

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA DĖL SPECIALIOSIOS ŽEMĖS ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS PROGRAMOS (SAPARD) 2006 M. IŠLAIDŲ ATASKAITŲ PATVIRTINIMO

2007 m. balandžio 27 d. Nr. FA-1070-3P-11
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Finansinio audito 7-ojo departamento direktoriaus Tomo Mackevičiaus
2006-06-21 pavedimą Nr. 1070-3P

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Vilija Stirbienė (L.e.p. 7-ojo departamento direktorė)
Žaneta Grečnienė (grupės vadovė)
Sigita Rojutė
Laura Pranckevičiūtė
Emilija Anapolskytė
Vytenis Laukys
Justas Kurelaitis
Živilė Kindurytė
Irina Kiškina

Auditas pradėtas 2006-06-21
Auditas baigtas 2007-04-27

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

1. Santrauka	5
1.1. Įvadas	5
1.2. Nustatytų pastebėjimų pobūdis	6
1.3. Svarbūs pastebėjimai	7
1.4. Vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimai	7
1.5. Klaidų vertinimas	8
1.6. Išvados remiantis Daugiamete finansavimo sutartimi	9
1.7. Atitiktis Europos Komisijos gairėms	10
1.8. Kiti klausimai	11
2. Audito atlikimas	12
2.1. Bendroji informacija	12
2.2. Reikšmingumo ir patikimumo lygiai	16
2.3. Audito metodai	16
2.4. Audito apimtis ir parinkimo principai	17
2.5. Metodai, taikyti informacinių sistemų saugumui vertinti	20
2.6. Metodai, taikyti vidaus audito funkcijai vertinti	21
2.7. Atitiktis akreditavimo kriterijams peržvalga	21
2.8. Mokėjimo ir apskaitos sistemos	21
2.9. Agentūros Metinės sąskaitos deklaracijos duomenų sutikrinimas	22
3. Metinių deklaracijų sutikrinimas	23
3.1. D-2 formos ir Agentūros apskaitos sistemos įrašų sutikrinimas	23
3.2. D-2 formos ir iš Europos Komisijos gautų sumų sutikrinimas	23
3.3. D-2 formos ir SAPARD eurų sąskaitoje esančių sumų sutikrinimas	24
3.4. D-2 formoje nurodytų ES išlaidų dalies ir iš SAPARD eurų sąskaitos Agentūrai / paramos gavėjams pervestų sumų sutikrinimas	25
3.5. Visos D-2 formoje deklaruojamos skolos ir Agentūros Debitorių apskaitos knygos duomenų sutikrinimas	25
4. Nacionalinės mokėjimo agentūros ir Nacionalinio fondo organizacinė struktūra	26

4.1. Nacionalinė mokėjimo agentūra	26
4.1.1. Personalo mokymai	30
4.1.2. „Jautrių pareigybių“ politika	31
4.2. Kontrolės departamentas	31
4.3. Kontrolės departamento teritoriniai skyriai	32
4.4. Perduotos funkcijos	33
4.5. Vidaus auditas – Nacionalinė mokėjimo agentūra ir Nacionalinis fondas	33
4.5.1. Nacionalinės mokėjimo agentūros Vidaus audito departamentas	33
4.5.1.1. Atliktas darbas	33
4.5.1.2. Bendroji informacija	34
4.5.1.3. Vidaus audito departamento 2006 metų veiklos planas ir atliktas darbas	36
4.5.1.4. Vidaus audito departamento 2007 metų veiklos planas	38
4.5.1.5. Kita su Vidaus audito departamentu susijusi informacija	38
4.5.2. Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius	40
4.5.2.1. Bendroji informacija	40
4.5.2.2. Vidaus audito skyriaus 2006 metų veiklos planas ir atliktas darbas	41
4.5.2.3. 2007 metų Vidaus audito skyriaus audito planas	42
4.5.2.4. Kita su Vidaus audito skyriumi susijusi informacija	42
4.5.3. Pastebėjimai	44
4.6. Finansų ministerijos Nacionalinis fondas	44
4.6.1. Bendroji informacija	44
4.6.2. Atliktas darbas	45
4.6.3. Išvada	46
5. Kontrolės (atitikimo) ir detalaus testavimo rezultatai	47
5.1. Pastebėjimai	49
5.2. Darbo, atlikto informacinių sistemų srityje, rezultatai	61
5.2.1. Atliktas darbas	61
5.2.2. Agentūros informacinė aplinka	62
5.2.3. Pastebėjimai	62
5.3. Išvada	64
6. Atitikties akreditavimo kriterijams peržvalga	65

6.1. Bendroji informacija	65
6.2. Agentūros akreditavimo procesas	66
6.3. Atitikties akreditavimo kriterijams per 2006 metus peržvalga	67
6.3.1. Atliktas darbas	67
6.3.2. Pastebėjimai ir rekomendacijos	69
6.3.3. Išvada	69
7. Bendrijos finansinių interesų apsauga	70
7.1. Avansai ir garantijos (užstatai)	71
7.2. Debitoriai	71
7.2.1. Atliktas darbas	71
7.2.2. Agentūros taikomų procedūrų trumpas aprašymas	72
7.2.3. Pastebėjimai	73
7.2.4. Išvada	73
7.3. SAPARD eurų sąskaita	73
7.3.1. Atliktas darbas	73
7.3.2. Agentūros ir Nacionalinio fondo taikomų procedūrų trumpas aprašymas	75
7.3.3. Išvada	75
7.4. Nacionalinio finansavimo dalis	75
7.4.1. Atliktas darbas	75
7.4.2. Agentūros ir Nacionalinio fondo taikomų procedūrų trumpas aprašymas	76
7.4.3. Išvada	76
8. Išorės auditorių pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas	77
9. Priedai	99

1. SANTRAUKA

1.1. Įvadas

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-01 nutarimu¹ Nr. IX-1667 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti Europos Sąjungos finansinės paramos auditus“ ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės (toliau – Valstybės kontrolė) 2006-06-21 pavedimu Nr. 1070-3P atlikome Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra) auditą, kaip tai numatyta Daugiametėje finansavimo sutartyje² (toliau – DFS), kurią pasirašė Europos Komisija ir Lietuvos Respublika. Šis auditas susijęs su Agentūros veiklos, vykdančios Specialiąją žemės ūkio ir kaimo plėtros programą (toliau – SAPARD programa / SAPARD) 2006 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais finansiniais metais (toliau – 2006 metai), vertinimu.

Auditas atliktas vadovaujantis Tarptautiniais audito standartais (toliau – TAS) ir apėmė toliau pateikiamų klausimų vertinimą, kaip numatyta DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio 4 dalyje:

- ar Agentūros ir Finansų ministerijos (toliau - FM) Nacionalinio fondo departamento (toliau – NF) taikomos vidaus kontrolės sistemos, ypač sprendžiant apie jas pagal DFS pateiktus akreditavimo kriterijus, leidžia pagrįstai įsitikinti, kad pagal SAPARD programą vykdomos operacijos atitinka šią sutartį, ir kokios rekomendacijos buvo padarytos sistemoms tobulinti;
- ar 2006 metų Metinė sąskaitos deklaracija (toliau - D-2 forma) atitinka Agentūros buhalterinius dokumentus ir įrašus;
- ar išlaidų deklaracijose (toliau - D-1 forma) iš esmės teisingai, išsamiai ir tiksliai užfiksuotos programos lėšomis finansuojamos operacijos;
- ar tinkamai apsaugomi finansiniai Europos Bendrijos (toliau – Bendrijos / EB) interesai, susiję su lėšų surinkimu ir, jeigu taikytina, garantijų gavimu;
- ar buvo atsižvelgta į rekomendacijas dėl Agentūros sistemų tobulinimo;
- ar per ataskaitinius metus buvo kokių nors išskirtinių sandorių arba techninių sunkumų;
- ar buvo kokių svarbių pasikeitimų po paskutinio informacijos pateikimo.

Mes taip pat turėjome pareikšti nuomonę apie tai, ar 2006 m. Agentūros Metinė sąskaitos deklaracija ir SAPARD eurų sąskaita teisingai, išsamiai ir tiksliai atspindi audituojamuoju laikotarpiu iš SAPARD programos lėšų padarytas išlaidas. Ši nuomonė pateikiama atskirai pridedamoje

¹ Šiuo nutarimu Valstybės kontrolei buvo pavesta atlikti SAPARD programos metinius patvirtinimo auditus ir teikti jų ataskaitas ir išvadas, t.y. Valstybės kontrolė paskirta Sertifikuojančia institucija.

² Su vėlesniais pakeitimais Europos Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1419/2004.

Audito pažymoje³. Laikantis DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio nuostatų Audito pažymoje yra patvirtinama, ar mokėjimai buvo atliekami pagal Bendrijos taisykles, bet tiek, kiek tai susiję su Agentūros ir NF administracinių struktūrų gebėjimu užtikrinti, kad prieš atliekant mokėjimą būtų patikrinama, ar šių taisyklių laikomasi.

Auditą atlikome vadovaudamiesi DFS reikalavimais, Europos Komisijos (toliau - EK) nurodymais ir gairėmis, TAS ir Valstybinio audito reikalavimais. Šios ataskaitos formatas yra toks, kokio reikalaujama pagal EK gairę „Sertifikuojančios institucijos ataskaitos modelis“. Ataskaitoje nagrinėjamos pagrindinės vidaus kontrolės priemonės, Bendrijos taisyklių laikymąsi ir finansinių interesų apsaugą užtikrinančios procedūros, pateikiamos atitinkamos rekomendacijos, Agentūros veiksmai ir komentarai.

Ši Ataskaita parengta remiantis mūsų atliktu darbu, kurį pradėjome 2006 m. birželio 21 d., gavę pavedimą audituoti Agentūros veiklą 2006 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais finansiniais metais. Rengiant ataskaitą, buvo peržiūrėtos 2006 metais Agentūros Vidaus audito departamento parengtos ataskaitos ir išorės auditorių parengtos ataskaitos. Peržiūrėtų vidaus ir išorės audito ataskaitų detalės yra pateikiamos 4, 5 ir 6 Ataskaitos dalyse.

Šios Ataskaitos priede yra pateikiamas Ataskaitoje vartojamų sutrumpinimų sąrašas (žr. 1 priedą).

1.2. Nustatytų pastebėjimų pobūdis

Audito metu nustatėme ir aprašėme daug įvairių pastebėjimų. Visus pastebėjimus suskirstėme į kategorijas pagal svarbumo lygį, kuris, mūsų įsitikinimu, turi būti jiems priskirtas. Išskyrėme šias DFS priedo E skyriaus nuostatas atitinkančias pastebėjimų kategorijas:

- Svarbūs pastebėjimai – dalykai, į kuriuos Agentūros vadovas ir / ar Įgaliotas valstybės pareigūnas turi nedelsdamas atkreipti dėmesį;
- Vidutinės svarbos pastebėjimai – dalykai, susiję su Agentūros ir / ar NF vidaus kontrolės sistema ir į kuriuos nedelsiant turėtų būti atkreiptas atitinkamo lygio vadovų dėmesys;
- Nedidelės svarbos pastebėjimai – dalykai, kuriuos reikia spręsti, siekiant užtikrinti visapusišką atitiktį akreditavimo kriterijams ir kitiems DFS reikalavimams.

³ Valstybinio audito išvada.

1.3. Svarbūs pastebėjimai

Toliau pateikiami šie svarbūs audito metu nustatyti pastebėjimai:

- Audito metu nustatėme, kad administruojant Paramos gavėjo UAB „Rovisa“ projektą bei jo debitorinį išskolinimą nebuvo imamasi tinkamų ir pakankamų veiksmų paramai susigrąžinti – Agentūra nesiėmė savalaikių veiksmų įtraukti Paramos gavėją į debitorių apskaitos knygą (Paramos gavėjui išmokėta 4 882 538 Lt parama), dėl pavėluoto Paramos gavėjo įtraukimo į debitorių apskaitos knygą, Agentūra priskaičiavo netinkamą delspinigių sumą, Agentūra iki šiol nesikreipė į AB Turto banką dėl skolos reikalavimo teisės perleidimo, po UAB „Rovisa“ įtraukimo į debitorių apskaitos knygą, Agentūra išmokėjo šiai įmonei 2 144 697 Lt eksporto grąžinamųjų išmokų, nors turėjo būti atlikta minėtų išmokų ir debitorinio išskolinimo tarpusavio užskaita (plačiau žr. (1) pastebėjimą).
- Audito metu nustatėme atvejį, kai Agentūra kompensavo Paramos gavėjo KB „Baltlantos žuvis“ susijusiai įmonei (...) * vienu mokėjimu grynaisiais pinigais apmokėtas 435 tūkst. Lt išlaidas už rekonstrukcijos darbus. Šiuo metu su šiomis įmonėmis susijusioje įmonėje (...) * atliekamas ikiteisminis tyrimas dėl dokumentų klastojimo, sukčiavimo, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo, vykdant SAPARD lėšomis finansuojamą projektą. Be to, audito metu nustatėme, kad Agentūra minėtam Paramos gavėjui KB „Baltlantos žuvis“ kompensavo laivo „Apuokas“ III etapo (galutinio) darbus, kurių vertė 3 925 286 Lt (išmokėta parama 1 618 333 Lt) ir kuriuos atliko su Paramos gavėju susijusi įmonė (...) *, neturėdama tinkamų ir pakankamai išlaidas pagrindžiančių dokumentų. Be to, mūsų nuomone, Agentūros kompensuotos projekto išlaidos, padarytos modernizuojant ir rekonstruojant variklius, taip pat virtuvę, sanitarines, gyvenamąsias ir tarnybines patalpas, remiantis žemės ūkio ministro 2001-09-19 įsakymu Nr. 323 ir Agentūros direktoriaus 2003-04-07 įsakymu Nr. BR1-82 patvirtintu Tinkamų išlaidų sąrašu, yra netinkamos, tačiau nustatyti netinkamų išlaidų dydį galima tik atlikus patikrą vietoje (plačiau žr. (2) pastebėjimą).

1.4. Vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimai

Vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimų detalės nėra pateikiamos šioje santraukoje, tačiau yra išdėstytos Ataskaitos 5 dalyje. Rekomendacijos, susijusios su vidutinės ir nedidelės svarbos pastebėjimais, pateikiamos prie kiekvieno pastebėjimo atitinkamose Ataskaitos dalyse.

* Informacija yra konfidenciali ir neskelbiama pagal valstybės kontrolieriaus 2007 m. gegužės 9 d. įsakymą Nr. V-83.

1.5. Klaidų vertinimas

Per 2006 finansinius metus Agentūra, vykdydama prisiimtus įsipareigojimus Paramos gavėjams, apmokėjo⁴ 68 Mokėjimo prašymus (toliau - MP) ir patyrė 16 229 971 Lt išlaidų, kurios atspindėtos Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 formoje).

Vadovaujantis EK Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (toliau – EŽŪOGF) Garantijų skyriaus (toliau – GS) ataskaitų patvirtinimo gairėmis (toliau – EK gairės), 2006 metų SAPARD programos Metinės sąskaitos deklaracijos (D-2 formos) patvirtinimo auditui taikytinas reikšmingumo lygis yra 1 proc. grynujų išlaidų, t.y. 162 300 Lt.

Vadovaudamiesi 530 TAS bei EK gaire Nr. 8, kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo pavyzdžių atrinkimui taikėme specifinių objektų (didelės vertės arba svarbūs objektai) parinkimo būdą (plačiau žr. Ataskaitos 2.4 dalį). 530 TAS numato, kad taikant specifinių objektų parinkimo būdą, rezultatai negali būti pritaikomi visai visumai, todėl atliekant klaidų vertinimą nebuvo naudojamas statistinis klaidos sklaidos būdas (ekstrapoliavimas).

Atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus nustatėme atsitiktines klaidas (žr. 1 lentelę). Agentūra savo komentaruose nurodė, jog 2007 m. imsis veiksmų šioms klaidoms ištaisyti.

1 lentelė. Kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo (Faktinių išlaidų deklaracija AA7) metu nustatytos atsitiktinės klaidos.

Pastebėjimo Nr.	Deklaruota suma, Lt	Audito metu nustatyta suma, Lt	Klaida, Lt	Rūšis	Tipas	Subvisuma
1	2	3	4 = 2 - 3	5	6	7
(12)	458 373	458 341	32	Atsitiktinė	Permoka	1
(12)	252 160	250 733	1 427	Atsitiktinė	Permoka	1
(12)	745 336	736 295	9 041	Atsitiktinė	Permoka	1
Iš viso			10 500			

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Audito metu nustatytų atsitiktinių klaidų suma (10 500 Lt) neviršija nustatyto reikšmingumo lygio.

2006 finansinių metų pabaigai Agentūra Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 formoje) atvaizdavo 11 273 232,89 Lt išieškotinių skolų (gautinų sumų). Formuodami nuomonę apie šias gautinas sumas, mes taikėme 10 procentų reikšmingumo lygį, t.y. 1 127 323 Lt. Pasisakydami apie šias skolas mes didžiausią dėmesį skyrėme audito įrodymų apie išsamumo⁵ (baigtumo) tvirtinimą surinkimui.

⁴ Atlikti 67 mokėjimai. 2006 m. Agentūra apmokėjo 67 Mokėjimo prašymus, iš kurių vieno dalis buvo apmokėta iš sukauptų SAPARD programos palūkanų. Dėl šios priežasties vienas Mokėjimo prašymas buvo padalintas į du atskirus Mokėjimo prašymus, tokiu būdu Agentūros apskaitos sistemoje yra užregistruoti 68 apmokėti Mokėjimo prašymai.

⁵ Pagal TAS 500, tvirtinimas „Išsamumas“ – nėra neužfiksuoto turto, įsipareigojimų, sandorių, įvykių ar neatskleistų straipsnių. Šio tvirtinimo reikalavimas nurodomas kaip pagrindinis ir EK gairėje Nr. 8.

Vadovaudamiesi 530 TAS, atlikome visų debitorių kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus.

Atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus nustatėme sisteminės klaidas (žr. 2 lentelę). Agentūra savo komentaruose nurodė, jog 2007 m. imsis veiksmų šioms klaidoms ištaisyti.

2 lentelė. Kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo (Debitorinių sumų ataskaitos AA19) metu nustatytos sisteminės klaidos

Pastebėjimo Nr.	Deklaruota suma, Lt	Audito metu nustatyta suma, Lt	Klaida, Lt	Rūšis	Tipas
1	2	3	4 = 3 - 2	5	6
(11)			-90 962	Sisteminė	Viršdeklaravimas
(9)			57 513	Sisteminė	Nepakankamas deklaravimas
		Iš viso	33 449		

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Nei audito metu nustatyti viršdeklaravimai (90 962 Lt), nei nepakankami deklaravimai (57 513 Lt), nei audito metu nustatytų sisteminių klaidų bendra suma (33 449 Lt) neviršija nustatyto reikšmingumo lygio (1 127 323 Lt).

Remdamiesi mūsų atlikto detalaus mokėjimų bei gautinų sumų testavimo rezultatais ir atliktu klaidų įvertinimu, galime daryti išvadą, kad Agentūros 2006 metų SAPARD programos Metinės sąskaitos deklaracijoje (D-2 forma) nėra reikšmingos klaidos. Mūsų nuomonė, paremta klaidų įvertinimu, pateikta atskirai Audito pažymoje.

1.6. Išvados remiantis Daugiamete finansavimo sutartimi

DFS priedo A skyriaus 6 straipsnyje yra pateikiami išsamūs klausimai, į kuriuos Sertifikuojančios institucijos auditoriai privalo atsakyti ataskaitoje. 3 lentelėje pateikiame šiuos klausimus ir mūsų atsakymus į juos.

3 lentelė. Atsakymai į Sertifikuojančiai institucijai DFS iškeltus klausimus

DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio reikalavimas	Sertifikuojančios institucijos išvados
Ar Agentūros ir NF procedūros, ypač susijusios su akreditavimo kriterijais ir funkcijomis, nurodytomis DFS priedo A skyriaus 4, 5 ir 14 straipsniuose, leidžia pagrįstai įsitikinti, kad SAPARD programos lėšomis vykdomos operacijos atitinka DFS reikalavimus ir kokios rekomendacijos buvo pateiktos vidaus kontrolės sistemoms tobulinti?	Išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus Ataskaitos 5 dalyje, manome, kad Agentūroje ir NF taikomos vidaus kontrolės procedūros teoriškai efektyvios ir veikia patenkinamai. Audito metu pateiktos rekomendacijos detalai aprašomos Ataskaitos 5 dalyje.
Ar Agentūros Metinė sąskaitos deklaracija ir debitorių sąrašas (forma D - 2) parengti taip, kaip to reikalaujama DFS priedo A skyriaus 11 straipsnyje ir remiantis Agentūros apskaitos ir Debitorių registracijos žurnalo duomenimis?	Remdamiesi mūsų atliktu darbu, manome, kad išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus Ataskaitos 5 dalyje, Metinė sąskaitos deklaracija parengta pagal Agentūros apskaitos

DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio reikalavimas	Sertifikuojančios institucijos išvados
	registrų duomenis.
Ar DFS priedo A skyriaus 9 straipsnyje numatytos išlaidų deklaracijos iš esmės teisingai, išsamiai ir tiksliai atspindi iš SAPARD programos finansuojamas operacijas?	Išsami nuomonė šiuo klausimu yra pateikta Audito pažymoje.
Ar tinkamai apsaugomi finansiniai Bendrijos interesai, susiję su lėšų susigrąžinimu ir, jeigu taikytina, garantijų gavimu?	Išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus Ataskaitos 5 dalyje, manome, kad Bendrijos interesai yra tinkamai apsaugoti.
Ar Agentūra ir NF įgyvendino rekomendacijas dėl vidaus kontrolės sistemos tobulinimo?	Dauguma rekomendacijų įgyvendintos. Detali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimą pateikta Ataskaitos 5 ir 8 dalyse.
Ar per ataskaitinius metus buvo nustatyti kokie nors išskirtiniai sandoriai arba patirta techninių sunkumų?	Ne.
Ar tikrinamas ir tvirtinamas nacionalinio finansavimo dalies skyrimas ir tikslumas?	Taip (žr. Ataskaitos 7.4 dalį).

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

1.7. Atitiktis Europos Komisijos gairėms

Atlikdami auditą, kur tinkama, mes atsižvelgėme į EK gaires, kurios pateikia Agentūrai ir Sertifikuojančiai institucijai detalesnius paaiškinimus apie sistemas, kurios turi būti įdiegtos ir apie audito darbą, kuris turi būti atliktas. Kur tinkama, mes taikėme šias gaires sudarant ir vykdant audito programą bei vertinant Agentūros sistemas.

Audito išvados remiantis EK gairėmis pateikiamos 4 lentelėje.

4 lentelė. Išvados dėl EK Gairių laikymosi

EK gairės	Sertifikuojančios institucijos išvados
Gairės Nr. 1-4, 6, 7	Netaikytina ⁶ .
Gairė Nr. 5. Debitorių apskaitos žurnalas	Agentūra laikosi šios gairės rekomendacijų ir pildo Debitorių apskaitos žurnalą bei vykdo skolų valdymo procedūras. Mūsų pastebėjimai dėl debitorių nustatymo ir tinkamo registravimo, išmokų skolininkams sustabdymo ir skolų grąžinimo yra aprašyti Ataskaitos 5 dalyje.
Gairė Nr. 8. Atranka ir klaidų vertinimas	Atsižvelgdami į mažą finansinių operacijų skaičių, atrenkant pavyzdžius kontrolės (atitikimo) ir savarankiškam detaliam mokėjimų testavimui, taikėme specifinių objektų parinkimo būdą ⁷ (plačiau žr. 2 Ataskaitos dalyje). Klaidų įvertinimas pateikiamas Ataskaitos 1.5 dalyje.
Gairė Nr. 9. Užduočių perdavimas kitoms institucijoms ir tarnyboms	Ši gairė netaikytina, kadangi Agentūra formaliai nėra perdavusi jokių funkcijų kitoms institucijoms.
Gairė Nr. 10. Faktinis patikrinimas	Vadovaudamiesi Gaire Nr. 10, įvertinome, kaip yra laikomasi procedūrų, susijusių su dokumentų ir fizine patikromis. Manome, kad Gairės Nr. 10 reikalavimai yra vykdomi. Mūsų pastebėjimai dėl faktinio patikrinimo ir susijusios rekomendacijos pateikiamos Ataskaitos 5 dalyje.

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

⁶ Atsižvelgiant į Europos Komisijos Gairę „Sertifikuojančios institucijos ataskaitos modelis“.

⁷ Kaip numatyta TAS 530, specifinis parinktas objektas - didelės vertės arba svarbūs objektai.

1.8. Kiti klausimai

Mūsų audito darbo grupę, kuri atliko patvirtinimo auditą, sudarė 10 valstybinių auditorių. Skirtingais laikotarpiais valstybiniai auditoriai dalyvavo atskirose audito proceso dalyse. Ataskaitos priede pateikiame auditą atlikusių asmenų sąrašą, nurodome jų pareigas, profesinę kvalifikaciją ir dirbtų dienų skaičių (žr. 2 priedą).

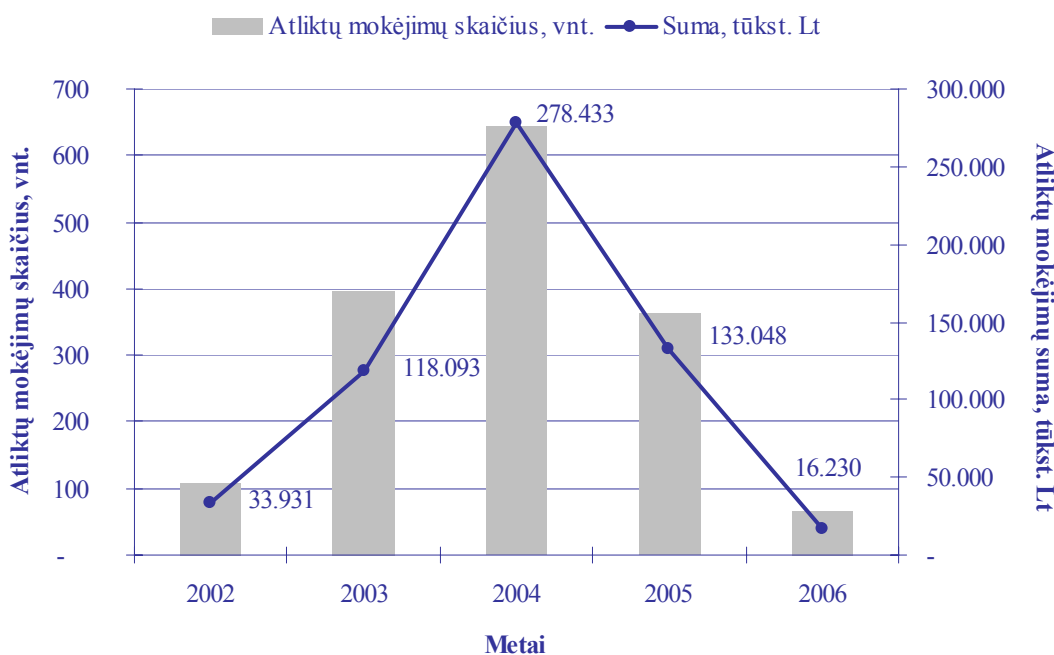
2. AUDITO ATLIKIMAS

Šios dalies tikslas – aprašyti metodus, kurie buvo taikomi atliekant SAPARD 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditą.

2.1. Bendroji informacija

Per 2006 finansinius metus Agentūra, vykdydama prisiimtus įsipareigojimus Paramos gavėjams, atliko 67 mokėjimus ir patyrė 16 229 971 Lt išlaidų, kurios atspindėtos Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 formoje). Toliau palyginimui pateikiami visu SAPARD programos laikotarpiu Agentūros atliktų mokėjimų ir patirtų išlaidų suvestiniai duomenys (žr. 1 pav.).

1 pav. SAPARD programos laikotarpiu atlikti mokėjimai (pagal metus).

Šaltinis – Agentūra.

2006 m. mokėjimai atlikti pagal 6 SAPARD paramos priemones. Didžiąją dalį Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 formoje) sudarė išlaidos pagal paramos priemones „Kaimo infrastruktūros tobulinimas“ ir „Investicijos į pirminę žemės ūkio gamybą“. Per 2006 finansinius metus patirtos išlaidos pagal paramos priemones pateikiamos 5 lentelėje. Visi mokėjimai buvo atlikti ir įtraukti į Agentūros apskaitą. Audito metu mes įsitikinome, kad Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 formoje) pateiktos išlaidos atitinka apskaitos registrų duomenis.

5 lentelė. 2006 m. patirtos išlaidos pagal atskiras paramos priemones.

Paramos priemonės Nr.	Paramos priemonės pavadinimas	Išlaidų suma, Lt
Išlaidos iš SAPARD programos		
I	Investicijos į pirminę žemės ūkio gamybą	4 495 217
II	Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas	974 003
III	Ekonominės veiklos plėtra ir alternatyvių pajamų skatinimas	930 405
IV	Kaimo infrastruktūros tobulinimas	8 031 533
VII	Profesinis mokymas	482 758
VIII	Techninė parama, informavimas	133 923
Iš viso išlaidų iš SAPARD programos		15 047 839
Išlaidos iš SAPARD programos sukauptų palūkanų		
II	Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas	1 182 132
Iš viso išlaidų iš SAPARD programos sukauptų palūkanų		1 182 132
Iš viso išlaidų 2006 m.		16 229 971

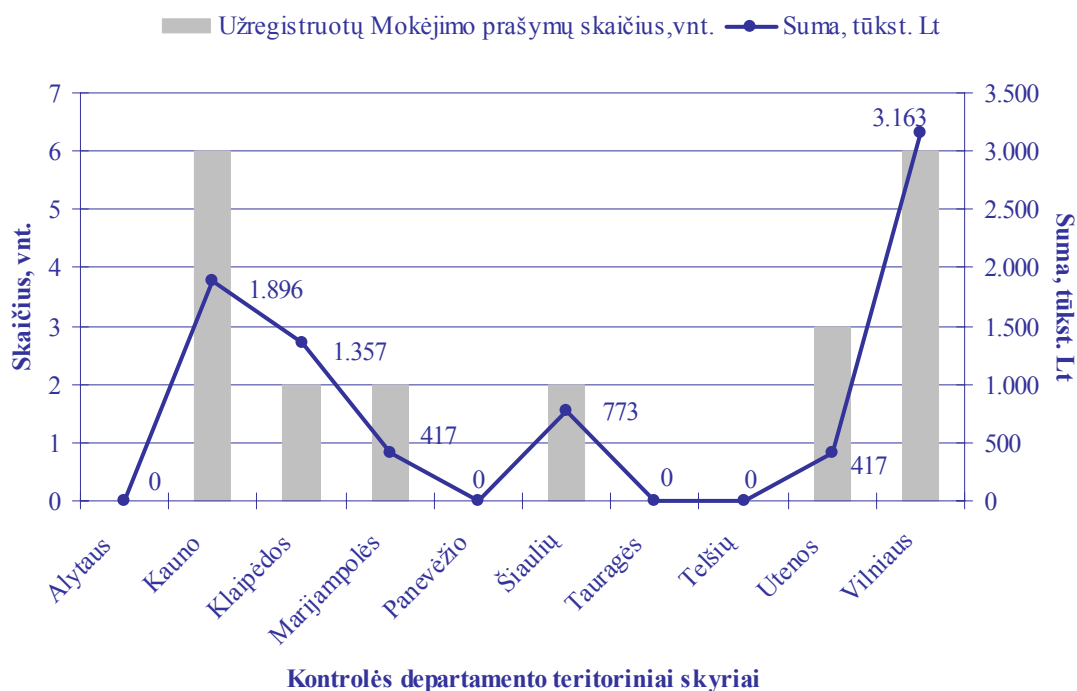
Šaltinis – Agentūra.

Atsižvelgiant į tai, kad visos Paraiškos SAPARD paramai gauti (toliau – Paraiška) buvo baigtos administruoti⁸ iki 2006 metų, vertinant 2006 metų veiklos atitikimą vidaus kontrolės procedūroms, susijusioms su Paraiškų administravimu, mūsų auditas apėmė tik tas Paraiškas, pagal kurias 2006 metais buvo atlikti Paramos sutarties pakeitimai.

Remiantis Agentūros Kontrolės departamento teritorinių skyrių (toliau - KDTS) duomenimis, visuose KDTS per 2006 metus buvo užregistruotas 21 Mokėjimo prašymas (8 022 tūkst. Lt). Suvestiniai duomenys apie KDTS (apskirtyse) 2006 metais užregistruotus Mokėjimo prašymus ir prašomą paramos sumą pagal KDTS (atitinkamai pagal apskritis) pateikti 2 pav.

⁸ Paraišką laikome baigta administruoti, kai ji Agentūros direktoriaus įsakymu yra atmetama (projektas pripažįstamas neremtinu) arba kai yra pasirašoma Paramos sutartis ir atsiradęs Agentūros įsipareigojimas atitinkamai nurodomas Agentūros kreditoriniame įsiskolinime.

2 pav. 2006 metais KDTS užregistruoti Mokėjimo prašymai pagal apskritis

Šaltinis – Agentūra.

Mokėjimo prašymų skyrius (toliau - MPS / FAD MPS) 2006 metus pradėjo turėdamas 28 Mokėjimo prašymus (8 582 292 Lt), kurie 2005 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais Agentūros finansiniais metais buvo nebaigti vertinti. Per 2006 metus šis skyrius užregistravo 85 Mokėjimo prašymus (17 199 373 Lt).

2006 metais Agentūros Mokėjimo prašymų skyriaus dispozicijoje buvo 113 administruotinų Mokėjimo prašymų (25 781 665 Lt). 6 lentelėje minėti Mokėjimo prašymai pateikiami pagal paramos priemones.

Pasibaigus 2006 metams Mokėjimo prašymų administravimas buvo baigtas:

- 95 Mokėjimo prašymai (23 689 386 Lt) buvo įvertinti teigiamai, iš jų:
 - ▶ 67 Mokėjimo prašymai (16 229 971 Lt) apmokėti SAPARD programos lėšomis;
 - ▶ 28 Mokėjimo prašymai (7 459 415 Lt) apmokėti iš Kaimo plėtros plano (toliau - KPP) lėšų;
- 5 Mokėjimo prašymų vertinimas buvo nutrauktas;
- 13 Mokėjimo prašymų vertinimas persikėlė į 2007 metus, nes nebuvo baigti vertinti.

7 lentelėje pateikiama informacija apie Mokėjimo prašymų administravimą Mokėjimo prašymų skyriuje, detalizuojant prieš tai pateiktus duomenis pagal paramos priemones.

6 lentelė. Agentūros Mokėjimo prašymų skyriuje 2006 metais administruoti Mokėjimo prašymai pagal atskiras paramos priemones.

	Paramos priemonės														Iš viso	
	I		II		III		IV		V		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
2005 m. nebaigti administruoti Mokėjimo prašymai	7	1 563 069	3	2 155 114	1	252 160	10	4 478 854	0	0	1	53 095	6	80 000	28	8 582 292
2006 m. užregistruoti Mokėjimo prašymai	20	5 186 939	1	1 021	6	3212 281	15	5 935 905	0	0	16	2 495 210	27	368 017	85	17 199 373
Iš viso	27	6 750 008	4	2 156 135	7	3 464 441	25	10 414 759	0	0	17	2 548 305	33	448 017	113	25 781 665

Šaltinis – Agentūra.

7 lentelė. Agentūros veiklos rezultatai 2006 metais administruojant Mokėjimo prašymus pagal atskiras paramos priemones.

	Paramos priemonės														Iš viso	
	I		II		III		IV		V		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
Apmokėti Mokėjimo prašymai (SAPARD lėšomis)	22	4 495 217	4	2 156 135	4	930 405	21	8 031 533	0	0	5	482 758	11	133 923	67	16 229 971
Apmokėti Mokėjimo prašymai (KPP lėšomis)	3	2 111 702	0	0	2	1 613 168	2	1 549 297	0	0	12	2 065 547	9	119 701	28	7 459 415
Nutraukto vertinimo Mokėjimo prašymai	2	143 089	0	0	0	0	1	103 199	0	0	0	0	2	24 086	5	270 374
Nebaigti administruoti Mokėjimo prašymai	0	0	0	0	1	920 868	1	730 730	0	0	0	0	11	170 307	13	1 821 905
Iš viso	27	6 750 008	4	2 156 135	7	3 464 441	25	10 414 759	0	0	17	2 548 305	33	448 017	113	25 781 665

Šaltinis – Agentūra.

2.2. Reikšmingumo ir patikimumo lygiai

Mūsų auditas buvo suplanuotas taip, kad atitiktų DFS reikalavimus ir būtų atliekamas pagal EK gaires, TAS ir Valstybinio audito reikalavimus.

Nustatytas reikšmingumo lygis yra atskaitos taškas nustatant, ar pastebėtos pavienės klaidos, praleisti ar neteisingai pateikti duomenys arba jų visuma parodo, kad EK pateikiamos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais neatspindi teisingos, išsamios ir tikslios iš SAPARD programos padarytų išlaidų apskaitos. Terminas „pakankami įrodymai“ apima ir reikšmingumo sąvoką.

Remiantis EK gairėmis, Agentūros SAPARD 2006 metų išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditiui taikytinas reikšmingumo lygis yra 1 proc. visų grynujų išlaidų, o tai sudaro 162 300 Lt. Šis reikšmingumo lygis taikytas vertinant 2006 metų SAPARD programos Metinę sąskaitos deklaraciją (D-2 formą).

Auditą suplanavome ir atlikome taip, kad būtume 95 proc. tikri, pareikšdami nuomonę apie 2006 metų SAPARD programos Metinės sąskaitos deklaracijos (D-2 formos) ir SAPARD eurų sąskaitos tikrumą, išsamumą ir teisingumą. Ši nuostata atitinka EK gairėse rekomenduojamą patikimumo lygį.

Audito metu mes pasiekėme 95 proc. patikimumo lygį, atsižvelgę į šiuos dalykus:

- išsamią rizikos analizę, atliktą planavimo stadijoje, kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, koncentruojant audito darbą į didžiausios rizikos sritis;
- priemonių administravimo darbo procedūrų (pakeitimų) peržiūrą, kontrolės sistemos įvertinimą;
- rašytinių procedūrų laikymosi patikrinimą (kontrolės testai);
- savarankiškas audito procedūras (detalūs testai);
- audito įrodymus, gautus pasitikint vidaus audito darbu;
- pasitikėjimą, kurį lėmė informacinių sistemų (toliau – IS) kontrolės testavimas;
- mūsų ankstesnę darbo patirtį Agentūroje;
- pozityvų Agentūros požiūrį į auditą.

2.3. Audito metodai

Vienas iš audito tikslų yra įvertinti Agentūroje sukurtų vidaus kontrolės priemonių veikimą, todėl audito metu Agentūros vidaus kontrolės veikimui įvertinti skirtas atitinkamas dėmesys.

Agentūroje taikomas kontrolės priemonės suskirstėme į du lygius:

- I lygis – kontrolės priemonės, taikomos tam tikros paramos priemonės Paraiškai / Mokėjimo prašymui. Šias kontrolės priemones apsprendė du šaltiniai:
 - ▶ paramos priemonę reglamentuojantys teisės aktai (tiek Europos Sąjungos (toliau - ES), tiek nacionaliniai);
 - ▶ akreditavimo kriterijai⁹ (rašytinės procedūros, pareigų atskyrimas, patikros prieš mokėjimus ir pan.).

Išsami informacija apie I lygio kontrolės testų audito apimtį pateikiama Ataskaitos 1.4 dalyje.

- II lygis – Agentūroje sukurtos kontrolės priemonės, susijusios su horizontalių akreditavimo kriterijų įgyvendinimu (vidaus auditas, IS saugumas, mokėjimo procedūros, apskaita ir kt.). Išsami informacija apie II lygio kontrolės testų audito apimtį pateikiama Ataskaitos 1.5 – 1.8 dalyse.

Vidaus kontrolė buvo testuojama šiais audito metodais:

- nuoseklios peržiūros testai ir pokalbiai su darbuotojais, siekiant įsitikinti kontrolės priemonių buvimu;
- kontrolės testai (I – II lygio);
- vidaus audito ataskaitų peržiūra (kur tinkama);
- išorės audito ataskaitų peržiūra (kur tinkama);
- Agentūrai teiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra.

Didžioji audito patikimumo dalis turi būti gauta iš detalaus testavimo, todėl mes atlikome ir pakankamos apimties savarankiškas procedūras išlaidų ir gautinų sumų srityse. Kur optimalu, detalaus patikrinimo testai buvo sujungti su I lygio kontrolės testais.

2.4. Audito apimtis ir parinkimo principai

Mes turime pareikšti savo nuomonę apie Agentūros veiklą vykdant SAPARD programą 2006 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais finansiniais metais. Vertindami 2006 metų Agentūros veiklą, valdymo ir kontrolės sistemų bei atliktų mokėjimų tinkamumą, daugiausia dėmesio kreipėme į 2006 metais apmokėtų Mokėjimo prašymų bei su jais susijusių Paraiškų / Projekto priežiūros bylų vertinimą. Į šio audito apimtį pateko Mokėjimo prašymai, apmokėti iš SAPARD programos bei sukauptų palūkanų. Iš KPP lėšų apmokėti Mokėjimo prašymai pateko į EŽŪOGF GS metinių išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito apimtį.

⁹ DFS, EK gairės.

Siekiant tam tikrų Sertifikuojančiai institucijai iškeltų tikslų ir sprendžiant atitinkamus uždavinius, pagrindinis audito metu atliekamas darbas buvo:

- I lygio kontrolės (atitikimo) testavimas, kurį sudarė:
 - ▶ Paraiškų paramai gauti administravimo kontrolės testai;
 - ▶ Mokėjimo prašymų administravimo kontrolės testai.
- apmokėtų Mokėjimo prašymų detalaus patikrinimo testavimas.

Siekdami padidinti audito efektyvumą, I lygio kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus sujungėme. Taigi mes atlikome tiek pat I lygio kontrolės ir detalaus patikrinimo testų. Atlikdami kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testavimą išskyrėme šias su pagrindinėmis kontrolės priemonėmis susijusias klausimų grupes:

- klausimus, susijusius su Paramos sutarties keitimu;
- klausimus, susijusius su Mokėjimo prašymo vertinimu;
- klausimus, susijusius su mokėjimo atlikimu;
- klausimus, susijusius su mokėjimo apskaita.

Visi testai, neišskiriant subvisumų pagal priemones, buvo taikyti Agentūros pagal I, II, III, IV, VII ir VIII paramos priemones patvirtintoms Paraiškoms ir 2006 metais apmokėtiems Mokėjimo prašymams.

Apibendrinus visų išvardytų testų rezultatus gauti auditui reikalingi įrodymai.

2006 m. SAPARD lėšomis Agentūra atliko 67 mokėjimus apmokėdama 68¹⁰ Mokėjimo prašymus, kurių suma sudarė 16 229 971 Lt. 8 lentelėje pateikiama 2006 metų duomenų visuma, detalizuota pagal paramos priemones.

8 lentelė. 2006 metų kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testų duomenų visuma, detalizuota pagal paramos priemones.

	Paramos priemonės												Iš viso	
	I		II ¹¹		III		IV		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
2006 m. apmokėti MP	22	4 495 217	5	2 156 135	4	930 405	21	8 031 533	5	482 758	11	133 923	68	16 229 971

Šaltinis – Agentūra.

Vadovaudamiesi išankstinio planavimo metu surinkta informacija ir, atsižvelgdami į nedidelį apmokėtų Mokėjimo prašymų skaičių bei siekdami gauti pakankamai tinkamų ir patikimų audito

¹⁰ 2006 m. Agentūra apmokėjo 67 Mokėjimo prašymus, iš kurių vieno dalis buvo apmokėta iš sukauptų SAPARD programos palūkanų. Dėl šios priežasties vienas Mokėjimo prašymas buvo padalintas į du atskirus Mokėjimo prašymus, tokiu būdu Agentūros apskaitos sistemoje yra užregistruoti 68 apmokėti Mokėjimo prašymai.

įrodymų, reikalingų nuomonei apie Metinę sąskaitos deklaraciją (D-2 formą) pareikšti, mes taikėme specifinių objektų parinkimo būdą.¹²

Pavyzdžius I lygio kontrolės (atitikimo) ir detaliam patikrinimui atrinkome dviem etapais:

- Vadovaudamiesi 530 TAS bei EK gaire Nr. 8, kontrolės (atitikimo) ir detaliam patikrinimo pavyzdžių atrinkimui taikėme specifinių objektų (didelės vertės arba svarbūs objektai) parinkimo būdą. Tokiu būdu mes atrinkome visus (29) Mokėjimo prašymus, kurie viršijo pagal atitinkamą paramos priemonę apmokėtų Mokėjimo prašymų vidurkį. Šie Mokėjimo prašymai, kurių suma - 12 346 055 Lt (76 proc. 2006 m. patirtų išlaidų), sudarė 1 subvisumą;
- Kadangi likusi visumos dalis buvo reikšminga (24 proc. 2006 m. patirtų išlaidų), mes apsvaistėme būtinybę surinkti tinkamus įrodymus ir apie ją, kaip tai numatyta 530 TAS. Nusprendę surinkti papildomus įrodymus iš likusios visumos, peržiūrėjome 2006 m. Projektų atrankos komisijos (toliau – PAK) posėdžių protokolus bei, įvertinę šios komisijos posėdžių metu priimtus sprendimus, rizikos pagrindu atsirinkome 7 Mokėjimo prašymus. Šie Mokėjimo prašymai, kurių suma - 612 025 Lt (4 proc. 2006 m. patirtų išlaidų), sudarė 2 subvisumą.

9 lentelėje pateikiami 2006 metais apmokėti Mokėjimo prašymai ir jų pavyzdžiai pagal paramos priemones bei subvisumas.

¹¹ Į išlaidų pagal II priemonę apimtį įeina ir iš SAPARD palūkanų apmokėtas 1 mokėjimo prašymas 1 182 132 Lt sumai.

¹² Kaip numatyta TAS 530, specifinis parinktas objektas - didelės vertės arba svarbūs objektai.

9 lentelė. 2006 metais apmokėtų Mokėjimo prašymų visuma bei iš jos atrinkti pavyzdžiai pagal paramos priemonės bei subvisumas.

	Paramos priemonės												Iš viso	
	I		II ¹³		III		IV		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
2006 m. apmokėtų mokėjimo prašymų visuma	22	4 495 217	5	2 156 135	4	930 405	21	8 031 533	5	482 758	11	133 923	68	16 229 971
Iš viso detaliai testavimui atrinkta, iš kurių:	11	3 527 976	3	2 057 083	3	737 748	12	6 327 114	1	213 238	6	94 921	36	12 958 080
1 subvisuma	7	3 195 353	3	2 057 083	2	570 635	10	6 214 825	1	213 238	6	94 921	29	12 346 055
2 subvisuma	4	332 623	-	-	1	167 113	2	112 289	-	-	-	-	7	612 025

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Tokiu būdu, atlikdami kontrolės (atitikimo) ir detalių 2006 metais įvertintų ir apmokėtų Mokėjimo prašymų testavimą, patikrinome 36 mokėjimus, atliktus 2006 metais, kurių suma – 12 958 080 Lt, o tai sudaro 53 proc. per minėtą laikotarpį apmokėtų Mokėjimo prašymų skaičiaus ir 80 proc. visų 2006 metais patirtų išlaidų.

Audito apimtis bei debitorių kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimui naudojamų pavyzdžių parinkimo principai pateikti Ataskaitos 7.2 dalyje.

2.5. Metodai, taikyti informacinių sistemų saugumui vertinti

Agentūros informacinių sistemų saugumo atitiktį DFS reikalavimams bei kompiuterinių sistemų kontrolės priemonių, užtikrinančių Agentūros IS saugumą, vertinimą atlikome vadovaudamiesi EK Žemės ūkio generalinio direktorato (toliau - EK DG AGRI) paskelbtomis Mokėjimo agentūrų IS saugumo gairėmis Nr. AGRI-2004-60334-01-00, kurias sugretinome su Agentūros pasirinktu informacijos saugumo ISO 17799 standartu.

Mes įvertinome Agentūros patvirtintą informacinių technologijų strategiją ir sukurta apsaugos politiką, siekdami užtikrinti visų duomenų prieinamumą, apsaugą ir vientisumą.

¹³ Į išlaidų pagal II priemonę apimtį įeina ir iš SAPARD palūkanų apmokėtas 1 mokėjimo prašymas 1 182 132 Lt sumai.

Atlikto darbo apimtis bei pastebėjimai dėl taikomų IS saugumo priemonių pateikti Ataskaitos 5.2 dalyje.

2.6. Metodai, taikyti vidaus audito funkcijai vertinti

Atlikdami auditą mes įvertinome Agentūros ir NF vidaus audito funkciją, susijusią su SAPARD programos valdymo ir kontrolės sistemos vertinimu 2006 metais, kaip reikalaujama pagal DFS nuostatas. Mes įvertinome Agentūros vidaus audito darbą, susijusį su SAPARD programa. Kur reikia, atsižvelgėme į vidaus audito nustatytus neatitikimus Agentūros vidaus kontrolės sistemoje.

Vertindami vidaus audito funkcijos veiksmingumą, atlikome II lygio kontrolės testus, taikytinus horizontaliajam akreditavimo kriterijui. Peržiūrėjome kaip vidaus auditoriai įgyvendino mūsų teiktas rekomendacijas. Plačiau apie atliktą darbą vidaus audito srityje pateikta Ataskaitos 4 dalyje.

2.7. Atitiktis akreditavimo kriterijams peržvalga

Mes peržvelgėme, kaip Agentūra 2006 m. laikėsi DFS nustatytų akreditavimo kriterijų. Agentūros SAPARD programos administravimo atitiktis akreditavimo kriterijams vertinimas daugiausia pagrįstas I lygio kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testų rezultatais. Atsižvelgėme į vidaus ir kitų išorės auditorių pastebėjimus ir rekomendacijas, susijusias su atitiktimi akreditavimo kriterijams.

Mes įvertinome ankstesnių išorės ir vidaus auditorių rekomendacijų įgyvendinimo eigą, tobulinant vidaus kontrolės procedūras.

2.8. Mokėjimo ir apskaitos sistemos

Mes atlikome išsamią Agentūros ir NF taikytų vidaus kontrolės priemonių ir procedūrų pakaitimą, susijusių su SAPARD programos lėšų mokėjimais ir apskaita bei SAPARD eurų sąskaitos tvarkymu, peržvalga.

Atsižvelgdami į SAPARD programos uždarymo gaires, mes patikrinome, ar:

- projektai, kuriems skirtos sukauptos palūkanos, yra atskirai įvardyti ir apskaityti Agentūros sistemoje;
- įsipareigojimų pagal SAPARD programą perdavimas tolesniam finansavimui iš KPP yra tinkamai atvaizduotas Agentūros apskaitos sistemoje.

Apskaitos ir mokėjimų srityje taikėme šias audito procedūras:

- II lygio kontrolės testus;
- I lygio kontrolės testus sujungtus su detaliais testais;

- Vidaus audito ataskaitų peržiūra;
- Išorės auditorių ataskaitų peržiūra;
- Agentūrai teiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra.

Detalesnė informacija apie atliktą darbą apskaitos ir mokėjimų srityje pateikiama Ataskaitos 2.4, 5 ir 7 dalyse.

2.9. Agentūros Metinės sąskaitos deklaracijos duomenų sutikrinimas

Mes atlikome su 2006 finansiniais metais susijusius sutikrinimus:

- Agentūros apskaitos sistemos įrašų ir Metinės sąskaitos deklaracijos (D-2 formos);
- D-2 formos ir iš Europos Komisijos gautų sumų;
- D-2 formoje deklaruotos skolos ir Agentūros Debitorių apskaitos knygos duomenų.

Remiantis DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio 1 c) dalimi, patikrinome, ar finansuojama ir ar teisingai finansuojama DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 2 dalyje nurodyta bendrojo finansavimo dalis.

3. METINIŲ DEKLARACIJŲ SUTIKRINIMAS

3.1.D-2 formos ir Agentūros apskaitos sistemos įrašų sutikrinimas

Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 forma) parodytų ES ir bendrojo finansavimo (toliau - BF) išlaidų ir Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinės (AA2) duomenų sutikrinimas, kurio metu skirtumų nenustatyta, pateikiamas 10 lentelėje.

10 lentelė. D-2 formos ir Agentūros apskaitos sistemos įrašų sutikrinimas (Lt).

ES ir BF išlaidos pagal D-2 formą	16 229 971
<i>ES ir BF išlaidos pagal D-2 formą</i>	<i>15 047 839</i>
<i>ES ir BF sukauptų palūkanų išlaidos pagal D-2 formą</i>	<i>1 182 132</i>
ES ir BF išlaidos pagal Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinę (AA 2)	16 229 971

Šaltinis – Nacionalinis fondas, Agentūra.

Remiantis DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 3 punktu, už SAPARD sąskaitoje esantį likutį laikotarpiu nuo 2001-12-20 iki 2006-01-31 sukauptos palūkanos (1 182 132 Lt, t. y. 886 599 Lt ES dalis ir 295 533 Lt BF dalis) pagal SAPARD Priežiūros komiteto sprendimą¹⁴ buvo panaudotos SAPARD II priemonės „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ projektui finansuoti. Laikotarpiu nuo 2006-02-28 iki 2006-12-31 sukauptos palūkanos (568 EUR) SAPARD programai nebuvo panaudotos.

Pagal SAPARD uždarymo gaires, sukauptų palūkanų išlaidos D-2 formoje nurodytos atskirai nuo išlaidų, kurios Europos Komisijai pateikiamos kaip tinkamos finansuoti. Sukauptų palūkanų išlaidos atvaizduotos D-2 formos 4 punkte, informacija apie jas pateikta atskiroje Faktinių išlaidų deklaracijoje (AA7). II, III ir IV ketvirčių Ketvirtinėse išlaidų deklaracijose ir Mokėjimo paraiškose (D-1 forma) sukauptų palūkanų išlaidos nurodytos D-1 formos 4 punkte, o informacija apie jas pateikta atskiroje Faktinių išlaidų deklaracijoje (AA7).

3.2.D-2 formos ir iš Europos Komisijos gautų sumų sutikrinimas

ES išlaidų dalies pagal D-2 formą ir iš EK gautos sumos sutikrinimas pateikiamas 11 lentelėje.

¹⁴ LR žemės ūkio ministerijos SAPARD programos priežiūros komiteto 2003-11-06 posėdžio protokolai Nr. 4.

11 lentelė. D-2 formos ir iš Europos Komisijos gautų sumų sutikrinimas (EUR).

ES išlaidų dalis pagal D-2 formą	3 527 333
<i>ES išlaidų dalis pagal D-2 formą</i>	3 270 556
<i>ES sukauptų palūkanų išlaidų dalis pagal D-2 formą</i>	256 777
2006 metais EK lėšos pervestos į SAPARD eurų sąskaitą	-
Skirtumas	3 527 333

Šaltinis – Nacionalinis fondas.

2005 m. rugsėjo 23 d. gavus lėšas pagal EK pateiktą ketvirtinę išlaidų deklaraciją, buvo pasiekta 95 proc. EK metinėmis finansavimo sutartimis patvirtintų lėšų riba, t. y. iki minėtos datos į SAPARD eurų sąskaitą buvo gauta 119 175 072 EUR EK lėšų. Remiantis DFS priedo A skyriaus 7 straipsnio 7 punktu, iki išmokant galutinę sumą, visų mokėjimų (mokėjimų į sąskaitą ir tarpinių mokėjimų) suma, išmokėta SAPARD programai finansuoti, neturi viršyti 95 proc. EB įsipareigojimo dėl SAPARD programos finansavimo. Todėl 2006 m. į SAPARD eurų sąskaitą lėšų iš EK pagal pateiktas 5 ketvirtines išlaidų deklaracijas nebuvo gauta.

2006 m. Agentūros pateiktų paraiškų apmokėjimui buvo panaudotos 2006 m. iš Finansų ministerijos valstybės išdo departamento pasiskolintos lėšos (3 519 771 EUR), iš paramos gavėjų susigrąžintos sumos (6 819 EUR), dalis SAPARD eurų sąskaitoje susikaupusių palūkanų (743 EUR: 199 EUR už 2005 m. gruodžio mėn. ir 544 EUR už 2006 m. sausio – lapkričio mėn.).

3.3.D-2 formos ir SAPARD eurų sąskaitoje esančių sumų sutikrinimas

D-2 formos ir SAPARD eurų sąskaitos duomenų sutikrinimas pateikiamas 12 lentelėje.

12 lentelė. D-2 formos ir SAPARD eurų sąskaitoje esančių sumų sutikrinimas (EUR).

SAPARD eurų sąskaitos likutis 2005-12-31	199
2006 m. palūkanos	568
Iš paramos gavėjų susigrąžintos sumos	6 819
<i>Iš paramos gavėjų susigrąžintos sumos</i>	5 792
<i>Iš anuliuotų debitorių susigrąžintos sumos</i>	1 027
ES išlaidų dalis pagal D-2 formą	(3 527 333)
2006 m. iš Finansų ministerijos valstybės išdo departamento pasiskolintos lėšos	3 519 771
SAPARD eurų sąskaitos likutis 2006-12-31	24

Šaltinis – Nacionalinis fondas.

Skirtumų nenustatyta.

Iš Lietuvos banko 2007-03-20 gavome raštą Nr. V-2007/(8.6-0800)-12-809, kuriuo patvirtinama, kad SAPARD eurų sąskaitos likutis 2006 m. gruodžio 31 d. buvo 24 eurai. Ši suma yra palūkanos už SAPARD eurų sąskaitos likutį gruodžio mėnesį.

3.4.D-2 formoje nurodytų ES išlaidų dalies ir iš SAPARD eurų sąskaitos Agentūrai / paramos gavėjams pervestų sumų sutikrinimas

D-2 formoje nurodytų ES išlaidų dalies ir iš SAPARD eurų sąskaitos Agentūrai / paramos gavėjams pervestų sumų sutikrinimas, kurio metu skirtumų nenustatyta, pateikiamas 13 lentelėje.

13 lentelė. D-2 formoje parodytų ES išlaidų dalies ir iš SAPARD eurų sąskaitos Agentūrai / paramos gavėjams pervestų sumų sutikrinimas.

	Lt	EUR
ES išlaidų dalis pagal D-2 formą (valiutos keitimo kursas pagal DFS reikalavimus)	12 179 175	3 527 333
<i>ES išlaidų dalis pagal D-2 formą</i>	<i>11 292 576</i>	<i>3 270 556</i>
<i>ES sukauptų palūkanų išlaidų dalis pagal D-2 formą</i>	<i>886 599</i>	<i>256 777</i>
Agentūrai / paramos gavėjams pervestos lėšos (valiutos keitimo kursas pagal Lietuvos banko skelbiamą keitimo kursą)	12 179 175	3 527 333

Šaltinis – Nacionalinis fondas, Agentūra.

3.5. Visos D-2 formoje deklaruojamos skolos ir Agentūros Debitorių apskaitos knygos duomenų sutikrinimas

Visos D-2 formoje deklaruojamos skolos ir Agentūros Debitorių apskaitos knygos duomenų sutikrinimas, kurio metu skirtumų nenustatyta, pateikiamas 14 lentelėje.

14 lentelė. Visos D-2 formoje deklaruojamos skolos ir Agentūros Debitorių apskaitos knygos duomenų sutikrinimas.

	Lt	EUR
Debitorinis įsiskolinimas pagal D-2 formą	11 273 233	3 264 954
Agentūros Debitorių apskaitos knyga (AA 30)	11 273 233	3 264 954

Šaltinis – Nacionalinis fondas, Agentūra.

4. NACIONALINĖS MOKĖJIMO AGENTŪROS IR NACIONALINIO FONDO ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

4.1. Nacionalinė mokėjimo agentūra

SAPARD yra įgyvendinama remiantis Nacionaline žemės ūkio ir kaimo plėtros programa 2000 – 2006 metams (toliau – NŽŪKPP), kuri patvirtinta 2000-11-27 Europos Komisijos sprendimu Nr. 3329. Šios programos administravimui Lietuvos Respublikos (toliau - LR) Vyriausybė 1999-11-11 nutarimu Nr. 1266 įsteigė Agentūrą.

Agentūra veikia vadovaudamasi LR žemės ūkio ministro 2003-01-22 įsakymu Nr. 3D-17 patvirtintais nuostatais, yra savarankiška LR vykdomosios valdžios institucija – biudžetinė įstaiga, finansuojama iš LR valstybės biudžeto, veikianti Žemės ūkio ministerijos (toliau - ŽŪM) administravimo srityje.

Agentūra, administruodama SAPARD programą, vykdo šias jai DFS priedo A skyriaus 14 straipsnyje numatytas funkcijas:

- tvirtina įsipareigojimus ir mokėjimus;
- atlieka mokėjimus;
- tvarko įsipareigojimų ir mokėjimų apskaitą;
- kontroliuoja;
- remiantis DFS nustatytais terminais ir formomis rengia ataskaitas LR Vyriausybei, LR Žemės ūkio ministerijai, LR Finansų ministerijai bei pagal kompetenciją įgaliotoms ES institucijoms.

Agentūra 2006 m. atliko šias su SAPARD programos lėšų įgyvendinimu susijusias užduotis:

- sekė projektų įgyvendinimą;
- pranešė, ar priemonės įgyvendinamos pagal rodiklius;
- užtikrino, kad Paramos gavėjai žinotų apie Bendrijos įnašą į projektą.

Agentūra 2006 m. atliko šias su SAPARD programos lėšų mokėjimais susijusias užduotis:

- tikrino Mokėjimo prašymus;
- atliko patikras vietose;
- tvirtino mokėjimus;
- atliko mokėjimus;
- tvarkė įsipareigojimų ir mokėjimų apskaitą;

- kontroliavo paramos gavėjus po SAPARD programos lėšų išmokėjimo, siekiant nustatyti, ar ir toliau yra laikomasi terminų ir finansavimo sąlygų.

Agentūroje 2006 m. gruodžio 31 d. dirbo 633 darbuotojai: 404 valstybės tarnautojai, 229 darbuotojai, dirbantys pagal neterminuotas darbo sutartis.

Agentūra yra įsikūrusi adresu: Blindžių 17, LT-08111, Vilnius, Lietuvos Respublika.

Agentūros struktūra suformuota atsižvelgiant į jai pavestus uždavinius ir funkcijas. Agentūros struktūrą (žr. 3 priedą), patvirtintą Agentūros direktoriaus 2005-06-21 įsakymu Nr. BR1-510, sudarė 9 departamentai ir 1 tiesiogiai Agentūros direktoriui pavaldus skyrius. Vidaus audito departamentas, Teisės departamentas, Finansų ir apskaitos departamentas (toliau - FAD) bei Rizikų vertinimo ir valdymo skyrius yra savarankiški Agentūros struktūriniai padaliniai, tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi Agentūros direktoriui. Likę departamentai taip pat yra savarankiški Agentūros struktūriniai padaliniai tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi atitinkamam Agentūros direktoriaus pavaduotojui.

Agentūros direktoriaus 2006-09-27 įsakymu Nr. BR1-468 patvirtinta nauja Agentūros struktūra, kuri įsigaliojo nuo 2007 m. vasario 19 d.

Audito metu įvertinome 2006 metų veiklą (procedūrų vykdymą) tų Agentūros struktūrinių padalinių, kurie yra susiję su SAPARD programos administravimu (Mokėjimo prašymų vertinimu, Paramos sutarčių keitimu, mokėjimų vykdymu, jų apskaita bei kontrole, Projektų priežiūra). 15 lentelėje pateikiame informaciją apie šių Agentūros struktūrinių padalinių atliekamas funkcijas, darbuotojų skaičių.

15 lentelė. Informacija apie Agentūros struktūrinius padalinius, susijusius su 2006 m. SAPARD programos administravimu.

Eil. Nr.	Departamentas / Skyrius	2006 m. vykdytos SAPARD programos administravimo funkcijos
1.	Kontrolės departamentas	
1.1.	Rizikos analizės skyrius	▪ Mokėjimo prašymų pavyzdžių planinei patikrai atlikti atranka.
1.2.	Kontrolės koordinavimo skyrius	▪ Kontrolės departamento teritorinių skyrių koordinavimas ir kontroliavimas.
1.3.	Kontrolės kokybės skyrius	▪ Mokėjimo prašymų planinių ir užsakomųjų patikrų atlikimas.
1.4.	Dešimt teritorinių skyrių	▪ Pirminis Mokėjimo prašymų vertinimas, įskaitant ir patikrų vietoje atlikimą prieš patvirtinant Mokėjimo prašymą.
1.5.	Deleguotų funkcijų skyrius	▪ Nesusijęs su SAPARD administravimu.
1.6.	Metodikų rengimo ir mokymo skyrius	▪ Kontrolės departamento darbo dokumentų, darbo procedūrų, instrukcijų rengimas. ▪ Kontrolės departamento teritorinių skyrių bei Kontrolės kokybės skyriaus valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kvalifikacijos, administracinių gebėjimų kėlimas bei profesinių žinių gilinimas.
2006-12-31 departamente dirbo 291 darbuotojai, įskaitant departamento direktorių, pavaduotoją, skyrių vedėjus.		
2.	Kaimo plėtros programų departamentas	
2.1.	Projektų vertinimo skyrius	▪ Iš dalies susijęs su SAPARD administravimu.
2.2.	Kaimo paramos programų skyrius	▪ Nesusijęs su SAPARD administravimu.

Eil. Nr.	Departamentas / Skyrius	2006 m. vykdytos SAPARD programos administravimo funkcijos
2.3.	Aplinkos apsaugos programų skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nesusijęs su SAPARD administravimu.
2.4.	Administravimo ir analizės skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Paramos sutarčių pakeitimų rengimas ir pasirašymas. ▪ Projektų administravimas ir priežiūra. ▪ SAPARD programos įgyvendinimo analizė.
2006-12-31 departamente dirbo 75 darbuotojai, įskaitant departamento direktorių, pavaduotoją, skyriaus vedėją.		
3. Finansų ir apskaitos departamentas		
3.1.	Mokėjimo prašymų skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pirminis Mokėjimo prašymų užpildymo patikrinimas. ▪ Mokėjimo prašymų registravimas. ▪ Mokėjimo prašymų analizė ir vertinimas. ▪ Mokėtinos sumos nustatymas. ▪ Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų rengimas. ▪ Sprendimo dėl Mokėjimo prašymo apmokėjimo priėmimas.
3.2.	Vidaus apskaitos skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nesusijęs su SAPARD administravimu.
3.3.	Mokėjimo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pavedimas bankui vykdyti mokėjimą į paramos gavėjo sąskaitą banke. ▪ Ataskaitų apie atliktus mokėjimus sudarymas. ▪ Informacijos apie atliktus mokėjimus perdavimas Europos Sąjungos paramos apskaitos skyriui (toliau - FAD ESPAS) ir visoms kontroliuojančioms ir finansuojančioms institucijoms. ▪ Pranešimo paramos gavėjui apie lėšų pervedimą į sąskaitą banke rengimas.
3.4.	Ataskaitų ir koordinavimo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nesusijęs su SAPARD administravimu.
3.5.	Europos Sąjungos paramos apskaitos skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SAPARD ir BF lėšų apskaitos tvarkymas. ▪ Debitorių apskaitos vedimas. ▪ Paraiškų SAPARD lėšoms gauti iš ES rengimas ir pateikimas NF. ▪ Paraiškų BF lėšoms gauti rengimas ir pateikimas ŽŪM. ▪ Finansinių ataskaitų (ketvirtinių, metinių) parengimas.
2006-12-31 departamente dirbo 54 darbuotojai, įskaitant departamento direktorių, pavaduotoją, skyrių vedėjus.		
4. Rizikos vertinimo ir valdymo skyrius		
4.1.	Rizikų vertinimo ir analizės poskyris	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neteisėto valstybės paramos ir ES paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai lėšų panaudojimo sumažinimas.
4.2.	Informacijos apsaugos ir vidaus tvarkos kontrolės poskyris	
2006-12-31 skyriuje dirbo 10 darbuotojų, įskaitant skyriaus direktorių, poskyrių vedėjus.		
5. Vidaus audito departamentas		
5.1.	Paramų audito skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valstybės paramos lėšų, lėšų, gautų iš ES ar kitų fondų, administravimo ir šių lėšų naudojimo tikslingumo, efektyvumo, ekonomiškumo ir produktyvumo priežiūra. ▪ ES Bendrosios žemės ūkio politikos ir ES Struktūrinių fondų administravimo priežiūra ir auditas. ▪ Naujų, veiksmingų vidaus kontrolės sistemos priemonių diegimo skatinimas.
5.2.	Analizės ir planavimo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vidaus kontrolės ir apsaugos sistemų tinkamumo ir funkcionavimo, organizacinės struktūros optimalumo, rizikos veiksnių valdymo efektyvumo ir jų kontrolės tikrinimas ir vertinimas. ▪ Strateginių ir metinių audito planų rengimas. ▪ Strateginių ir kitų planų įgyvendinimo tikrinimas ir vertinimas. ▪ Audito atlikimo, rizikos vertinimo ir atrankos metodikų rengimas.
5.3.	Tikrinimo ir koordinavimo priežiūros skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ES Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 4045/89, įstatymais ir kitais teisės aktais nustatytų funkcijų vykdymas.

Eil. Nr.	Departamentas / Skyrius	2006 m. vykdytos SAPARD programos administravimo funkcijos
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Metinių tikrinimo programų rengimas ir jų teikimas Muitinės departamentui ir Europos Komisijai. ▪ Patikrinimo ataskaitų ir visų kitų dokumentų, susijusių su tikrinimais, administravimas.
		2006-12-31 departamente dirbo 16 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus.
6.	Informacinių technologijų departamentas	
6.1.	Sistemų projektavimo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IS, kurių Agentūroje, diegimo koordinavimas.
6.2.	Sistemų administravimo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IS naudojamų Agentūroje priežiūra.
		2006-12-31 departamente dirbo 19 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus.
7.	Teisės departamentas	
7.1.	Teisinės priežiūros ir atstovavimo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Išvadų ir pastabų dėl Agentūros struktūrinių padalinių parengtų teisinių dokumentų, susijusių su sutartiniu darbu, projektų peržiūra bei teikimas ▪ Atstovavimas Agentūrai teismuose ir kitose institucijose.
7.2.	Teisės aktų rengimo ir teisės taikymo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Agentūros struktūrinių padalinių, kitų institucijų pateiktų derinti teisės aktų projektų teisinė ekspertizė.
7.3.	Personalo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Agentūros personalo politikos įgyvendinimas.
		2006-12-31 departamente dirbo 20 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus.
8.	Bendrųjų reikalų departamentas	
8.1.	Ryšių su visuomene skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informacijos apie Agentūros veiklą, valstybės paramos programų ir ES paramą skleidimas.
8.2.	Dokumentų tvarkymo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Agentūros raštvedybos tvarkymas.
8.3.	Ūkio skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nesusijęs su SAPARD administravimu.
8.4.	Viešųjų pirkimų skyrius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nesusijęs su SAPARD administravimu.
		2006-12-31 departamente dirbo 29 darbuotojai, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus.

Šaltinis – Agentūra.

Agentūroje veikia Projektų atrankos komisija – Agentūros direktoriaus patariamoji institucija, sudaryta pagal Agentūros nuostatus. PAK 2006 metais vykdė šias Projektų atrankos komisijos darbo aprašyme numatytas funkcijas:

- svarstė ir nagrinėjo paramos gavėjų prašymus dėl Paramos sutarties pakeitimo (tais atvejais, kai tai numatyta Paramos sutarties keitimo ir / ar papildymo taisyklėse);
- svarstė ir nagrinėjo pareiškėjų apeliacinius raštus (skundus) dėl SAPARD paramos nesuteikimo;
- svarstė ir nagrinėjo Projektų administravimo ir analizės skyriaus siūlymus dėl Paramos sutarties nutraukimo ir teikė savo išvadą Agentūros direktoriui;
- padėjo Agentūros direktoriui organizuojant, prižiūrint ir koreguojant priisiimtus išipareigojimus;
- pagal kompetenciją vykdė kitus Agentūros direktoriaus pavedimus ir kt.

Departamentų, skyrių ir poskyrių funkcijos, uždaviniai, darbo organizavimas, pareigos ir teisės yra nustatyti atitinkamuose Agentūros direktoriaus įsakymais patvirtintuose departamentų ar

skyrių nuostatuose. Departamentų darbui vadovauja departamentų direktoriai, skyrių ir poskyrių darbui vadovauja vedėjai. Departamentų direktoriams, skyrių vedėjams ar poskyrių vedėjams nesant, juos pavaduoja atitinkamai paskirti departamentų / skyrių darbuotojai.

Departamentų direktorius, skyrių ir poskyrių vedėjus ir tarnautojus į pareigas skiria ir atleidžia Agentūros direktorius, vadovaudamasis atitinkamais teisės aktais (valstybės tarnautojų atveju – vadovaujantis LR Valstybės tarnybos įstatymo nuostatomis; darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis atveju – vadovaujantis LR darbo kodekso nuostatomis).

Audito metu įvertinome per 2006 metus Agentūroje įvykusius pasikeitimus, susijusius su DFS priedo A skyriaus 4 straipsnio 7 dalyje ir DFS priedo A skyriaus 5 straipsnio 4 dalyje nurodyta informacija, apie kurios pasikeitimus turi būti informuota Europos Komisija. 16 lentelėje pateikiame informaciją apie šiuos pasikeitimus.

16 lentelė. Su SAPARD programos administravimu susijusių darbo aprašymų pakeitimai 2006 metais, apie kuriuos turi būti informuota EK.

Eil. Nr.	2006 m. pasikeitimai	Agentūros direktoriaus įsakymas	EK informavimo data
1.	Finansų ir apskaitos departamento darbo aprašymo pakeitimas	Agentūros direktoriaus 2006-01-25 įsakymas Nr. BR1-23	2006-11-24
2.	Naujų Didžiosios knygos sąskaitų patvirtinimas	Agentūros direktoriaus 2006-04-06 įsakymas Nr. BR1-162	2006-11-24
3.	Kaimo plėtros programų departamento darbo aprašymo pakeitimas	Agentūros direktoriaus 2006-12-11 įsakymas Nr. BR1-603	2007-02-05
4.	Pažeidimų, susijusių su SAPARD lėšomis, administravimo Agentūroje tvarkos aprašo patvirtinimas	Agentūros direktoriaus 2006-12-29 įsakymas Nr. BR1-650	2007-04-12

Šaltinis – Agentūra, Nacionalinis fondas.

4.1.1. Personalo mokymai

Laikantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.2 punkto, Agentūra organizuoja darbuotojų mokymo kursus.

Personalo skyrius 2006 metais, vadovaudamasis Agentūros direktoriaus įsakymu¹⁵ patvirtinta Agentūros Personalo mokymo strategija, vykdė valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, įvadininius ir kvalifikacijos tobulinimo mokymus pagal Agentūros direktoriaus įsakymu¹⁶ patvirtintą 2006 metų mokymo planą.

¹⁵ Agentūros direktoriaus 2003-05-29 įsakymas Nr. BR1-129 „Dėl Nacionalinės mokėjimo Agentūros prie Žemės ūkio ministerijos personalo mokymo strategijos patvirtinimo“.

¹⁶ Agentūros direktoriaus 2006-02-15 įsakymas Nr. PS1-118 „Dėl Nacionalinės mokėjimo Agentūros prie Žemės ūkio ministerijos personalo mokymo 2006 m.“.

2006 metais visiems naujai į Agentūrą priimtiems valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, buvo organizuotas įvadinis mokymas. Organizuotas Agentūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kvalifikacijos tobulinimas srityse susijusiose su Europos Sąjunga, ES užsienio kalbų mokymu, informacinių technologijų naudojimo įgūdžių vykdymu, administracinių gebėjimų tobulinimu ir kt. Pagal pateiktus mokymo planų įgyvendinimą įrodančius dokumentus, personalo mokymo strategijos ir planų yra laikomasi. Vienam Agentūros darbuotojui vidutiniškai tenkanti mokymo trukmė pagal visas mokymo programas 2006 metais yra 34 akademinės valandos.

4.1.2. „Jautrių pareigybių“ politika

Remiantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.2 punktu, patartina Agentūroje vykdyti „jautrias“ pareigas einančių darbuotojų rotaciją arba sustiprinti jų priežiūrą.

Agentūroje rotacija įgyvendinama kontrolės ir vertinimo funkcijas atliekančių darbuotojų atžvilgiu. Darbuotojai rotuojami, priskiriant administruojamas ar kontroliuojamas paramos priemonės, keičiant jų veiklos teritorijas, potencialių paramos gavėjų ar tikrinamųjų subjektų atžvilgiu.

Priežiūros sustiprinimas yra užfiksuotas procedūrų aprašuose (pavyzdžiui, skiriami pirmas ir antras vertintojas arba vertintojas ir tvirtintojas; nustatyta struktūrinio padalinio vadovo peržiūra ir kt.). Darbuotojo ar tarnautojo veiksmus peržiūri aukštesnis pagal pavaldumą tarnautojas (pavyzdžiui, vizuoja raštus). Darbuotojai ar tarnautojai atsiskaito tiesioginiam vadovui apie pavedimo įvykdymą. Tiesioginiai vadovai kontroliuoja pavaldinių veiklą.

Manome, kad 2006 metais Agentūroje „jautrių pareigybių“ politika buvo vykdoma.

Didinant „jautrių“ pareigybių politikos įtaką Agentūros veiklai, Agentūros direktoriaus įsakymu¹⁷ papildyta Agentūros personalo politika nauju IV skyriumi „Jautrių“ pareigybių politika“. Šiame skyriuje apibrėžta „jautrių“ pareigybių sąvoka, nustatytos „jautrioms“ pareigybėms priskiriamos pareigybės, identifikuotos galimos „jautrių“ pareigybių išraiškos, nustatytos priemonės, kuriomis Agentūra siekia sumažinti galimą „jautrių“ pareigybių neigiamą poveikį.

4.2. Kontrolės departamentas

Kontrolės departamento (toliau – KD) Rizikos analizės, Kontrolės koordinavimo, Kontrolės kokybės, Deleguotų funkcijų, Metodikų rengimo ir mokymo skyriai yra įsikūrę adresu: Blindžių 17, LT-08111, Vilnius, Lietuvos Respublika.

¹⁷ Agentūros direktoriaus 2006-03-22 įsakymas Nr. BR1-125 „Dėl nacionalinės mokėjimo agentūros prie žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2004 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. BR1-187 „Dėl personalo politikos patvirtinimo“ pakeitimo.

KD pagrindinė funkcija yra užtikrinti, kad atliekamos patikros vietoje būtų tinkamos kokybės ir atitiktų EK gairės Nr. 10 „Fiziniai patikrinimai“ keliamus reikalavimus. Vykdydami šią funkciją minėti KD skyriai 2006 metais:

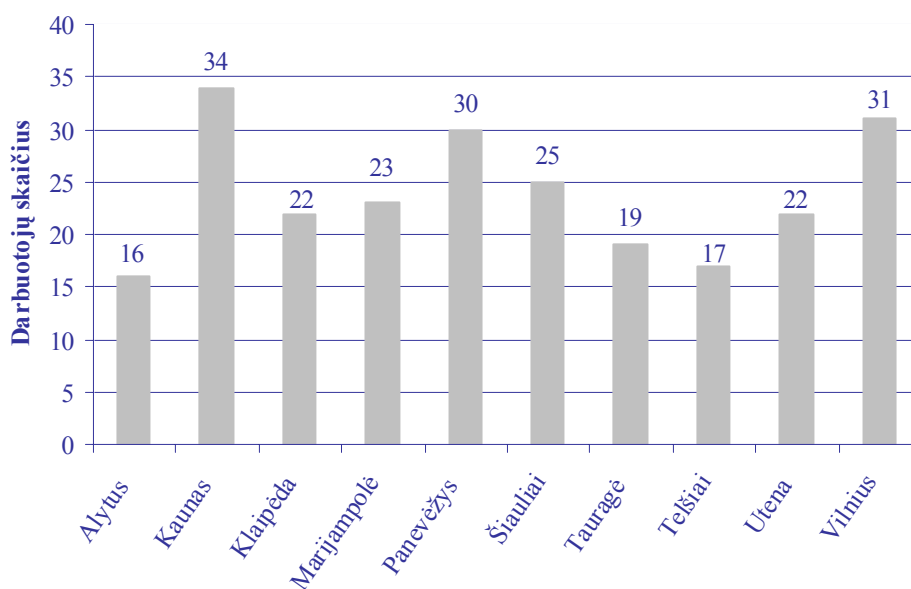
- rengė KD struktūrinių padalinių darbo aprašymus, metodikas, rekomendacijas;
- atrinko planinei patikrai Mokėjimo prašymus, įvykdytus projektus;
- atliko planines ir užsakomąsias Mokėjimo prašymų patikras;
- vykdė teritorinių skyrių darbo koordinavimą ir jų veiklos kontrolę.

Ataskaitos 5 dalyje pateikiame informaciją apie atliktą darbą, pastebėjimus ir išvadą.

4.3. Kontrolės departamento teritoriniai skyriai

Kontrolės departamente yra 10 teritorinių skyrių, esančių visose Lietuvos apskrityse. KDTS 2006 m. gruodžio 31 d. dirbo 239 darbuotojai. 3 pav. pateikiame KDTS darbuotojų skaičių pagal apskritis.

3 pav. KDTS darbuotojų skaičius pagal apskritis 2006 m. gruodžio 31 d.

Kontrolės departamento teritoriniai skyriai

Šaltinis – Agentūra.

KDTS 2006 metais vykdė šias su SAPARD susijusias funkcijas:

- sudarė galimybes visiems suinteresuotiems asmenims pateikti Mokėjimo prašymus;
- atliko pirminį Mokėjimo prašymų vertinimą (jų užpildymo taisyklingumo ir dokumentų išsamumo aspektu);
- registravo Mokėjimo prašymus;
- atliko Mokėjimo prašymų patikras vietoje.

KDTS pagal patvirtintą tvarką teikia ketvirtines ir metines atliktų darbų ataskaitas KD Rizikos analizės skyriui.

Ataskaitos 5 dalyje pateikiame informaciją apie atliktą darbą, pastebėjimus ir išvadą.

4.4. Perduotos funkcijos

Agentūra formaliai nėra delegavusi jokių funkcijų kitoms institucijoms.

4.5. Vidaus auditas – Nacionalinė mokėjimo agentūra ir Nacionalinis fondas

Agentūroje vidaus audito funkciją atlieka Agentūros Vidaus audito departamentas (toliau – VAD), NF vidaus audito funkciją atlieka Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius. Mūsų tikslas buvo įvertinti vidaus audito funkcijos veiksmingumą. Minėto darbo rezultatus pateikiame šioje Ataskaitos dalyje.

4.5.1. Nacionalinės mokėjimo agentūros Vidaus audito departamentas

4.5.1.1. Atliktas darbas

Audito metu mes su VAD vadovais aptarėme departamento strategiją, struktūrą, funkcijas. Mes taip pat peržiūrėjome per 2006 metus VAD atliktų SAPARD programos vidaus auditų medžiagą, rekomendacijų įgyvendinimo procesą, vidaus audito planavimo ir atlikimo metodiką, VAD strateginio ir metinio plano sudarymo metodiką. Audito metu susitikome ir apklausėme VAD skyrių vadovus ir tarnautojus.

DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.5 punkte nurodytos tokios mokėjimo agentūros Vidaus audito tarnybos funkcijos ir principai:

- užtikrinti, kad Agentūros vidaus kontrolės sistema veikia efektyviai;
- turi būti nepriklausoma nuo kitų Agentūros skyrių ir būti tiesiogiai atskaitinga aukščiau siems Agentūros vadovams;
- tikrinti, ar Agentūros naudojamose procedūrose užtikrina, kad būtų tikrinama, ar atitinka DFS, ar sąskaitos tikslios, baigtos, ar laiku pateiktos¹⁸;

¹⁸ Tikrinti galima ne visas priemones, o tik kai kurias atrinktas priemones ar jų dalis ir sandorių pavyzdžius tuo atveju, kai audito planas užtikrins, jog ne ilgiau kaip per trejus metus yra patikrinamos visos svarbios sritys.

- turi dirbti pagal tarptautiniu mastu pripažintus audito standartus, jos darbas turi būti aprašomas darbo dokumentuose, o jį atlikus, turi būti rengiamos ataskaitos ir rekomendacijos, kurios yra skirtos aukščiausiems Agentūros vadovams.

Audito metu įvertinome Agentūros Vidaus audito funkcijų atitikimą minėtiems reikalavimams.

Audito metu buvo peržiūrėti ir įvertinti šie dokumentai:

- Vidaus audito departamento ir skyrių nuostatai;
- VAD strateginis 2004 – 2006 metų veiklos planas;
- VAD 2006 metų veiklos planas ir jo korekcijos¹⁹;
- VAD 2007 metų veiklos planas²⁰;
- Vidaus audito vadovas²¹ (toliau – VAV);
- VAD atliktų SAPARD programos vidaus auditų ataskaitos ir darbo dokumentai;
- Agentūros personalo mokymo strategija ir Agentūros personalo politika;
- VAD tarnautojų mokymo planas ir jo vykdymas.

Mes taip pat peržiūrėjome SAPARD 2005 metų išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą. Peržiūros rezultatai pateikti Ataskaitos 8 dalyje.

Patvirtinimo audito metu suformuluoti pastebėjimai, susiję su vidaus audito funkcijos veiksmingumu, pateikti šios Ataskaitos 5.1 dalyje.

4.5.1.2. Bendroji informacija

VAD yra nepriklausomas savarankiškas padalinys – departamentas, kuris Agentūros veikloje nedalyvauja. Jis nėra atsakingas už Agentūros visų lygmenų struktūrinių padalinių vadovų vykdomas vidaus kontrolės procedūras. VAD tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas Agentūros direktoriui. VAD direktorių, skyrių vedėjus ir vidaus auditorius į pareigas skiria ir atleidžia Agentūros direktorius. VAD direktorius atsako už departamentui pavestų funkcijų ir uždavinių vykdymą, skyriams vadovauja skyrių vedėjai.

Pagal Agentūros direktoriaus patvirtintą organizacinę struktūrą (žr. 3 priedą, taip pat Ataskaitos 4.1 dalį), VAD sudaro trys skyriai:

- Paramų audito skyrius;
- Analizės ir planavimo skyrius;
- Tikrinimų koordinavimo ir priežiūros skyrius.

¹⁹ Metinis 2006 m. planas buvo tvirtintas Agentūros direktoriaus 2006-01-05 ir koreguotas Agentūros direktoriaus 2006-04-25.

²⁰ Metinis 2007 m. planas buvo tvirtintas Agentūros direktoriaus 2007-01-10.

²¹ Tvirtintas Agentūros direktoriaus įsakymais 2004-02-03, 2004-12-01, 2005-06-03.

VAD tikslai, kaip numatyta jo nuostatuose, yra:

- atlikti nepriklausomą, nešališką, objektyvų tyrimo, vertinimo ir konsultavimo darbą, siekiant užtikrinti Agentūros darbo gerinimą;
- padėti didinti Agentūros veiklos efektyvumą, įgyvendinti jos veiklos strategiją, planus, programas ir procedūras, atskleisti rezervus veiklai plėtoti ir jos tęstinumui garantuoti;
- Agentūros vadovybei teikti informaciją, analitinę medžiagą, vertinimus, rekomendacijas ir patarimus, susijusius su tikrinta veikla;
- stebėti EK reglamento Nr. 4045/89 taikymą.

VAD uždaviniai, kaip numatyta jo nuostatuose, be kitų dalykų, yra:

- tikrinti, vertinti ir teikti Agentūros direktoriui nešališką ir objektyvią informaciją, ar pakankama ir veiksminga Agentūros vidaus kontrolės sistema, ar veikla vykdoma atsakingai, pagal įstatymus ir kitus norminius teisės aktus, ar informacija apie finansinę ir kitokią veiklą yra patikima ir išsami, ar pasiekiami užsibrėžti tikslai ir uždaviniai; teikti Agentūros direktoriui nešališką ir objektyvią informaciją apie galimą veiklos riziką;
- atlikti Valstybės paramos lėšų, gautų iš ES ar kitų fondų, administravimo bei šių lėšų naudojimo tikslingumo, efektyvumo, ekonomiškumo ir produktyvumo vertinimą;
- atlikti ES Struktūrinių fondų, Bendrosios žemės ūkio politikos ir kaimo plėtros priemonių administravimo ir lėšų naudojimo tikslingumo, efektyvumo, ekonomiškumo ir produktyvumo vertinimą;
- atlikti institucijoms perduotų funkcijų vykdymo tinkamumo vertinimą;
- vykdyti EK reglamentu Nr. 4045/89, įstatymais ir kitais teisės aktais nustatytas funkcijas bei Agentūros direktoriaus nurodymus, susijusius su teisės aktais perduotų Agentūrai funkcijų vykdymu.

VAD savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, tarptautiniais Vidaus audito profesinės praktikos standartais (išleistais IIA²²), finansų ministro patvirtinta Pavyzdine vidaus audito metodika, Vidaus audito vadovu, atitinkamais ES institucijų reglamentais ir kitais teisės aktais bei rekomendacijomis. VAV nuostatos įpareigoja VAD direktorių koordinuoti vidaus audito darbą su išorės institucijomis, siekiant išvengti darbo dubliavimo.

VAD tarnautojai turi atlikti vidaus auditus, vadovaudamiesi VAV pateikiamais reikalavimais atskiriems vidaus audito atlikimo etapams ir standartinėmis vidaus audito darbo dokumentų formomis. Pagrindiniai vidaus audito atlikimo etapai, numatyti VAV, apima audito planavimą, audito programos parengimą, veiklos peržiūras, vidaus kontrolės vertinimą bei atskiras audito procedūras (įskaitant testavimą). SAPARD paramos priemonių vidaus auditams atlikti VAD naudoja standartizuotus SAPARD programos vidaus auditui atlikti skirtus klausimynus, kurie apima pagrin-

²² angl. *The Institute of Internal Auditors*.

dinių ES ir LR institucijų teisės aktų reikalavimus atskiroms paramų rūšims. Esant reikalui, klausimynai koreguojami vidaus audito metu.

4.5.1.3. Vidaus audito departamento 2006 metų veiklos planas ir atliktas darbas

Atsižvelgdami į Patvirtinimo audito tikslus, audito metu mes peržiūrėjome su SAPARD programos administravimu susijusią 2006 metais VAD atliktą veiklą.

Vidaus audito strateginio 2004-2006 m. plano pagrindu buvo parengtas ir 2006 m. sausio 5 d. Agentūros direktoriaus patvirtintas VAD 2006 m. veiklos planas, kuris 2006 m. balandžio 25 d. Agentūros direktoriaus buvo koreguotas.

Per 2006 metus VAD iš viso atliko 45 auditus ir peržiūras, iš kurių 4 yra susiję su SAPARD programa. VAD 2005 m. atliktų auditų rekomendacijų įgyvendinimo auditas apėmė ir SAPARD rekomendacijų įgyvendinimo peržiūrą. Atliktų auditų ir peržiūrų, susijusių su SAPARD, sąrašas pateiktas 17 lentelėje. VAD veikla iš esmės atitiko 2006 metų veiklos planą, išskyrus tai, kad dėl darbuotojų stokos ar kitų objektyvių priežasčių, buvo neatliktos plane numatytos pasirengimo administruoti Kaimo plėtros 2007-2013 metų plano priemonių procedūrų peržiūros, neatlikti 2 plane numatyti auditai (nesusiję su SAPARD), 5 plane numatyti auditai (nesusiję su SAPARD) perkelti į 2007 metų veiklos planą. Tačiau papildomai atlikta 16 neplaninių auditų / peržiūrų, iš kurių 2 – SAPARD srityje. Vidaus auditų metu iš viso buvo pateiktos 79 rekomendacijos, iš kurių 97 proc. yra įgyvendintos arba įgyvendinamos.

Esant nepakankamam VAD personalo skaičiui ir didelei kaitai (žr. (7) pastebėjimą) bei atliekant neplanuotus auditus, 67 proc. Vidaus audito 2006 metų veiklos plane numatytų auditų yra atlikta vėliau nei planuota.

17 lentelė. 2006 metais VAD atliktas darbas, susijęs su SAPARD administravimu.

Eil. Nr.	Audito pavadinimas	Audito atlikimo laikotarpis	Pastabos
Pagal 2006 m. vidaus audito veiklos planą atliktas darbas			
1.	SAPARD mokėjimų auditas	Nuo 2006-11-15 iki 2007-01-22	<p>Minėto audito metu VAD vertino:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ar Mokėjimo prašymų registravimo atliekamos funkcijos ir veiksmai atitinka funkcijas, patvirtintas darbo aprašyme; ▪ patvirtinto projekto įgyvendinimo ir Paramos sutartyje numatytų sąlygų kontrolė ir priežiūra; ▪ ar mokėjimai atlikti laiku ir yra pagrįsti; ▪ ar KD specialistai atliko patikras vietoje prieš išmokant lėšas. <p>Audito metu buvo patikrinta 12 Mokėjimo prašymų (atranka atlikta pagal kiekvieną SAPARD priemonę, pagal kurią 2006 metais buvo atlikti mokėjimai).</p> <p>Pateikti 5 pastebėjimai ir 2 rekomendacijos.</p>

Eil. Nr.	Audito pavadinimas	Audito atlikimo laikotarpis	Pastabos
2.	SAPARD paramos pagal 8-tą priemonę „Techninė parama, informavimas“ mokėjimų auditas	Nuo 2007-01-29 iki 2007-03-07	Šio audito metu VAD vertino Mokėjimo prašymų administravimą nuo Mokėjimo prašymo registravimo iki Mokėjimo prašymų tvirtinimo pagal patvirtintas apskaitos ir lėšų išmokėjimo darbo procedūras. Imtį sudarė 6 projektų Mokėjimo prašymai. Pateikti 5 pastebėjimai, atlikta 2004-08-31 parengtoje „Kontrolės sistemos efektyvumo, administruojant SAPARD paramą pagal 8-ą kryptį „Techninė parama, informavimas“ audito tarpinėje ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra.
Atliktas darbas (auditai / peržiūros) nenumatytas VAD veiklos plane			
1.	SAPARD mokėjimo prašymų administravimo FAD Mokėjimo prašymų skyriuje peržiūra	2006-04-24	Vykdamas Agentūros direktoriaus pavedimą atlikta 4 Mokėjimo prašymų peržiūra. Peržiūros tikslas – įsitikinti, ar MPS SAPARD paramos gavėjų mokėjimo prašymai administruojami laikantis patvirtintose procedūrose ir taisyklėse numatytų terminų.
2.	Kaimo plėtros programų departamento procedūrų aprašymų, susijusių su SAPARD administravimu, pakeitimų atitikimo Daugiametės finansavimo sutarties nuostatomis peržiūra	Nuo 2006-11-30 iki 2006-12-05	Vadovaujantis DFS 5 straipsnio 4 p. nuostata ²³ bei siekiant įvertinti pakeitimų tinkamumą administruojant SAPARD paramos lėšas, atlikta Kaimo plėtros programų departamento (toliau - KPPD) darbo aprašymo pakeitimų peržiūra.

Šaltinis – Agentūra.

Taigi VAD veikla atitiko 2006 metų veiklos planą pagal SAPARD programą, per 2004 – 2006 metų laikotarpį apėmė visas SAPARD paramos priemones, kaip tai numato DFS nuostatos.

Atlikdamas vidaus auditus, VAD naudojo analitines procedūras, apklausas, specifinius klausimynus, pagrindinių kontrolės grandžių tikrinimus.

Vidaus audito pažymose, kurias po kiekvieno vidaus audito surašė VAD direktorius, buvo konstatuota, kad SAPARD lėšų administravimo procesas vykdomas pagal parengtus darbo aprašymus ir atitinka DFS sąlygas, išskyrus vidaus audito ataskaitose nurodytus trūkumus.

Taigi VAD veikla buvo orientuota į SAPARD programos kontrolės sistemos įvertinimą ir kontrolės priemonių, vykdomų atskirų projektų ir atliktų mokėjimo prašymų atžvilgiu, tinkamumą ir pakankamumą.

²³ Lietuvos Respublika užtikrina, kad Kompetentinga institucija praneš Europos Komisijai apie visus po SAPARD agentūros akreditacijos siūlomus įgyvendinimo ar mokėjimo sistemos pakeitimus, kad Europos Komisija galėtų išnagrinėti tuos pakeitimus iš anksto, prieš juos įgyvendinant.

4.5.1.4. Vidaus audito departamento 2007 metų veiklos planas

VAD 2007 metų veiklos planas parengtas VAD strateginio 2007-2011 metų plano pagrindu ir 2007 m. sausio 10 d. suderintas su Agentūros direktoriumi. 2007 metais VAD planuoja atlikti vieną SAPARD programos auditą „SAPARD projektų priežiūra“.

4.5.1.5. Kita su Vidaus audito departamentu susijusi informacija

Strateginiai planai ir ištekliai

Vadovaujantis VAV nustatyta tvarka, VAD parengė strateginį 2004 – 2006 metų vidaus audito planą, kurį 2003 m. gruodžio 30 d. patvirtino Agentūros direktorius. Strateginis planas yra parengtas trejų metų laikotarpiui pagal Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo reikalavimus, vadovaujantis prielaida, kad VAD išanalizuos ir įvertins visą Agentūros vidaus kontrolės sistemą per trejus metus, t.y. ES EŽŪOGF GS priemones, ES struktūrinių fondų administravimo sistemą, SAPARD programos administravimą ir priežiūrą, Nacionalinės paramos programas ir naudojamą informacines sistemas.

Strateginio plano parengimas rėmėsi rizikos analize pagrįsta metodika. Pagal pastarąją turėjo būti vertinamas įvairių priemonių administravimo rizikingumas, išdėstomi vidaus audito prioritetai, numatomas planuojamas skirti laikas vidaus auditams atlikti pagal turimus išteklius. Atlikti SAPARD priemonių vidaus auditą buvo planuojama 2004 – 2006 metais. VAD strateginis veiklos planas koreguojamas esant poreikiui, paskutinis koregavimas atliktas 2004 m. gruodžio 30 d.

Prie VAD strateginio 2004 – 2006 metų plano ir 2006 metų veiklos plano yra pridėtas išteklių poreikio VAD skaičiavimas. Pagal šį skaičiavimą, VAD darbuotojų poreikis VAD funkcijoms atlikti yra 19 darbuotojų. 2006 m. gruodžio 31 d. VAD dirbo 16 darbuotojų.

Gebėjimai atlikti informacinių technologijų auditą ir informacinių sistemų audito planas

IS vidaus audito planai įtraukiami į VAD strateginius ir metinius planus. Strateginiame 2004 – 2006 metų plane numatyta informacinių technologijų (toliau - IT) auditus atlikti kasmet.

2006 m. VAD paliko auditorius, turintis IT audito patirtį. Po kurio laiko į VAD buvo priimtas vienas vidaus auditorius, atsakingas už IT auditus. 2006 m. buvo atliktas Informacinių technologijų departamento (toliau - ITD) procedūrų vykdymo auditas. 2006 m. planuotas atlikti IS auditas (KVAIS²⁴) perkeltas į 2007 m., tačiau minėtas auditas nesusijęs su SAPARD programa.

²⁴ Kvote administravimo informacinė sistema.

Personalo mokymai

VAD personalo mokymai organizuojami pagal Agentūros direktoriaus įsakymu²⁵ patvirtintą personalo mokymo strategiją. Kasmet sudaromi naujai priimtų darbuotojų mokymo planai bei vidaus auditorių asmeniniai mokymo planai (sudaromi atsižvelgiant į vidaus auditorių nurodytą poreikį), kurių pagrindu sudaromi Agentūros mokymo planai. 2006 m. mokymo planas patvirtintas Agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 15 d įsakymu Nr. PS1-118. Pagal pateiktus mokymo planų įgyvendinimą įrodančius dokumentus, personalo mokymo strategijos bei planų yra laikomasi. 2006 metams buvo numatyta, kad kvalifikacijos tobulinimui bus skirta 1034 valandų (neįskaitant užsienio kalbos tobulinimo laiko), faktiškai per 2006 metus mokymams buvo skirta 2064 valandos, vidutiniškai 115 valandų vienam vidaus auditoriui. Vienas VAD darbuotojas 2006 metais penkis mėnesius buvo stažuotėje Europos Komisijoje (Vidaus audito tarnybos Audito proceso skyriuje).

Reikalavimai personalui, priėmimas į darbą ir personalo išsaugojimas

Vidaus auditoriai įdarbinami, vertinami ir skatinami vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymu ir Agentūros direktoriaus įsakymu²⁶ patvirtinta Agentūros personalo politika. VAD darbuotojams keliami reikalavimai yra aprašyti pareigybių aprašymuose. Visi darbuotojai turi aukštąjį išsilavinimą, 8 iš jų turi daugiau negu trijų metų patirtį vidaus audito arba audito srityje.

Agentūros VAD 2005 m. gruodžio 31 d. dirbo 15, o 2006 m. gruodžio 31 d. – 16 darbuotojų: direktorius, trys skyrių vedėjai ir dvylika vyriausiųjų specialistų. Per 2006 metus į VAD priimti šeši vidaus auditoriai, o penki atleisti. Taigi vidaus auditorių kaita per 2006 metus sudarė 31 proc. (5/16).

Pagal Agentūros pateiktą informaciją per 2006 metus buvo skelbti 6 konkursai vidaus auditoriaus pareigybei užimti, iš jų dėl pretendentų nebuvimo vienas konkursas neįvyko.

Poauditinė veikla

VAD rekomendacijų įgyvendinimo priežiūra buvo vykdoma pagal VAD vedamą rekomendacijų įgyvendinimo apskaitos registrą ir kontroliuojama Agentūros vadovybės lygmeniu, aptariant ir tvirtinant gamybiniuose pasitarimuose vidaus audito metu nustatytų trūkumų šalinimo veiksmų planus.

Pagal VAD pateiktus duomenis, per 2006 metus VAD pateikė 79 rekomendacijas (2 pagal SAPARD programą). Per 2006 metus 37 rekomendacijos buvo įgyvendintos, 2 nebus įgyvendinamos, 40 rekomendacijų (2 pagal SAPARD programą) įgyvendinimo terminai dar nebuvo pasibaigę.

²⁵ Agentūros direktoriaus 2003-05-29 įsakymas Nr. BR1-129.

²⁶ Agentūros direktoriaus 2004-04-30 įsakymu Nr. BR1-187.

Ataskaitų teikimas

VAV nustatyti aiškūs vidaus audito ataskaitos parengimo, kokybės priežiūros, derinimo, pateikimo audituojamajam subjektui etapai. Vadovaujantis VAV numatyta vidaus audito atlikimo procedūra, kiekvieno VAD atlikto vidaus audito metu rašomas vidaus audito ataskaitos projektas, kuris derinamas su audituojamuoju subjektu. Suderinus vidaus audito ataskaitos projektą, rašoma vidaus audito ataskaita, kurią pasirašo vidaus auditą atlikęs vidaus auditorius. Vidaus audito ataskaitoje pateikiami vidaus audito metu nustatyti faktai ir rekomendacijos. Vidaus audito ataskaita ir pažyma pateikiama Agentūros direktoriui ir audituojamajam subjektui.

4.5.2. Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius

LR Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas yra Finansų ministerijos struktūrinis padalinys, kurio vidaus auditą atlieka Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius (toliau – VAS). VAS vadovas tiesiogiai pavaldus Finansų ministrui. Audito metu mes su VAS vedėju aptarėme skyriaus strategiją, struktūrą, funkcijas, vidaus audito atlikimo metodiką, rekomendacijų įgyvendinimo procesus. Audito metu buvo peržiūrėti ir įvertinti šie dokumentai:

- VAS nuostatai;
- VAS strateginiai 2006 – 2008 metų ir 2007-2009 metų²⁷ veiklos planai;
- VAS 2006 metų veiklos planas²⁸;
- VAS 2007 metų veiklos planas²⁹;
- VAS 2007 metų darbinis veiklos planas;
- VAS mokymo planas 2006 metams ir jo įvykdymas;
- VAS vidaus audito subjektų rizikos vertinimas, kurio pagrindu sudarytas VAS 2006 metų veiklos planas;
- Vidaus audito poreikio įvertinimo analizė 2006 metams;
- Vidaus audito vadovas Nacionalinio fondo auditui atlikti (toliau – VAV NF);
- VAS atlikto SAPARD programos vidaus audito dokumentai³⁰.

4.5.2.1. Bendroji informacija

VAS yra savarankiškas Finansų ministerijos administracijos padalinys, nepriklausomas nuo vertinamos Finansų ministerijos ir NF veiklos, jų atliekamų vidaus kontrolės procedūrų. VAS tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas finansų ministrui. Minėtam skyriui vadovauja ir jo veiklą savaran-

²⁷ VAS strateginiai veiklos planai suderinti su Lietuvos Respublikos finansų ministru atitinkamai 2006-01-31 ir 2007-01-30.

²⁸ VAS 2006 m. veiklos planas suderintas su Lietuvos Respublikos finansų ministru 2006-01-31.

²⁹ VAS 2007 m. veiklos planas suderintas su Lietuvos Respublikos finansų ministru 2007-01-30.

³⁰ 2006-05-22 ataskaita Nr. 16.2-A-8

kiškai organizuoja skyriaus vedėjas, kurį skiria pareigoms ir atleidžia iš jų finansų ministras. Skyriaus vedėjas atsako už VAS pavestų uždavinių ir funkcijų vykdymo organizavimą.

Vidaus audito skyriaus tikslas, kaip numatyta jo nuostatuose, sistemingai ir visapusiškai vertinant ministerijos, jos administracijos padalinių ir ministerijai pavaldžių institucijų rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėti įgyvendinti jų veiklos tikslus.

Skyriaus uždaviniai, kaip numatyta jo nuostatuose, be kitų dalykų, yra:

- tikrinti ir vertinti, ar pakankama ir veiksminga ministerijos, jos administracijos padalinių ir ministerijai pavaldžių institucijų vidaus kontrolės sistema, ar veikla vykdoma atsakingai, laikantis įstatymų ir kitų norminių teisės aktų, ar informacija apie finansinę ir ūkinę veiklą patikima ir išsami, ar pasiekti nustatyti tikslai ir uždaviniai;
- teikti finansų ministrui ir ministerijai pavaldžių institucijų vadovams objektyvią informaciją, išvadas ir rekomendacijas dėl audituotos jų veiklos, vidaus kontrolės būklės, galimos arba nenustatytos veiklos rizikos.

Įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, VAS tarp kitų funkcijų tikrina ir vertina ministerijos administracijos padalinių ir ministerijai pavaldžių institucijų:

- lėšų, gautų iš ES bei užsienio institucijų ar fondų, administravimą ir panaudojimą;
- esamų IS saugumą, veiksmingumą bei jų projektus;
- turto apskaitą ir apsaugą;
- finansinių ir veiklos ataskaitų duomenų teisingumą bei apskaitos informacijos tinkamumą.

VAS, atlikdamas SAPARD lėšų vidaus auditus, savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, tarptautiniais Vidaus audito profesinės praktikos standartais, VAV NF, ES institucijų reglamentais ir kitais teisės aktais bei rekomendacijomis.

4.5.2.2. Vidaus audito skyriaus 2006 metų veiklos planas ir atliktas darbas

Mūsų atliekamas auditas apima NF veiklą, susijusią su priemonių, finansuojamų pagal SAPARD programą, įgyvendinimu. Todėl audito metu mes peržiūrėjome su SAPARD programos administravimu susijusį VAS atliktą darbą.

VAS strateginio 2006-2008 metų veiklos plano pagrindu buvo parengtas ir 2006 m. sausio 31 d. su LR finansų ministru suderintas VAS 2006 metų veiklos planas. Jame numatyta atlikti Europos Sąjungos paramos finansavimo programos SAPARD vykdymo vertinimą.

Minėtas auditas atliktas laikotarpiu nuo 2006-04-05 iki 2006-05-22 ir apėmė SAPARD programos vykdymo procedūrų Nacionaliniame fonde nagrinėjimą ir SAPARD programos vidaus kontrolės Nacionaliniame fonde vertinimą. VAS tarnautojai atlikdami vidaus auditą, vadovavosi VAV NF pateiktais reikalavimais atskiriems vidaus audito atlikimo etapams ir standartinėmis vidaus audito darbo dokumentų formomis, įskaitant klausimynus. Pagrindiniai vidaus audito atlikimo

etapai, numatyti NF departamento VAV, apima audito planavimą, audito programos parengimą, veiklos peržiūras, vidaus kontrolės vertinimą bei atskiras audito procedūras (įskaitant testavimą).

Užbaigus vidaus auditą, 2006 m. gegužės 22 d. buvo surašyta vidaus audito ataskaita, kurioje pažymėta, kad vidaus audito metu atlikus SAPARD programos vidaus kontrolės vertinimą, nustatyta, kad su tam tikromis vidaus audito ataskaitoje pateiktomis išlygomis vidaus kontrolės sistema yra sukurta, SAPARD programos įgyvendinimo procedūros išdėstytos NF darbo procedūrų vadove SAPARD programai ir NF valstybės tarnautojų iš esmės vykdomos tinkamai.

Vidaus audito metu Nacionaliniam fondui buvo pateiktos 6 rekomendacijos dėl administravimo procedūrų tobulinimo.

4.5.2.3. 2007 metų Vidaus audito skyriaus audito planas

VAS 2007 metų veiklos planas parengtas VAS strateginio 2007-2009 metų veiklos plano pagrindu ir suderintas su LR finansų ministru 2007 m. sausio 30 d. 2007 metais nenumatyta atlikti SAPARD programos administravimo NF vidaus auditą.

4.5.2.4. Kita su Vidaus audito skyriumi susijusi informacija

Vidaus audito skyriaus strateginis ir metinis audito planai ir ištekliai

Vadovaudamasi NF departamento VAV nustatyta tvarka bei Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo reikalavimais, VAS parengė strateginį 2004 – 2006 metų veiklos audito planą, kuris 2004 m. kovo 9 d. buvo suderintas su Lietuvos Respublikos finansų ministru. VAS strateginis veiklos planas, atsižvelgiant į pasikeitusią situaciją, buvo koreguotas du kartus. Galutinis variantas apima 2006 – 2008 metų laikotarpį³¹. Strateginio plano pagrindu buvo sudarytas 2006 VAS veiklos planas, kuris buvo suderintas su ministru 2006 m. sausio 30 d.

Strateginių ir metinių VAS veiklos planų parengimo metodika buvo pagrįsta rizikos analize ir nuostata, kad per trejų metų laikotarpį auditas turi būti atliktas visuose audito objektuose. VAS naudojama planų sudarymo metodika numato, kad turi būti vertinamas įvairių objektų, programų, įskaitant NF departamentą, rizikingumas, išdėstomi vidaus audito prioritetai, numatomas planuojamas skirti laikas vidaus auditams atlikti pagal turimus resursus.

Pagal VAS išteklių poreikio apskaičiavimą 2006 metams, kuris parengtas remiantis Finansų ministro patvirtintais Vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenimis³², VAS efektyviai vidaus audito funkcijai vykdyti reikia 5 vidaus auditorių (neįskaitant VAS vedėjo). 2005-12-31 ir 2006-12-31 VAS dirbo 4 vidaus auditoriai ir VAS vedėjas. 2007 m. sausio mėn. buvo priimtas dar vienas vidaus auditorius ir vidaus auditorių poreikis buvo patenkintas.

³¹ Plano koregavimai suderinti su ministru atitinkamai 2005-01-20 ir 2006-03-10.

³² Patvirtinti Finansų ministro 2003-12-31 įsakymu Nr. 1K-312.

Gebėjimai atlikti informacinių technologijų auditą ir informacinių sistemų audito planas

IS vidaus audito planai įtraukiami į VAS strateginius ir metinius planus. VAS strateginiame 2006-2008 metų veiklos plane ir 2006 metų veiklos plane yra numatyta atlikti IS vidaus auditą. 2006 metais VAS atliko IS duomenų saugumo ir priėjimo kontrolės sistemos vertinimo vidaus auditą. VAS atliko mažesnės apimties auditą nei buvo planuota, nes tais pačiais metais Valstybės kontrolė atliko auditą „Lietuvos Respublikos finansų ministerijos bendroji informacinių sistemų kontrolė. Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Europos Sąjungos Sanglaudos fondo informacinės kompiuterizuotos valdymo ir priežiūros sistemos kontrolė“.

2006 metais VAS buvo priimtas vienas vidaus auditorius, kuris tais pačiais metais dalyvavo kursuose „IT/IS audito pagrindai ir metodika pagal CISA³³ egzamino reikalavimus“. Išklaušęs kursus vidaus auditorius atliko IS vidaus auditą. 2007 metais į VAS buvo priimtas naujas vidaus auditorius, turintis IT audito patirtį.

Personalo mokymai

VAS personalo mokymai organizuojami pagal VAS sudaromus mokymo planus, kurie patenka į FM tarnautojų mokymo planus. Pagal pateiktą auditui atlikti 2006 metų VAS mokymo planą, VAS buvo numatyta 718 valandos įvairių mokymų (vidutiniškai 144 valandos 1 vidaus auditoriui), neįskaitant užsienio kalbų kursų.

Per 2006 metus kvalifikacijos kėlimo kursuose dalyvavo 6 vidaus auditoriai, kurie išklaušė 384 val. įvairių kursų. Vidaus auditoriai dalyvavo aktualiuose mokymo kursuose, susijusiuose su vidaus audito atlikimu, ES paramos lėšų auditais, Struktūrinių fondų valdymo ir administravimo informacinės sistemos (angl. *Structural Funds Management informatikon System* – SFMIS) diegimu, viešaisiais pirkimais. Mokymo planas 2006 metams įgyvendintas visa apimtimi nebuvo, tačiau atsižvelgiant į tai, kad vidaus auditorių išklaušytas mokymų laikas daugiau negu tris kartus viršija minimalius kvalifikacijos tobulinimo reikalavimus vidaus auditoriams (40 akademinų valandų), manome, kad personalo mokymas per 2006 metus buvo vykdomas pakankamai.

Reikalavimai personalui, priėmimas į darbą ir personalo išsaugojimas

Vidaus auditoriai įdarbinami, vertinami ir skatinami vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo reikalavimais, atsižvelgiant į VAS darbuotojams keliamus reikalavimus, aprašytus pareigybių aprašymuose. Vidaus auditoriai, įskaitant skyriaus vedėją, turi aukštąjį ekonominį išsilavinimą, daugiau negu 5 metų patirtį vidaus audito srityje, skyriaus vedėjas – Vidaus auditorių asociacijos tarybos narys.

³³ Sertifikuotas informacinių sistemų auditorius (angl. *Certified Information Systems Auditor*).

VAS 2005 m. gruodžio 31 d. dirbo 5 darbuotojai, 2006 m. gruodžio 31 d. – taip pat 5 darbuotojai: skyriaus vedėjas ir keturi vyriausieji specialistai. Per 2006 metus į VAS buvo priimtas vienas vidaus auditorius ir atleistas vienas vidaus auditorius. Taigi vidaus auditorių kaita per 2006 metus sudarė 20 proc. (1/5).

Poauditinė veikla

VAS 2007 m. sausio 4 d. atliko 2006-05-22 Europos Sąjungos paramos finansavimo programos SAPARD vykdymo vertinimo vidaus audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūrą, kurios metu nustatyta, kad visos 6 rekomendacijos yra įgyvendintos.

Audito metu buvo peržiūrėtas VAS rekomendacijų įgyvendinimo pažangos stebėjimas, kuri VAS vidaus auditoriai vykdo pagal VAV NF aprašytas procedūras, pildydami rekomendacijų įgyvendinimo apskaitos žurnalą, kitus dokumentus.

Ataskaitų teikimas

Vadovaujantis NF VAV numatyta vidaus audito atlikimo procedūra, kiekvieno VAS atlikto vidaus audito metu surašomas vidaus audito ataskaitos projektas, kuris derinamas su NF. Suderinus vidaus audito ataskaitos projektą, parašoma vidaus audito ataskaita, kurią pasirašo vidaus audito atlikęs vidaus auditorius. Vidaus audito ataskaitoje pateikiami vidaus audito metu nustatyti faktai ir rekomendacijos. Vidaus audito ataskaita pateikiama finansų ministrui ir NF.

4.5.3. Pastebėjimai

Pastebėjimas, susijęs su Agentūros vidaus audito funkcijos veiksmingumu pateiktas šios Ataskaitos 5.1 dalyje.

4.6. Finansų ministerijos Nacionalinis fondas

4.6.1. Bendroji informacija

Pagal Supratimo memorandumo nuostatas LR Vyriausybė 1999-04-29 nutarimu Nr. 498 „Dėl Europos bendrijų pagalbos programų įgyvendinimo Lietuvos Respublikoje Nacionalinio fondo įsteigimo Finansų ministerijoje“ įpareigojo Finansų ministeriją įsteigti Nacionalinio fondo departamentą. NF įsteigtas Finansų ministro 1999-05-10 įsakymu Nr. 118 „Dėl Nacionalinio fondo steigimo Finansų ministerijoje“. NF yra pavaldus Įgaliotajam valstybės pareigūnui ir veikia kaip Kompetentinga institucija.

NF yra įsikūręs J Tumo-Vaižganto g 8a/2, Vilnius, Lietuvos Respublika. NF 2006 m. gruodžio 31 d. dirbo 15 darbuotojų, iš kurių 4 vykdo SAPARD programos lėšų finansinę kontrolę ir apskaitą, kuriems nesant darbe juos pavaduoja kiti paskirti darbuotojai.

NF yra Finansų ministerijos struktūrinis padalinys. NF struktūrą sudaro:

- NF direktorius;
- NF direktoriaus pavaduotojas;
- apskaitos grupė, tiesiogiai pavaldi ir atskaitinga NF direktoriaus pavaduotojui;
- finansų kontrolės grupė, tiesiogiai pavaldi ir atskaitinga NF direktoriui.

Būdamas Kompetentinga institucija, NF atlieka šias funkcijas:

- teikia ir atšaukia Mokėjimo agentūros nacionalinę akreditaciją;
- rengia teisės aktų projektus, susijusius su ES skiriama finansine parama;
- tikrina įgyvendinančiųjų ir (arba) mokėjimų agentūrų pateiktas paraiškas ir ataskaitas bei teikia Įgaliotajam valstybės pareigūnui tvirtinti;
- rengia ir teikia EK paraiškas dėl ES finansinės paramos lėšų;
- perveda lėšas įgyvendinančiosioms ir (arba) mokėjimų agentūroms pagal jų pateiktas ir Įgaliotojo valstybės pareigūno patvirtintas paraiškas;
- tvarko ES finansinės paramos gautų ir pervestų lėšų apskaitą ir SAPARD eurų sąskaitą;
- teikia EK ir Įgaliotajam valstybės pareigūnui informaciją ir ataskaitas apie ES finansinės paramos lėšų panaudojimą.

4.6.2. Atliktas darbas

NF audito metu atlikome vidaus kontrolės ir detalaus patikrinimo testavimą. Jo metu patikrinome:

- Ketvirtinių paraiškų mokėjimams iš EK gauti pateikimą³⁴;
- išieškotų lėšų grąžinimą EK;
- skolinimąsi iš Finansų ministerijos valstybės išdo departamento;
- Agentūros paraiškų BF lėšoms gauti įvertinimą ir lėšų pervedimą;
- Agentūros paraiškų EK lėšoms gauti įvertinimą ir lėšų pervedimą.

Atlikdami detalų testavimą įvertinome NF atliekamų funkcijų atitiktį DFS reikalavimams.

Audito metu įsitikinome, kad:

- 2006 metais už tam tikrą mėnesį deklaruotos išlaidos parodo mokėjimus, iš jų atėmus bet kokias pajamas, kaip tai numatyta DFS priedo A skyriaus 11 straipsnio 3 dalyje.
- Laikantis DFS priedo A skyriaus 13 straipsnio 2 dalies nuostatų, 2006 metais išieškotos sumos, kaip nurodyta 1 dalies c punkte (išieškotos dėl pažeidimų ar aplaidumo prarastos

sumos), susijusios su Bendrijos įnašu, mokamos Agentūrai buvo atimtos iš išlaidų, kurios buvo finansuotos iš SAPARD programos.

- kaip numatyta DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 dalyje, bet koks finansinis Bendrijos įnašas suklastotų garantijų ir kompensuotų mokėjimų atvejais turi būti nurašytas praėjus dvejiems metams po jų užregistravimo skolininkų žurnale ir atimtas iš paskesnės Mokėjimo paraiškos sumos, kaip tai numatyta DFS priedo A skyriaus 9 straipsnyje (2006 m. tokio atvejo nebuvo).

Taip pat įvertinome, ar užtikrintas SAPARD lėšų apskaitos ir finansinės kontrolės funkcijų atskyrimas. Audito metu peržvelgėme šiuos su NF veikla susijusius dokumentus:

- NF darbo procedūrų vadovą SAPARD programai;
- Nacionalinio fondo SAPARD balansą (žr. 4 priedą);
- darbo dokumentus.

Šios Ataskaitos 7.3 dalyje pateikiame audito metu atliktą darbą, susijusį su SAPARD eurų sąskaita, pastebėjimus ir išvadą.

4.6.3. Išvada

Manome, kad NF specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi nustatytų NF darbo procedūrų, taigi NF vidaus kontrolės procedūros, susijusios su SAPARD lėšų administravimu, yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

³⁴ IV ketvirčio ketvirtinė paraiška buvo paraiška dėl galutinio mokėjimo iš EK gauti.

5. KONTROLĖS (ATITIKIMO) IR DETALIAUS TESTAVIMO REZULTATAI

Šioje Ataskaitos dalyje pateikiama audito metu atliktų įvairių tikrinimų rezultatų apžvalga. Tai apima pastebėjimus, pateiktas rekomendacijas, Agentūros veiksmus bei komentarus bei išvadą.

Audito pažymoje ir šios Ataskaitos 1.6 dalyje išreiškiamą mūsų nuomonę apie vidaus kontrolės procedūrų teorinį buvimą ir pakankamą praktinį veikimą suformavome taikydami įvairius audito metodus, kurių apimtis ir taikymas, įskaitant testuotų pavyzdžių skaičių, pateiktas šios Ataskaitos 2.3, 2.4 dalyse. Atlikdami audito procedūras vertinome tam tikrų kontrolės grupių – veiklos kontrolės, fizinių patikrų, mokėjimų kontrolės, apskaitos kontrolės bei vidaus audito – buvimą, veikimą praktikoje, atlikimą laiku, taikymą visiems atvejams ir gebėjimą nustatyti bei taisyti klaidas.

Taikydami skirtingus audito metodus taip pat rinkome atitikties akreditavimo kriterijams įrodymus, t.y. kad veiklos procedūros Agentūroje veikė patenkinamai, o EK teiktinos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais yra teisingos, išsamios ir tikslios.

Atlikdami kontrolės (atitikimo) ir detalų testavimą įvertinome, kaip Agentūra laikosi atitinkamų DFS nuostatų, susijusių su mokėjimais ir išlaidų tinkamumu. Audito metu įsitikinome, kad:

- remiantis DFS priedo A skyriaus 11 straipsnio 3 dalimi, mokėjimų diena yra ta diena, kurią Agentūra atliko mokėjimo pavedimą Paramos gavėjui bei pajamų gavimo diena yra ta diena, kai suma buvo įrašyta į Agentūros sąskaitą;
- Agentūra laikosi DFS priedo A skyriaus 11 straipsnio 4 dalies nuostatos dėl mokėjimų (lėšų, kurias Paramos gavėjas turi sumokėti Agentūrai), kurie yra susaistyti Mokėjimo prašymais;
- laikantis DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 1 dalies a punkto ir 14 straipsnio 2 dalies 2.2.5 punkto mokėjimai Paramos gavėjams atliekami nacionaline valiuta mokėjimo pavedimais, kurie Paramos gavėjams išrašomi per 3 darbo dienas nuo sumos įrašymo į Agentūros sąskaitos debetą;
- remiantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.5 punktu Agentūros mokėjimai atliekami tik Paramos gavėjams į jų banko sąskaitas;
- pagal DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 1 dalies b punktą Agentūros mokėjimai Paramos gavėjams pagrįsti Paramos gavėjų išlaidų deklaracijomis, kuriose nurodytos tik išlaidos patirtos ne anksčiau negu tą dieną, kai tarp Agentūros ir Paramos gavėjo buvo pasirašyta Paramos sutartis, išskyrus galimybių studijas ir su jomis susijusias studijas;
- 2006 metais nebuvo permokėjimų, numatytų DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 5 dalyje.

- remiantis DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 6 straipsniu Paramos gavėjų gauti Mokėjimo prašymai sutvarkomi laiku, išskyrus (8) pastebėjime nurodytus atvejus;
- laikantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.7 punkto paramos dydžio pasikeitimai ir paramos suteikimo sąlygų pasikeitimai užregistruojami laiku bei instrukcijos, duomenų bazės ir patikrų sąrašai atnaujinami laiku, išskyrus (6) pastebėjime nurodytus atvejus.

Be to, atsižvelgdami į audito metu nustatytus pastebėjimus, rastas klaidas, galinčias įtakoti mūsų nuomonę apie patirtų išlaidų tinkamumą, t.y. atitikimą DFS reikalavimams, taip pat siekdami įvertinti atskirų priemonių kontrolės procedūrų efektyvumą, papildomai atlikome šį darbą:

- audito metu patikrinome, ar Agentūra 2006 metais laikėsi 2003 m. Metinės finansavimo sutarties reikalavimo, numatančio, kad Agentūra neturi teisės su Paramos gavėjais sudaryti sutarčių, pagal kurias išmokamos su šia sutartimi susijusios Bendrijos lėšos, nuo tos dienos, kai Lietuvos Respublika, kaip ES narė, sudarys sutartis, apimančias bet kokią pagalbą kaimo plėtrai. Nustatėme, kad 2006 metais Agentūros kreditorinis įsipareigojimas padidėjo 3 798 352 Lt dėl šių priežasčių:
 - ▶ patenkinus Paramos gavėjų pateiktas apeliacijas (139 039 Lt);
 - ▶ pavėluotai apskaitoje užregistravus 2004 metais su Paramos gavėjais pasirašytas Paramos sutartis (3 659 313 Lt) (taip pat žr. (6) pastebėjimą).
- Tikrinimą, ar mokėjimai, atlikti ataskaitinių metų pradžioje ir pabaigoje, tinkamai atvaizduoti apskaitos registruose. Įsitikinome, kad šiuo aspektu Metinė sąskaitos deklaracija (D-2 forma) yra teisinga, tiksli ir išsami.
- Suderinimo testus tarp (1) Agentūros SAPARD sąskaitos banko išrašo duomenų ir Agentūros Analitinės sąskaitos 091100 (BF lėšų ir SAPARD atsiskaitomosios sąskaitos) duomenų; (2) Agentūros SAPARD sąskaitos banko išrašo duomenų ir banko operacijoms skirto registro Informacija apie turimas lėšas (M3) duomenų; (3) Agentūros Analitinės sąskaitos 091100 (BF lėšų ir SAPARD atsiskaitomoji sąskaita) duomenų su banko operacijoms skirtu registro Informacija apie turimas lėšas (M3) duomenų. Skirtumų nenustatėme.
- Suderinimo testus tarp Agentūros Atsiskaitymų su kreditoriais registro AA3 duomenų ir Agentūros analitinių sąskaitų 179301..179308 (Atsiskaitymai su kreditoriais (pagal paramos priemones)) duomenų. Taip pat atlikome kreditorinių bei anuliuotų kreditorinių duomenų suderinamumą tarp atskirų apskaitos registru. Skirtumų tarp šių apskaitos registru nenustatėme.
- Kreipėmės į Lietuvos generalinę prokuratūrą dėl jų atliktų veiksmų, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybą prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau - FNNT) – dėl jų atliekamo tyrimo duomenų.

Atlikdami procedūrų laikymosi ir detalių testavimą peržiūrėjome visas Agentūros departamentų administruotas į atranką patekusių Mokėjimo prašymų bei su jais susijusių Projekto priežiūros bylas bei darbo dokumentus. Dalis pastebėjimų suformuota peržiūrėjus 2006 m. Projektų atrankos komisijos posėdžių protokolus bei įvertinus šios komisijos posėdžių metu priimtus sprendimus.

Audito metu atliktų įvairių tikrinimų rezultatai pateikiami Ataskaitos 5.1 - 5.3 dalyse. Atliktas darbas vertinant Agentūros IS saugumą, Agentūros informacinė aplinka bei pastebėjimai ir rekomendacijos pateikti Ataskaitos 5.2 dalyje.

5.1. Pastebėjimai

(1) svarbus pastebėjimas – Nepakankami veiksmai paramai susigrąžinti (UAB „Rovisa“)

2006 m. kovo 1 d. Agentūra gavo³⁵ EK Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (toliau - OLAF) raštą³⁶ (kopiją), kuriame pateikiama OLAF atlikto tyrimo išvada – UAB „Rovisa“ padaryti pažeidimai paveikė visą projektą ir dėl to rekomenduojama kuo greičiau susigrąžinti 100 proc. SAPARD suteiktos paramos. Agentūra 2006 m. balandžio 19 d. (praėjus daugiau nei mėnesiui po minėto rašto gavimo), kreipėsi³⁷ į UAB „Rovisa“ prašydama per 10 darbo dienų grąžinti visą išmokėtą 4 882 538 Lt SAPARD paramą, tačiau nenurodė, kuriais Paramos sutarties punktais remdamasi prašo grąžinti išmokėtą paramą, kokie teisės aktai buvo pažeisti. Be to, Agentūra, pažeisdama KPPD ir FAD darbo procedūras, laiku nesiėmė veiksmų įtraukti Paramos gavėją į debitorių apskaitos knygą, o Paramos sutartis iki šiol yra nenutraukta. Dėl Agentūros veiksmų Paramos gavėjas kelis kartus kreipėsi į teismą. Per vėlai Paramos gavėją įtraukdama į debitorių apskaitos knygą, Agentūra priskaičiavo netinkamą delspinigių sumą (žr. (11) pastebėjimą).

UAB „Rovisa“ neįvykdė reikalavimo sugrąžinti išmokėtą paramą per 10 darbo dienų, tačiau Agentūra iki šiol nesikreipė į AB Turto banką dėl skolos reikalavimo teisės perleidimo. Taip buvo nesilaikoma LR Vyriausybės nutarimo³⁸ reikalavimų (žr. (10) pastebėjimą).

2006 m. gegužės 5 d. Agentūra kreipėsi³⁹ į Žemės ūkio ministeriją (Valdančiąją instituciją) bei Finansų ministeriją (Kompetentingą instituciją), prašydama paaiškinti, ar Agentūra turi teisę išmokėti eksporto kompensacijas UAB „Rovisa“. Atsakydama⁴⁰ į šį prašymą Žemės ūkio ministerija nurodė, kad tikslinga laikinai sustabdyti eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimą UAB „Rovisa“ bei nenutraukti Agentūros ir UAB „Rovisa“ sudarytos sutarties. Tačiau 2006 m. liepos 21 d. Žemės ūkio ministerija pateikė⁴¹ Agentūrai rekomendaciją mokėti UAB „Rovisa“ eksporto grąžinamąsias išmokas. ŽŪM siūlymas laikinai sustabdyti eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimą nepakankamai užtikrina Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos, o rekomendacija mokėti eksporto grąžinamąsias išmokas prieštarauja Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos reikalavimams.

2006 gegužės 11 d. Agentūra gavo EK DG AGRI⁴², kuriame reikalaujama susigrąžinti nurodytą sumą ir informuoti, ar ši suma yra įtraukta į debitorių registrą, bei paaiškinti veiksmus, kurių buvo imtasi siekiant susigrąžinti skolą. EK DG AGRI nurodė, kad nesiimant tinkamų veiksmų išmokėtai paramai susigrąžinti, jis siūlys šia suma sumažinti EB dalį finansuojant SAPARD programą. Paramos gavėjas į debitorių apskaitos knygą buvo įtrauktas tik 2006 m. gegužės 24 d. Tą pačią dieną Agentūra per Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentą pateikė⁴³ atsakymą į minėtą EK DG AGRI raštą.

³⁵ LR Nuolatinės Atstovybės ES žemės ūkio atašė 2006-03-01 raštas „Dėl OLAF atvejo OF/2003/0227“ Nr. 16 (pridėtos EK OLAF 2006-02-27 rašto Nr. D/01588 ir EK OLAF 2006-02-07 rašto Nr. D/01030 kopijos).

³⁶ EK OLAF 2006-02-07 raštas Nr. D/01030, siųstas FNTT.

³⁷ Agentūros 2006-04-19 raštas Nr. BR6-(10.14)-5133 „Pretenzija dėl 4882538 Lt sumos grąžinimo“.

³⁸ 2005-05-30 Nr. 590 „Dėl ES Finansinės paramos, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų bei bendrojo finansavimo lėšų, išmokėtų iš LR valstybės biudžeto specialiųjų programų ir (arba) panaudotų pažeidžiant teisės aktus, grąžinimo į LR valstybės biudžetą, šių lėšų registravimo, apskaitos, projektų vykdytojų skolų pripažinimo abejotomis ir abejotinų skolų nurašymo taisyklių patvirtinimo“.

³⁹ Agentūros 2006-05-05 raštai Nr. BR6-(2.26)-5934, Nr. BR6-(2.30)-5933.

⁴⁰ ŽŪM 2006-06-21 raštas 2D-(3.11)-3108.

⁴¹ ŽŪM 2006-07-21 raštas 2D-3590(3.11).

⁴² LR Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamento 2006-05-09 raštas Nr. (18.11-3)-6K-0604906, prie kurio pridėtas EK DG AGRI 2006-04-18 raštas AGR 010328 (Nr. AGR.J.4 RDG/2006/022/LT/LA12 D (2006) 10704).

⁴³ Agentūros 2006-05-24 raštas Nr. BR6-(10.11)-6653 Nacionalinio fondo departamentui. Finansų ministerijos 2006-06-06 raštas Nr. (18.11-3)-6K-0605981 EK DG AGRI.

Finansų ministro ir žemės ūkio ministro 2006-05-16 įsakymu⁴⁴ sudaryta Komisija ES institucijų pateiktai informacijai dėl UAB „Rovisa“ įvertinti (toliau – Komisija). Komisijos bei suinteresuotų institucijų atstovų posėdžių protokolai buvo teikiami Agentūrai kartu su nurodymais⁴⁵ bei rekomendacijomis⁴⁶ dėl tolesnių veiksmų administruojant UAB „Rovisa“ projektą. Šiais nurodymais bei rekomendacijomis ši Komisija viršijo jai priskirtas funkcijas. DFS tokia Komisija nenumatyta, ir tik Agentūra, remiantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio nuostatomis, yra atsakinga už sprendimų, susijusių su SAPARD paramos administravimu, priėmimą.

Įtraukus UAB „Rovisa“ į debitorių apskaitos knygą, Agentūra išmokėjo⁴⁷ šiai įmonei 2 144 697 Lt eksporto gražinamųjų išmokų, nors turėjo būti atlikta šių išmokų ir debitorinio išskolinimo tarpusavio užskaita. Agentūros veiksmai rodo nepakankamas pastangas susigrąžinti debitorinį išskolinimą ir pažeidžia R. 1605/2002 73⁴⁸ str. bei R. 2342/2002 78⁴⁹ str., 83⁵⁰ str. nuostatas dėl tarpusavio užskaitos.

Lietuvos Respublikos institucijos buvo pradėjusios ikiteisminį tyrimą dėl sukčiavimo, apgaule išsigyjant didelės vertės svetimą turtą, tačiau 2004-10-27 prokuroro nutarimu ikiteisminis tyrimas baudžiamojoje byloje⁵¹ buvo nutrauktas. Sertifikuojanti institucija atliko papildomas audito procedūras ir, nustatiusi, kad EK OLAF tyrimo ir LR generalinės prokuratūros tyrimo metu naudoti duomenys bei išvados iš esmės skiriasi, kreipėsi⁵² į generalinį prokurorą dėl informacijos įvertinimo ir galimų LR generalinės prokuratūros veiksmų. Gautas atsakymas⁵³ nepateikė papildomų audito įrodymų.

Atsižvelgiant į tai, kad nei Valdančioji, nei Kompetentinga institucija, nei jų sudaryta komisija, o taip pat jokia kita institucija nenagrinėjo ir nepaneigė DFS pažeidimo buvimo (prokuratūra nagrinėjo nusikaltimo sudėties buvimą, o minėta komisija svarstė klausimą dėl UAB "Rovisa" taikytinų priemonių siekiant susigrąžinti paramą), Agentūra turėjo imtis veiksmų dėl Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų, panaudotų pažeidžiant teisės aktus, gražinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, kaip tai yra numatyta LR Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarime Nr. 590.

Įvertinę Agentūros ir kitų Lietuvos institucijų veiksmus, manome, kad nesiimama tinkamų priemonių paramai susigrąžinti.

Rekomenduojame Agentūrai imtis tinkamų veiksmų 4 882 538 Lt paramai ir su ja susijusiems delspinigiams susigrąžinti.

Agentūros veiksmai ir komentarai

ŽŪM nuostatais ministerijai pavesta užtikrinti efektyvų LR valstybės biudžeto, ES ir kitų šalių paramos programų lėšų, skirtų žemės ūkiui, kaimo plėtrai, panaudojimą (5.15 p.), iki įstojimo į ES koordinuoti SAPARD įgyvendinimą (6.10 p.), nustatyta, kad ŽŪM, vykdydama jai pavestus uždavinius, vykdo ES struktūrinių fondų valdymo tarpinės institucijos funkcijas administruojant EŽŪOGF lėšas (6.11 p.), Vyriausybės nustatyta tvarka administruoja iš ES fondų teikiamas paramos lėšas. ŽŪM yra SAPARD valdančioji institucija.

⁴⁴ Nr. 1K-191/3D-206.

⁴⁵ Posėdžio su suinteresuotų institucijų atstovais 2006-05-19 protokolas Nr. 8D-169-(5.50): „(...) Nutarta: 1.1. Pavesti Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽŪM įtraukti UAB „Rovisa“ į debitorių sąrašą iki 2006-05-24. (...) 2.1 Agentūra privalo ir toliau būti sustabdžius eksporto subsidijų mokėjimus UAB „Rovisa“ iki naujų aplinkybių paaiškėjimo.“

Komisijos posėdžio, vykusio 2006-05-24 dieną, 2006-06-01 protokolas Nr. 8D-192-(5.50): „(...) Nutarta: 1.1 Išsiaiškinus visus teisinius nagrinėjamo klausimo aspektus ir atsižvelgiant į šio posėdžio metu išsakytas pastabas bei siūlymus, praeito posėdžio protokolo nutariamosios dalies 1.1 punktą dėl UAB „Rovisa“ įtraukimo į debitorių sąrašą laikyti negaliojančiu. (...)“.

⁴⁶ Komisijos posėdžio 2006-07-21 protokolas Nr. 8D-269-(5.50): „(...) Nutarta: 1.1 Atsižvelgiant į EK DG AGRI rašte pateiktą informaciją komisija nutarė rekomenduoti Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽŪM pradėti mokėti UAB „Rovisa“ eksporto gražinamąsias išmokas. 1.2 Gavus atsakymą iš Generalinės prokuratūros, Agentūrai bus pateiktos tolesnės rekomendacijos šiuo klausimu.“

⁴⁷ Mokėjimai, atlikti nuo įtraukimo į debitorius datos iki audito ataskaitos datos.

⁴⁸ „Apskaitos pareigūnas veikia pagal vykdomuosius raštus gautinoms sumoms, tinkamai išduotus atsakingo leidimus duodančio pareigūno. Jis tai daro tinkamai, siekdamas užtikrinti, kad Bendrijos gautų savo įplaukas, ir rūpinasi jų teisių apsauga. Apskaitos pareigūnas išieško sumas, į Bendrijos reikalavimus skolininkui įskaitydamas tolygią tikrai ir tiksliai nustatytą sumą, kurią pačiam skolininkui turi gražinti Bendrijos. (...)“.

⁴⁹ (...) 3. Skolos raštu skolininkui pranešama, kad: (...)

b) jeigu skola apmokama iki nurodyto termino pabaigos, delspinigiai nebus skaičiuojami; (...)

d) jeigu skola negražinama iki b punkte minėto termino pabaigos, institucija susigrąžina skolą, arba atlikdama tarpuskaitą, arba išieškodama ją iš anksčiau pateiktos garantijos; (...)

⁵⁰ „1. Kai skolininkas Bendrijoms turi pretenziją, kuri yra tikra, įvertinta tam tikra nustatyta suma ir kurios gražinimo terminas susijęs su suma, nustatyta mokėjimo pavedime, apskaitos pareigūnas, praėjus 78 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytam terminui, išieško nustatytas gautinas sumas tarpuskaitos būdu. (...)“

3. 1 dalyje nurodyta tarpuskaita turi tokį patį poveikį kaip mokėjimas, ir ja įvykdomi Bendrijų išpareigojimai, lygūs skolos ir, jeigu taikytina, mokėtinų palūkanų sumai.“

⁵¹ Nr. 06-1-10002-03.

⁵² 2006-11-09, Nr. S-(70-1.10.1)-1815.

⁵³ 2006-12-11, Nr. 7.2-5131.

Į FM funkcijas įeina nacionalinis ES finansinės paramos koordinavimas (5.1.6 p.) pagal SAPARD programą gaunamų ir išmokėtų ES finansinės paramos lėšų finansinė priežiūra (6.25 p.), paramos gavimo koordinavimas ir šios paramos atrankinių patikrinimų koordinavimas (6.26 p.). Finansų ministerija yra SAPARD kompetetinga institucija.

Taigi, į abiejų ministerijų funkcijas patenka iš ES gaunamos paramos klausimų koordinavimas bei kontrolė, taip pat pagal SAPARD programą gautos paramos kontrolė. Ministerijų funkcijos šioje srityje nustatytos ir Vyriausybės patvirtintose Finansinių ES paramos programų lėšų valdymo ir kontrolės taisyklėse. Taisyklių 8 punktas numato, kad atsakingos ministerijos, gavusios informaciją apie neteisėtą finansinių ES paramos programų lėšų panaudojimą, nedelsdamos informuoja OLAF kontaktinę instituciją, nacionalinį pagalbos koordinatorių ir įgaliojantį valstybės pareigūną. Suprantama, kad ministerijos, gavusios atitinkamą informaciją, gali atlikti ir šios informacijos tyrimą. Todėl gavusios iš Europos Komisijos institucijų informaciją dėl Lietuvoje padaryto pažeidimo, galėjo šio konkretaus klausimo tyrimui sudaryti komisiją, kadangi tai ne tipinis, o unikalus atvejis ir svarbus valstybės politikos formavimui reaguojant į tokias teisės aktuose nenumatytas situacijas (kai ES institucijų teikiama informacija prieštarauja Lietuvos teisėsaugos institucijų patvirtintiems faktams). Tai patvirtina ir 2006-06-27 ŽŪM gautas Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato 2006-06-20 raštas AGR 015810, kuriuo atsakoma į ŽŪM ir FM 2006-05-16 raštą Nr. 2D-(3.11)-2411/(18.6.3)-6K-0605175 ir nurodoma, kad Europos Komisijos tarnybos nesikiša į tokio pobūdžio šalių veiksmus dėl konkretaus atvejo ir visa atsakomybė už tai tenka valstybei narei. 2006 m. gegužės 16 d. buvo sudaryta bendra FM ir ŽŪM komisija ES institucijų pateiktai informacijai dėl UAB „Rovisa“ įvertinti. Komisija lygino ES ir nacionalinių institucijų pateiktą informaciją ir nagrinėjo DFS pažeidimo faktą.

Atsižvelgdama į ŽŪM ir FM komisijos, kaip patariamąsios institucijos pasiūlymus, ŽŪM, kaip SAPARD valdančioji institucija, teikė Agentūrai rekomendacijas dėl situacijos, kurios nereglamentuoja teisės aktai. Atkreiptinas dėmesys, kad Agentūra visus sprendimus priima pati, išanalizavusi kompetentingos ir valdančiosios institucijos rekomendacijas.

UAB „Rovisa“ į teismą kreipėsi ir prašė teismo įpareigoti ŽŪM ir Finansų ministeriją nedelsiant priimti sprendimą dėl sutarties tarp Agentūros ir UAB „Rovisa“ nutraukimo/nenutraukimo. UAB „Rovisa“ nesikreipė į teismą dėl Agentūros veiksmų, susijusių su paramos sutarties (ne)nutraukimu. Atkreipiame dėmesį, kad teismas savo 2007 m. vasario 8 d. sprendime šio klausimo nesprendė, kadangi nei ŽŪM, nei FM nėra paramos sutarties šalimis. Be to, pagrindinis reikalavimas, dėl kurio UAB „Rovisa“ kreipėsi į teismą buvo kitas – panaikinti ŽŪM ir FM sudarytos komisijos priimtus sprendimus. Agentūra byloje dalyvavo kaip trečiasis suinteresuotas asmuo, kadangi teismo sprendimas galėtų įtakoti Agentūros sprendimą dėl paramos susigrąžinimo. Teismas 2007 m. vasario 8 d. sprendime nurodo, kad ŽŪM ir FM komisijos sudarymas buvo teisėtas ir UAB „Rovisa“ teisių nepažeidė. Šis teismo sprendimas paramos gavėjo apskūstas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Paramos sutarties 15 straipsnio 2.1 punkte nustatyta, kad Agentūra turi teisę atsisakyti nuo sutarties, jei paaiškėja tam tikros aplinkybės. Taigi, atsisakymas nuo sutarties yra Agentūros teisė, bet ne pareiga. Be to, pagal paramos sutarties nuostatas, tai, kad sutartis nenutraukta, neužkerta kelio Agentūrai prašyti paramos gavėjo gražinti visą suteiktą paramą. Atkreiptinas dėmesys, kad Paramos gavėjas nenuginčio šios pretenzijos teisės aktų nustatyta tvarka ir Agentūra bet kada gali teikti reikalavimą paramos gavėjui/ieškinį teismui dėl išmokėtos paramos lėšų susigrąžinimo.

Agentūros nuomone, yra imtasi visų tinkamų priemonių ES finansinių interesų apsaugai. Be to, atsižvelgdama į Sertifikuojančios institucijos pateiktas pastabas, Agentūra parengė užklausimą ŽŪM dėl tolimesnių veiksmų UAB „Rovisa“ atžvilgiu.

(2) svarbus pastebėjimas – Nepakankami veiksmai išlaidų tinkamumui pagrįsti (KB „Baltlantos žuvis“)

Atliekant 2004, 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditus buvo atkreiptas Agentūros dėmesys į Paramos gavėjų atsiskaitymus grynaisiais pinigais, nes jie turi didelę įgimtą riziką neturėti tokių operacijų trečiosios šalies patvirtinimo. Šių auditų metu buvo rekomenduota imtis priemonių, užtikrinančių, kad ateityje investicijos, už kurias Paramos gavėjas atsiskaitė grynaisiais pinigais, būtų pripažįstamos netinkamomis finansuoti. Tačiau per visą SAPARD programos įgyvendinimo laikotarpį Agentūra, administruodama SAPARD paramą, neturėjo pakankamai kontrolės priemonių, mažinančių šią riziką (plačiau žr. Ataskaitos 8 dalį⁵⁴).

Audito metu atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme atvejį⁵⁵, kai Agentūra kompensavo Paramos gavėjo KB „Baltlantos žuvis“ susijusiai įmonei (...) vienu mokėjimu grynaisiais pinigais apmokėtas 435 tūkst. Lt išlaidas už rekonstrukcijos darbus. Prieš mokėdamas grynaisiais pinigais, Paramos gavėjas pinigus išėmė iš savo sąskaitos (...) banke. Atlikdami 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditą

⁵⁴ 2005 m. 21 rekomendacijos įgyvendinimas.

⁵⁵ Projektas Nr. P22020039, MP Nr. M22050021, M92050021.

* Informacija yra konfidenciali ir neskelbiama pagal valstybės kontrolieriaus 2007 m. gegužės 9 d. įsakymą Nr. V-83.

nustatė, kad tas pats Paramos gavėjas KB „Baltlantos žuvis“ tai pačiai susijusiai įmonei (...) * už rekonstrukcijos darbus atliko du mokėjimus grynaisiais pinigais – 946,5 tūkst. Lt. Per kelerius metus Paramos gavėjas KB „Baltlantos žuvis“, vykdydamas Projektą Nr. P22020039 už 1,4 mln. Lt atliktas investicijas atsiskaitė grynaisiais pinigais, o Agentūra šias išlaidas kompensavo (šio Projekto vykdymo laikotarpiu⁵⁶ išmokėta 5 092 282 Lt paramos). Be to, su šiomis įmonėmis susijusioje įmonėje (...) * šiuo metu atliekamas ikiteisminis tyrimas dėl dokumentų klastojimo, sukčiavimo, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo vykdamas Projektą Nr. P22020048, finansuojamą iš SAPARD.

Nepaisant to, kad atsiskaitymai grynaisiais pinigais yra teisėtas atsiskaitymo būdas, tokia atsiskaitymo forma nėra tipinė ir nėra pagrįsta ekonominiais (naudingumo) motyvais. Todėl informaciją apie audito metu nustatytą aukščiau minėtą mokėjimą grynaisiais pinigais bei su juo susijusias aplinkybes perduosime FNTT susipažinti ir panaudoti galimam tyrimui.

Atsižvelgdami į tai, kad Agentūra ėmėsi priemonių, užtikrinančių, jog ateityje, administruojant finansinę paramą, gaunamą iš ES fondų, būtų panaikinta galimybė už investicijas, finansuojamas iš ES paramos, atsiskaityti grynaisiais pinigais (žr. Ataskaitos 8 dalį⁵⁷), rekomendacijos neteikiame.

Be to, audito metu nustatė, kad Agentūra Paramos gavėjui KB „Baltlantos žuvis“, kompensavo laivo „Apuokas“ III etapo (galutinio) darbus, kurių vertė 3 925 286 Lt (išmokėta parama 1 618 333 Lt) ir kuriuos atliko su Paramos gavėju susijusi įmonė (...) *, neturėdama tinkamų ir pakankamai išlaidas pagrindžiančių dokumentų.

Sprendimą dėl išlaidų tinkamumo Agentūra priėmė remdamasi III etapo darbų atlikimo priėmimo-perdavimo techniniu aktu, kuriame pateikta tik nuoroda į galutinę laivo „Apuokas“ III etapo darbų atlikimo sąmatą, taip pat finansiniu aktu, kuriame duodama nuoroda į techninį aktą ir nurodyta atliktų darbų suma. Atliekant Mokėjimo prašymo patikrą vietoje⁵⁸ pagal minėtus dokumentus įsitikinta, kad darbai buvo atlikti. Patikros vietoje ataskaitoje nurodyta, kad III etapo darbai atlikti, už juos apmokėta, laivo „Apuokas“ modernizavimas ir rekonstravimas baigtas (atliktų darbų aktas patikros metu nebuvo vertintas). Taip pat atlikta vizuali apžiūra ir pateiktos 9 nuotraukos, kuriose yra laivo fragmentai, tačiau jų sutapatinti su III etapo darbų atlikimo sąmatos pozicijomis negalima. Agentūros KD Kontrolės kokybės skyrius (toliau - KKBS) darbuotojai Kontrolinės mokėjimo prašymo patikros⁵⁹ metu vizualiai apžiūrėti atliktų darbų negalėjo, nes laivas „Apuokas“ buvo išplaukęs į žūklės rajoną prie Afrikos krantų. Sertifikuojanti institucija atlikti patikros vietoje taip pat negalėjo, nes šis laivas buvo išplaukęs.

Vertinant Mokėjimo prašymą FAD Mokėjimo prašymų skyriuje, Agentūra papildomai paprašė Paramos gavėjo pateikti sąmatą, kurioje būtų detalizuotos sumos už pateiktus darbus. Paramos gavėjas šią sąmatą Agentūrai pateikė. Sertifikuojančiai institucijai audito metu paprašius papildomų įrodymų dėl atliktų darbų, Agentūra iš Paramos gavėjo gavo ir Sertifikuojančiai institucijai pateikė darbų atlikimo aktą (nenurodytas darbų atlikimo laikotarpis), kuris yra toks pat kaip Mokėjimo prašymo vertinimo metu gauta sąmata. Darbų atlikimo akto kai kurių darbų pozicijose nedetalizuoti atlikti darbai, medžiagos, įranga, jų kainos, kiekiai. Esant tokiai situacijai negalime įsitikinti, kad išlaidos yra tinkamos finansuoti (tinkamas paramos objektas, tinkama prekių kilmė).

Be to, pagal ŽŪM 2001-09-19 įsakymu Nr. 323 patvirtintų nuostatų⁶⁰ 19.8 punktą projektas pripažįstamas tinkamu paramai gauti, jei investicija, susijusi su žuvininkystės sektoriumi, atitinka EK R. 2792/1999⁶¹. Pagal 21.3.3 punktą kompensuotinos investicijos SAPARD programoje: žvejojimo laivų, kuriuose atliekamas pirminis žuvų apdorojimas ir perdirbimas, rekonstrukcija ir įrangos modernizavimas, atitinkantis ES reikalavimus, arba šiuolaikinės kontrolės ir kokybės sistemos įdiegimas. Pagal Agentūros direktoriaus įsakymu⁶² patvirtintą tinkamų išlaidų sąrašą, II paramos priemonėje (Žuvininkystės sektoriuje) remiami nauji įrengimai ir mechanizmai, statyba ir rekonstrukcija, kuri yra tiesiogiai susijusi su žuvies perdirbimu, šaldymu, transportavimu, kontrolės ir kokybės sistemos diegimu bei gamybinėmis patalpomis, susijusiomis su bendru žuvies perdirbimo ciklu.

Pagal Sertifikuojančiai institucijai pateiktą atliktų darbų aktą buvo kompensuotos ir išlaidos, padarytos modernizuojant ir rekonstruojant variklius, taip pat virtuvę, sanitarines, gyvenamąsias ir tarnybines patalpas bei kita. Mūsų nuomone, šios išlaidos pagal minėtus teisės aktus yra netinkamos finansuoti, tačiau nustatyti netinka-

* Informacija yra konfidenciali ir neskelbiama pagal valstybės kontrolieriaus 2007 m. gegužės 9 d. įsakymą Nr. V-83.

⁵⁶ 2003 m. – 2 255 483 Lt, 2004 m. – 1 218 466 Lt, 2006 m. – 1 618 333 Lt.

⁵⁷ 2005 m. 21 rekomendacijos įgyvendinimas.

⁵⁸ 2005-12-13 ataskaita MPR 5 Nr.M22050021/04.

⁵⁹ 2006-02-07 ataskaita KKM2 Nr.M22050021/09.

⁶⁰ Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) 2000-2006 m. bendrafinansavimo tvarkos nuostatai.

⁶¹ Pagal reglamento 3 priedą, investicijos turi būti susijusios su: (1) žvejojimo veiklos racionalizavimu, taikant laive labiau selektyvias arba mažo poveikio žvejojimo technologijas ir metodus, padedančius išvengti nepageidautinos priegaudos, išskyrus numatytas Bendrijos teisės aktuose, ir (arba) (2) sugautų ir konservuotų laive produktų kokybės ir saugos gerinimu, taikant labiau selektyvius žvejojimo būdus ir geresnes konservavimo technologijas, bei sveikatos teisinių aktų ir jų vykdymo kontrolės nuostatų įgyvendinimu ir (arba) (3) darbo ir saugos sąlygų gerinimu, ir (arba) (4) akustinio atbaidymo prietaisų pirkimu, numatytu 2004 m. balandžio 26 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 812/2004, nustatančiu tam tikras priemones dėl atsitiktinių banginių pagavimų žvejojimo metu.

⁶² 2003-04-07 Agentūros direktoriaus įsakymas Nr. BR1-82 „Dėl tinkamų išlaidų patvirtinimo“.

mumų išlaidų dydį yra galima tik atlikus patikrą vietoje.

Rekomenduojame Agentūrai inicijuoti patikrą vietoje, kad būtų įsitikinta, jog investiciniame projekte (Projektas Nr. P22020039) numatyti darbai atlikti laive „Apuokas“, taip pat įvertinti išvardytas aplinkybes ir priimti sprendimą dėl išlaidų tinkamumo.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Vadovaujantis LR Pinigų plovimo prevencijos įstatymu Vyriausybė, FNTT, Valstybės saugumo departamentas, Lietuvos bankas, Muitinės departamentas, Draudimo priežiūros komisija, Vertybinių popierių komisija, Valstybinė lošimų priežiūros komisija ir Lietuvos advokatų taryba yra institucijos, kurios pagal kompetenciją atsakingos už šiame įstatyme numatytą pinigų plovimo prevenciją. Agentūra neturi įgalinimų ir kompetencijos spręsti, ar tam tikra operacija yra rizikinga ir apie tai pranešti atitinkamoms valstybės įstaigoms. Taip pat FNTT nėra pateikusi informacijos Agentūrai apie įtartinų operacijų su pinigais ar sandorių atpažinimo kriterijus.

Sertifikuojančiai institucijai pateikus 2005 m. SAPARD išlaidų ataskaitų audito ataskaitoje pastebėjimą dėl atsiskaitymo grynaisiais pinigais, Agentūra nedelsiant ėmėsi veiksmų rizikai sumažinti: 2006 m. gegužės 3d. buvo išsiųstas raštas Nr. BR6-(1.10)-5783 kompetentingai ir valdančiajai institucijoms su prašymu imtis teisinių priemonių ir veiksmų, kad subjektai, gaunantys SAPARD ir struktūrinę paramą, negalėtų vykdyti atsiskaitymų grynaisiais pinigais. 2006 m. birželio 07 d. raštu Nr. BR6-(1.10)-7533 ir 2007 m. sausio 26 d. raštu Agentūra kreipėsi į valdančiąją instituciją siūlydama įtraukti apribojimus projektų vykdytojams dėl atsiskaitymo grynaisiais pinigais ateinančiuose programiniuose laikotarpiuose.

Atsižvelgiant į Agentūros veiksmus, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 153 patvirtinus Lietuvos Kaimo plėtros 2007-2013 metų programos administravimo taisykles, buvo įtraukta nuostata, kad paramos gavėjų atsiskaitymai su tiekėjais turi vykti tik per bankines institucijas.

Jei ikiteisminio tyrimo metu paaiškės aplinkybės sutartinių išpareigojimų vykdymui, nedelsiant bus sprendžiamas sutarties nutraukimo ir paramos susigrąžinimo klausimas.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus komentarus Agentūra teisės aktų reikalavimų nepažeidė ir ėmėsi visų tinkamų priemonių valstybės ir ES interesams apsaugoti.

SAPARD programos priemonių aprašyme 6.8 punkte tinkamumo kriterijus yra investicija, susijusi su žuvininkystės sektoriumi, atitinka Europos Komisijos reglamentą Nr. 2792/1999. Todėl buvo kreiptasi raštiškai į Žuvininkystės departamentą dėl reglamento Nr. 2792/1999 keliamų reikalavimų išaiškinimo. 2003 m. vasario 27 d. buvo gautas atsakymas Nr. ŽP1-1, kuriame yra išaiškinta, kad Sertifikuojančios institucijos pastebėjime nurodytos išlaidos yra tinkamos finansuoti.

Pastebėjime minima III-ojo mokėjimo prašymo Nr. M22050021 patikra vietoje buvo atlikta nepažeidžiant KDTS darbo procedūrų. Remiantis KDTS darbo aprašymo (patvirtinto Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2005 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. BR1-579) 35 priedo 20 punktu: Ar teisingai pateikta informacija apie atliktus darbus ir investicijas, kurių išlaidas prašoma kompensuoti šiuo mokėjimo prašymu, nustatoma patikrinus paramos gavėjo pateiktus investicijas pagrindžiančių dokumentų originalus, kuriuose nurodoma, už ką ir kokios pinigų sumos sumokėtos, patikrinant darbų (paslaugų) atlikimo sutartis arba aktus, kontroliuojančių institucijų pažymas ir vizualiai apžiūrint, ar būtent tokios prekės ir paslaugos įsigytos, ar tokie darbai atlikti, ir sulyginant šią informaciją su atliktų darbų (investicijų) aprašymais, pateiktais mokėjimo prašyme. Jei vizualiai apžiūrėjus atliktus statybos ar rekonstrukcijos darbus, preliminariai pamatavus ir paskaičiavus kyla abejonių dėl panaudotų medžiagų kiekio, naujumo ar kilmės šalies, pareiškėjas privalo pateikti pirminius medžiagų įsigijimo dokumentus. Įrodymas apie atliktus darbus ir įgyvendintas investicijas – fotonuotraukos.

Į rekomendaciją bus atsižvelgta. Bus atlikta dokumentinė patikra bei patikra vietoje.

(3) vidutinės svarbos pastebėjimas – Nepakankami veiksmai vertinant papildomą informaciją dėl išlaidų tinkamumo (UAB „Laivitės žuvis“)

Šis pastebėjimas susijęs su SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito išvados pabrėžimo pastraipa. Šio Paramos gavėjo atžvilgiu buvo atliekamas ikiteisminis tyrimas dėl pasikėsimo sukčiavimo būdu įgyti didelės vertės svetimą turtą (SAPARD paramą) vykdant projektą Nr. 22020048. Šiuo metu, remiantis FNTT duomenimis⁶³, minėto Paramos gavėjo atžvilgiu atliekamas 2005 m. pradėtas vykdyti ikiteisminis tyrimas dėl dokumentų klastojimo, sukčiavimo, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo.

⁶³ 2007-03-01 FNTT raštas Nr. 25/11-2-975.

Audito metu nustatėme, jog FNTT 2006 m. spalio mėnesį informavo⁶⁴ Agentūrą apie ikiteisminio tyrimo metu gautus duomenis, kad Paramos gavėjas UAB „Laivitės žuvis“ (dabartinė UAB „Fishlita“), įgyvendindama SAPARD projektą⁶⁵ įsigijo naudotą įrangą, o tai prieštarauja DFS ir Paramos sutarties tarp Agentūros bei Paramos gavėjo nuostatoms. FNTT paprašė Agentūros įvertinti pateiktą informaciją ir spręsti klausimą dėl civilinio ieškinio pareiškimo UAB „Laivitės žuvis“. Praėjus mėnesiui po FNTT rašto gavimo, Agentūra, atsakydama⁶⁶ į FNTT raštą, paprašė pateikti pačios Agentūros 2005 m. gruodį FNTT perduotų dokumentų kopijas.

Praėjus 4 mėnesiams nuo minėto FNTT rašto gavimo, KPPD inicijavo⁶⁷ užsakomąją patikrą vietoje, kuri buvo atlikta⁶⁸ 2007 m. kovo mėnesį. Agentūros KD KKBS darbuotojai patikros metu dėl KPPD darbuotojams iš anksto žinomų aplinkybių⁶⁹ nusprendė⁷⁰, kad vertinti įrangos techninę ir eksploatacinę būklę jos įsigijimo metu remiantis vien vizualia patikra nėra prasminga, todėl negalima pateikti vienareikšmių išvadų. Atsižvelgiant į tai, kad FNTT savo tyrimo metu naudojos ekspertų išvadomis, Agentūra galėjo susipažinti su jau surinktais duomenimis ir jais remiantis priimti sprendimą dėl išlaidų tinkamumo bei projekto finansavimo.

Sertifikuojanti institucija audito metu kreipėsi į FNTT. Buvo gauta⁷¹ papildomų audito įrodymų, patvirtinančių, jog minimos naudotos įrangos įsigijimas buvo finansuotas SAPARD paramos lėšomis. Agentūra FNTT nustatytų aplinkybių kol kas neištyrė, nors FNTT Agentūrai pateikė nustatytą naudotos įrangos įsigijimo už paramos lėšas faktą, todėl yra pagrįsta netinkamų finansuoti išlaidų, patirtų 2004 – 2005 m., rizika.

Rekomenduojame Agentūros vadovybei įvertinti FNTT nustatytų faktų aplinkybes ir pagal DFS nuostatas priimti sprendimą dėl 4 437 671 Lt su šiuo pastebėjimu susijusio projekto finansavimo.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Pastebėjime minimame FNTT 2006 m. spalio mėnesio informaciniame rašte Agentūrai buvo nurodyta, kad paramos gavėjas įsigijo naudotą įrangą („netulinio tipo kameros“), kai paramos sutartyje kaip paramos objektas, buvo įvardintos „tulinio tipo kameros“, todėl buvo galima daryti išvadą, kad FNTT atliko tyrimą ne dėl paramos objekto. Kadangi visi bylos dokumentai buvo paimti, todėl Agentūra, siekdama išsiaiškinti visas aplinkybes, raštu 2006 m. lapkričio 22 d. kreipėsi į FNTT. Pažymėtina, kad apie FNTT atliktą ekspertizę Agentūra informacijos neturėjo, be to, kol nepripažinta civiliniu ieškovu, ji pagal Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas neturėjo teisės susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga. Gavus dokumentų kopijas, 2007 m. vasario 12 d. inicijuota užsakomoji patikra vietoje. 2007 m. kovo 28 d. įvykdyta užsakomoji patikra. Remiantis patikros ataskaita nustatyta, kad UAB „Laivitės žuvis“ įsigijo dvi tunelines rūkymo mašinas bei tunelinio užšaldymo kamerą (kaip buvo numatyta Paramos sutartyje), kadangi įrengimai gamyboje naudojami daugiau nei vienerius metus, todėl spręsti apie įrangos būklę įsigijimo metu nebuvo galimybės. Išnagrinėjus patikros ataskaitos duomenis ir gavus iš Sertifikuojančios institucijos informaciją apie atliktą ekspertizę, Agentūra 2007 m. balandžio 16 d. raštu Nr. BR6-(14.4)-7452 kreipėsi į FNTT prašydama leisti susipažinti su atliktos ekspertizės išvadomis.

Į rekomendaciją bus atsižvelgta. Gavus papildomą informaciją ir išnagrinėjus visas aplinkybes Agentūra galės priimti pagrįstus sprendimus dėl išlaidų tinkamumo ir, jei bus nustatyta, kad išlaidos netinkamos, pritaikys visas nustatytas priemones ir procedūras, taikomas tokiais atvejais ir užtikrins ES ir valstybės finansinių interesų apsaugą.

(4) vidutinės svarbos pastebėjimas – Nepriimtas sprendimas dėl Projekto vykdymo tęstinumo

Atlikdami SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditą metu (žr. 2005 m. Audito ataskaitos (11), (14) pastebėjimus) auditoriai nustatė, kad yra areštuoti visi Paramos gavėjui (Projektas Nr. P15030039) nuosavybės teise priklausantys pastatai ir žemė. Tačiau Agentūra neįvertino rizikos, kad tokiais aplinkybėmis projektas nebebus vykdomas, ir nesiėmė tinkamų veiksmų pateiktai rekomendacijai įgyvendinti (žr. Audito ataskaitos 8 dalį) bei Europos Bendrijų finansiniams interesams apsaugoti.

Agentūra 2006 m. spalio mėn. atlikdama patikrą vietoje⁷² nustatė, kad minėtas Paramos gavėjas nebevykdo verslo plane⁷³ numatytos veiklos, nekilnojamas turtas yra parduotas, o už paramos lėšas įsigyto turto nebuvo

⁶⁴ FNTT 2006-10-23 raštas Nr. 25/11-5-5252 Agentūrai.

⁶⁵ Projektas Nr. P22020048 „Žuvies perdirbimo įmonė“.

⁶⁶ Agentūros 2006-11-22 raštas Nr. BR6-(14.4)-15322 FNTT.

⁶⁷ 2007-02-12 Užklauskimas Nr. SA 2-003 dėl patikros vietoje.

⁶⁸ 2007-03-22 Užsakomosios patikros vietoje tikrinimo elementų sąrašas MPR8.

⁶⁹ Dokumentų originalai perduoti FNTT, įsigyta įranga veikloje naudojama daugiau nei vienerius metus, todėl tik ekspertizės metu galima nustatyti jos būklę įsigijimo metu.

⁷⁰ 2007-03-28 Užsakomosios patikros ataskaita MPR9 Nr. 22020048/09.

⁷¹ FNTT 2007-04-20 raštas Nr. 25/11-2-1770.

⁷² 2006-10-16 Užsakomosios patikros ataskaita MPR9 Nr. 15030039/06.

⁷³ Paraiškos Nr. P15030039.

galima apžiūrėti, nes jis buvo Paramos gavėjui nebeprisiklausančiuose pastatuose. Apie šiuos pokyčius Paramos gavėjas, pažeisdamas Paramos sutarties nuostatas, Agentūros neinformavo. Agentūros susirašinėjimo⁷⁴ su Paramos gavėju bei turto perėmėju metu paaiškėjo, kad Paramos gavėjas dėl sąmoningai nesudarytų svarbių aplinkybių (sunki liga) nebegali vykdyti projekto (jo nekilnojamas turtas išparduotas iš varžytinių, Paramos gavėjas yra labai silpnos sveikatos ir pan.)⁷⁵, o turto perėmėjas neplanuoja perimti Paramos gavėjo sutarties su Agentūra įsipareigojimų⁷⁶.

Agentūra toliau vykdė KPPD procedūras ir teikė užklausimą⁷⁷ Paramos gavėjui dėl netikslios Užbaigto projekto metinės ataskaitos bei prašė pateikti paaiškinimus dėl projekto nevykdymo, nors Paramos gavėjas jau anksčiau nurodė neturįs galimybių jį vykdyti. Per projekto vykdymo laikotarpį Paramos gavėjui buvo išmokėta 66 945 Lt paramos.

Šiuo metu Paramos sutartis nenutraukta. Atsižvelgdama į patikros vietos rezultatus, KPPD darbo procedūras, DFS priedo B skyriaus 4 str. 4 dalį Agentūra nepriėmė sprendimo dėl Projekto vykdymo tęstinumo.

Rekomenduojame Agentūrai priimti sprendimą dėl Projekto vykdymo tęstinumo.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Agentūra su R. Visocku SAPARD paramos sutartį Nr. SA 8-P15030039 pasirašė 2003-08-14 (projektas „Sodininkystės – daržininkystės ekologinės gamybos ūkio modernizavimas ir plėtra“). Projekto įgyvendinimo metu (2004 m. vasario mėn.) įvykus nelaimėi, dėl kurios buvo sunkiai sutrikdyta ūkininko sveikatos būklė, Agentūra susidūrė su netipiniu atveju, kuris priskiriamas *force majeure* aplinkybių įtakotiems atvejams. Agentūra veikė vadovaudamasi Paramos sutarties nuostatomis, kurios 3 straipsnio 5 dalies 2 punkte numatyta, kad, paramos gavėjui negalint vykdyti veiklos, reikia išnaudoti visas galimybes sudaryti sąlygas šią veiklą tęsti jo teisių perėmėjui. Kadangi po reabilitacijos ūkininkas tęsė projekto įgyvendinimą, Agentūra, laikydamasi teisės aktų reikalavimų bei siekdama apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus, nuolat stebėjo šio projekto įgyvendinimą bei ūkininko veiklą, vykdė patikras vietoje ir nagrinėjo galimybes turto perėmėjui perimti paramos gavėjo įsipareigojimus Agentūros atžvilgiu.

Ūkininkas R. Visockas, vykdydamas paramos sutarties sąlygas, pateikė Užbaigto projekto metinę ataskaitą bei finansinės atskaitomybės dokumentus už 2006 metus, nurodydamas, kad vykdė vaisių, daržovių, grūdų pardavimus, turi nuosavos bei nuomojamos žemės, jo ūkio skolos rodiklis nedidelis. Tokie ūkininko veiksmai rodo jo pastangas tęsti projekto vykdymą.

Į rekomendaciją bus atsižvelgta. Agentūra, vykdydama procedūras, nagrinėja ataskaitoje pateiktus duomenis, siunčia ūkininkui prašymus dėl pateiktų duomenų patikslinimo. Išnagrinėjus visus dokumentus ir pasikeitusias aplinkybes, bus priimti sprendimai dėl tolesnių Agentūros veiksmų. Pažymėtina, kad nustačius, jog tolesnis projekto vykdymas ir įsipareigojimų laikymasis neįmanomas, Agentūra užbaigs visus veiksmus ir procedūras, kaip numatyta Paramos sutartyje, esant *force majeure* atvejams.

(5) vidutinės svarbos pastebėjimas – Nepakankami veiksmai pasikeitus projekto vykdymo sąlygoms bei Paramos gavėjo atžvilgiu pradėjus ikiteisminį tyrimą

Pagal DFS priedo B skyriaus 4 dalį, projektas ir toliau yra finansuotinas tik jeigu jame per penkerius metus nuo paskutinio mokėjimo dienos neįvyksta jokių didelių pasikeitimų. DFS taip pat numato, kad kai tokius pasikeitimus nustato Lietuvos Respublika, ji turi nedelsdama apie tai informuoti EK.

Pagal Paramos sutartį, pasirašytą tarp Agentūros ir Paramos gavėjo, Paramos gavėjo veikla Projekto vykdymo metu ir 5 metus po paramos suteikimo turi atitikti NŽŪKPP nurodytus tinkamumo kriterijus. Vienas iš bendrųjų tinkamumo kriterijų yra sąlyga, kad Pareiškėjas negali turėti pradelstų mokestinių įsipareigojimų.

Audito metu, atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme atvejį⁷⁸, kai visas Paramos gavėjo nekilnojamas turtas buvo areštuotas bei yra dideli neatitikimai dėl skolinių įsipareigojimų, tačiau Agentūra, žinodama⁷⁹ šiuos faktus, ne tik nesiėmė pakankamų veiksmų nustatyti turto disponavimo apribojimo priežasčių ir galimos neatitikties minėtam tinkamo kriterijui, bet ir išmokėjo 458 373 Lt paramą 2006 metais. Be to, pažeisdama DFS priedo B skyriaus 4 dalį, Agentūra neinformavo EK apie pasikeitusias projekto vykdymo sąlygas. Audito metu surinkę papildomos informacijos nustatėme, kad minėtas areštas visam nekilnojamam turtui dar yra galiojantis.

⁷⁴ Agentūros 2006-11-17 raštas Nr. BR6-(10.31)-15213 „Dėl projekto vykdymo“ Paramos gavėjui, Agentūros 2007-02-14 raštas Nr. BR6-(10.31)-2504 „Dėl informacijos pateikimo“ Turto perėmėjui.

⁷⁵ Paramos gavėjo 2006-11-25 raštas.

⁷⁶ Turto perėmėjo atsakymas į laišką 2007-02-14 Nr. BR6-(10.31)-2504, gautas Agentūroje 2007-03-19 Nr. BR5.1-10823.

⁷⁷ Agentūros 2007-04-03 raštas Nr. BR6-(10.31)-6484 „Dėl SAPARD projekto metinės ataskaitos“.

⁷⁸ Projektas Nr. 13020010 (MP Nr. 13050036).

⁷⁹ 2005-09-23 Mokėjimo prašymo patikros ataskaita MPR5 Nr. M1050036/4.

Pradėtas ikiteisminis tyrimas⁸⁰ susijęs su minėtu Paramos gavėju dėl turtinės žalos padarymo apgaule. Tačiau, pažeidžiant DFS priedo A skyriaus 13 straipsnio 6 dalį ir F skyriaus 7.3.1 punktą, Pažeidimų ataskaitose, teikiuose EK, šis tyrimas nebuvo nurodytas.

Rekomenduojame Agentūrai (1) imtis veiksmų dėl skolinių įsipareigojimų įvertinimo; (2) apie pažeidimą ir didelius projekto pasikeitimus pagal DFS nuostatas informuoti EK.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Vertinant mokėjimo prašymą buvo išsiųstas paklausimas dėl areštuoto turto. Iš paramos gavėjo buvo gauta Kauno apygardos teismo nutartis (2005 m. spalio 26 d.), kurioje nutarta nuimti areštą nuo paramos gavėjo turto, paliekant galioti areštą sumai, kuri sudaro tik 20 000 lt. Atsižvelgiant į šią informaciją vertinimo metu buvo priimtas sprendimas išmokėti paramos lėšas.

Į rekomendacijas bus atsižvelgta. (1) Bus imtasi veiksmų dėl skolinių įsipareigojimų įvertinimo. (2) Nustačius pažeidimą ir didelius projekto pasikeitimus, bus veikama pagal galiojančias procedūras.

(6) vidutinės svarbos pastebėjimas – Apskaitoje pavėluotai registruotas kreditorinis įsipareigojimas

Audito metu nustatėme 32 atvejus, kai Agentūros kreditoriniai įsipareigojimai apskaitoje buvo registruojami pavėluotai. Agentūrai 2004 metais pasirašius Paramos sutartis su Paramos gavėjais, Agentūros kreditorinis įsipareigojimas šiems Paramos gavėjams apskaitoje buvo užfiksuotas tik 2006 metais, t. y. praėjus daugiau negu dvejiems metams nuo Agentūros kreditorinio įsipareigojimo atsiradimo. Taip buvo pažeistas LR buhalterinės apskaitos įstatymas ir FAD darbo aprašymo procedūros (atitinka 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito ataskaitos (26) pastebėjimą).

Agentūros veiksmai ir komentarai

Sertifikuojančios institucijos 2005 m. balandžio 29 d. Nr. 1070-4-55 ataskaitoje už 2004 m. buvo pateiktas svarbus pastebėjimas dėl PVM kompensavimo. Esant abejojai, 2005 m. FM kreipėsi į EK dėl išaiškinimo ar PVM yra tinkamos išlaidos kompensuoti, nes SAPARD parama ŽŪM nėra ekonominė veikla, kuriai remiantis Lietuvos Respublikos PVM įstatymo 1 dalimi PVM atskaita negalima, t. y. ministerija negalėtų atskaityti tokių prekių (paslaugų) pirkimo PVM ar kitaip susigrąžinti iš biudžeto. 2005 m. lapkričio 21 d. ir 2006 m. sausio 11 d. gavus atsakymus iš FM sutartys buvo patikslintos. 2006 m. sutartys buvo patikslintos, ir patikslinti įsipareigojimai buvo apskaityti informacinėje sistemoje.

(7) vidutinės svarbos pastebėjimas – Nepakankamas VAD darbuotojų skaičius ir didelė jų kaita

Audito metu nustatėme, kad, pagal pateiktą vidaus auditorių poreikio analizę, VAD funkcijoms atlikti reikia 19 darbuotojų, tačiau 2006 m. gruodžio 31 d. VAD dirbo 16 darbuotojų.

Yra didelė rizika, kad VAD funkcijos gali būti atliekamos netinkamai, o dėl didesnio nei numatyta darbo krūvio vidaus auditoriai paliks darbo vietas. Tai patvirtina ir faktas, kad vidaus auditorių kaita per 2006 metus buvo 31 proc. (iš dalies atitinka 2005 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje pateiktą 33 pastebėjimą).

Minėtą padėtį lėmė parengtų vidaus auditorių trūkumas darbo rinkoje. Agentūra ėmėsi veiksmų šiai problemai spręsti (paskelbė konkursus vidaus auditoriaus pareigybei užimti), todėl rekomendacijos neteikiame.

(8) vidutinės svarbos pastebėjimas – MP apmokėti vėliau negu po trijų mėnesių

2004, 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito metu buvo atkreiptas Agentūros dėmesys į Mokėjimo prašymų apmokėjimą nesilaikant DFS ir Paramos sutartyje numatyto trijų mėnesių termino. Remiantis DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 6 punktu, Agentūra privalo užtikrinti, kad laiku sutvarkys iš Paramos gavėjų gautus Mokėjimo prašymus. Kai laikotarpis nuo pateisinamųjų dokumentų, reikalingų mokėjimui atlikti, gavimo iki mokėjimo pavedimo išrašymo yra ilgesnis negu trys mėnesiai, Bendrijos skiriamas papildomas finansavimas gali būti sumažintas. Dėl pastarosios DFS nuostatos tipinės Paramos sutarties 4 straipsnio 1 punkte Agentūra įsipareigoja Paramos gavėjui išmokėti SAPARD programos lėšas per tris mėnesius nuo Mokėjimo prašymo pateikimo KDTS. Pagal KDTS darbo procedūras, Mokėjimo prašymas KDTS registruojamas tik patikrinimo metu nustačius, kad jis užpildytas teisingai ir pateikti visi reikalingi dokumentai. Tačiau Agentūra Mokėjimo

⁸⁰ Remiantis 2006-12-06 Kauno r. Policijos komisariato Kriminalinės policijos nusikaltimų tyrimo skyriaus raštu Nr. 65-S-8-8943 Agentūrai, atliekamas ikiteisminis tyrimas medžiagoje Nr. 65-1-01960-05.

prašymo išsamumo faktą traktuoja kitaip, t. y. trijų mėnesių laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo paskutinio apmokėjimui reikalingo dokumento, gauto bet kurio Agentūros padalinio.

Audito metu, atlikę mokėjimo prašymų kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme, kad 27 arba 77 proc. iš 36 mūsų testuotų Mokėjimo prašymų laikotarpis nuo Mokėjimo prašymo išsamumo įvertinimo KDTS iki jo apmokėjimo buvo ilgesnis negu trys mėnesiai.

Be to, audito metu nustatėme tris atvejus⁸¹, kai Mokėjimo prašymai apmokėti vėliau negu trys mėnesiai nuo paskutinio apmokėjimui reikalingo dokumento gavimo.

Atitinkamai mūsų 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito metu pateikta rekomendacija dėl trijų mėnesių termino, apmokant Mokėjimo prašymus, yra neįgyvendinta (žr. Ataskaitos 8 dalį).

Agentūros veiksmai ir komentarai

Aštuntos priemonės mokėjimo prašymų Nr. M80040008 ir M80040009 vertinimas vyko pagal numatytas procedūras ir terminus. Mokėjimo prašymas Nr. M80040008 buvo gautas 2005 m. lapkričio 24 d., įvertintas 2006 m. sausio 19 d. Mokėjimo prašymas Nr. M80040009 buvo gautas 2006 m. sausio 10 d., įvertintas 2006 m. kovo 14 d. Vertinimo terminai nebuvo pažeisti, tačiau paramos išmokėjimas užtruko dėl Paramos sutarčių tikslinimo (dėl PVM). Administravimo ir analizės skyrius dėl šių sutarčių tikslinimo derinosi su FM, ŽŪM ir EK. 2006 m. sausio 11 d. rašto Nr. ((18.9-3)-5K-0600247)-6K-0600411 iš FM ir 2006 m. rugsėjo 01 d. rašto Nr. 2D-4285(12.33) iš ŽŪM pagrindu buvo rengiami Paramos sutarties tikslinimai. Patikslintos paramos sutartys Mokėjimo prašymų skyriui perduotos buvo 2006 m. lapkričio 16 d., todėl aukščiau paminėti mokėjimo prašymai buvo apmokėti 2006 m. lapkričio 30 d.

Mokėjimo prašymo Nr. M45050043 vertinimas vyko pagal numatytas procedūras bei terminus. Apmokėjimas užtruko todėl, kad buvo sprendžiamas SAPARD perviršio finansavimo klausimas iš Kaimo plėtros 2004-2006 m. plano. Sąrašas buvo patvirtintas Agentūros direktoriaus įsakymu 2006 m. balandžio 5 d. Nr. BR1-161.

(9) vidutinės svarbos pastebėjimas – Į debitorinį įsiskolinimą neįtraukti Agentūrai teismo priteisti delspinigiai ir palūkanos

Audito metu atlikę debitorių kontrolės ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme du atvejus, kai Agentūra AB Turto bankui perdavė⁸² reikalavimo teises į Paramos gavėjų skolas⁸³, kurių suma didesnė nei Agentūros apskaitoje šiems Paramos gavėjams registruotas debitorinis įsiskolinimas⁸⁴.

- Vienu atveju⁸⁵ 53 926 Lt skirtumas susidarė dėl debitorių apskaitai skirtuose registruose nurodytų Agentūrai teismo priteistų gautinų delspinigių (29 045 Lt) ir palūkanų (23 872 Lt), taip pat dėl administravimo išlaidų bei išlaidų advokato pagalbai apmokėti (1 009 Lt);
- Kitu atveju⁸⁶ 5 003 Lt skirtumas susidarė dėl debitorių apskaitai skirtuose registruose nurodytų Agentūrai teismo priteistų gautinų palūkanų (4 596 Lt), dėl vykdymo išlaidų (130 Lt), o taip pat dėl Agentūros klaidos (277 Lt).

Agentūra, į debitorių apskaitai skirtus registrus neįtraukusi jai teismo priteistų palūkanų ir delspinigių, pažeidė DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 dalies nuostatą, kad bet kokia nauda (*angl. any interest*), kurią gauna SAPARD agentūra nuo išieškotų skolų, yra priskirtina Bendrijos įnašams ir yra naudojama tik Programai. Tokiu būdu Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 forma) ir Debitorinių sumų ataskaitoje nurodyta 57 513 Lt mažesnė išieškotinių skolų suma.

Atkreipiame dėmesį, kad dėl (11) pastebėjimo ir šiame pastebėjime pateiktų aplinkybių Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 forma) ir Debitorinių sumų ataskaitoje nurodyta 33 449 Lt (90 962 Lt - 57 513 Lt) didesnė išieškotinių skolų suma nei turėtų būti.

Rekomenduojame Agentūrai užtikrinti: 1) kad AB Turto bankui būtų perduodamos reikalavimo teisės į Paramos gavėjo pradinę skolos sumą, kartu nurodant priklausančių skaičiuoti delspinigių normą; 2) kad teismo priteisti (29 045 Lt) delspinigiai ir (28 468 Lt) palūkanos būtų nurodyti Agentūros debitorių apskaitai skirtuose registruose; 3) patikslinti AB Turto bankui perduotos skolos (Projekto Nr. P28020027) dydį.

⁸¹ Mokėjimo prašymai Nr. M45050043, M80040008, M80040009.

⁸² Reikalavimo teisės į skolas ir dokumentų priėmimo ir perdavimo aktai 2006-08-08 Nr. E9-1(7.5-7.7) ir 2006-10-20 Nr. E9-2(7.5-7.7).

⁸³ P24020019 - 3.978.869,85 Lt; P28020027 - 1 649 331,88 Lt.

⁸⁴ P24020019 - 3.924.944,00 Lt; P28020027 - 1 644 329,00 Lt.

⁸⁵ Projektas Nr. P24020019.

⁸⁶ Projektas Nr. P28020027.

Agentūros veiksmi ir komentarai

Į rekomendaciją bus atsižvelgta. Kadangi teismo priteistos palūkanos ir delspinigiai nebuvo išieškotos (gautos), Agentūra neatspindėjusi palūkanų ir delspinigių priskaičiavimo apskaitoje, DFS priedo A 14 straipsnio 2.8 dalies nuostatos nepažeidė.

(1) Skolos AB Turto bankui yra perleidžiamos, vadovaujantis 2006 m. sausio 26 d. tarp Agentūros ir AB Turto banko pasirašyta Reikalavimo teisių perleidimo sutartimi, kurioje nėra reikalavimo perleidžiant skolą nurodyti priklausiančių skaičiuoti delspinigių normą.

(2) Rekomendacija dėl teismo priteistų Agentūros gautinų delspinigių ir palūkanų atvaizdavimo apskaitoje bus įgyvendinta.

(3) Bus patikslintas skolos dydis pagal projektą Nr. 28020027.

(10) vidutinės svarbos pastebėjimas – Nepakankami veiksmai perduodant AB Turto bankui reikalavimo teises į skolas

LR Vyriausybės nutarimu patvirtintose Taisyklėse⁸⁷ numatyta, kad tais atvejais, kai Paramos gavėjas negažina skolos per 30 kalendorinių dienų nuo skolos gražinimo termino, nurodyto Agentūros sprendime dėl skolos susigrąžinimo, Agentūra turi perduoti reikalavimo teises į Paramos gavėjo skolą AB Turto bankui.

Audito metu atlikę debitorių kontrolės ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme tris atvejus, kai Agentūra neperdavė AB Turto bankui reikalavimo teisių į skolas⁸⁸, kurių bendra vertė 5 337 055 Lt, neskaitant delspinigių (vienu atveju Agentūra pati kreipėsi į teismą dėl skolos išieškojimo).

Audito metu nustatėme du atvejus⁸⁹, kai Agentūra reikalavimo teises į Paramos gavėjų skolas AB Turto bankui perdavė nesilaikydama LR Vyriausybės nutarimu patvirtintose Taisyklėse⁹⁰ bei Agentūros darbo procedūrose⁹¹ nustatytų terminų. Paramos gavėjai apie Agentūros sprendimą⁹² susigrąžinti paramos lėšas buvo informuoti 2005 m. lapkričio mėn. Paramos gavėjams negažinus skolos per sprendime nustatytą terminą ir suėjus 30 d. nuo minėto termino pabaigos reikalavimo teisės į skolas nebuvo perleistos AB Turto bankui. Šios teisės AB Turto bankui perleistos pavėlavus atitinkamai 8 ir 10 mėnesių.

Tai rodo, kad Agentūra nesiima pakankamų veiksmų debitoriniams įsiskolinimams susigrąžinti.

Rekomenduojame Agentūrai, esant galimybei, inicijuoti tarpusavio užskaitas, kaip numatyta R. 1605/2002 73 str. bei R. 2342/2002 78 str., 83 str., kitais atvejais – inicijuoti reikalavimo teisių į minėtų Paramos gavėjų skolas perleidimą AB Turto bankui.

Agentūros veiksmi ir komentarai

Agentūros nuomone, buvo imtasi pakankamų veiksmų debitoriniams įsiskolinimams susigrąžinti:

- KB „Daumantų skanėstai“ 2005 m. birželio 21 d. pateikė skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui, prašydama panaikinti Agentūros direktoriaus įsakymą, kuriuo buvo nutraukta SAPARD paramos sutartis. Agentūra, atsiliepdama į Skundą, pareiškė reikalavimus dėl skolos pagal Paramos sutartį gražinimo. KB „Daumantų skanėstai“ skundą teismas atmetė kaip nepagrįstą, tačiau Agentūros prašymo priteisti negažintą paramos sumą administracinis teismas netenkino. Ginčas administraciniame teisme tęsėsi iki 2006 m. birželio 22 d.

2006 m. birželio 22 d. Agentūra kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą, prašydama negažintą paramos sumą išieškoti civiline tvarka. Civilinis ieškinys dėl negažintos SAPARD paramos gražinimo pateiktas Vilniaus apygardos teismui 2006 m. birželio 22 d. Teisminis ginčo nagrinėjimas tęsiasi.

Kadangi KB „Daumantų skanėstai“ skola buvo užregistruota 2005 m. birželio 1 d., o LR Vyriausybės nutarimas Nr. 590 įsigaliojo nuo 2005 m. birželio 3 d., dėl šios priežasties skola nebuvo perleista

⁸⁷ 2005-05-30 LR Vyriausybės nutarimas Nr. 590 „Dėl Europos Sąjungos finansinės paramos, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų bei bendrojo finansavimo lėšų, išmokėtų iš Lietuvos respublikos valstybės biudžeto specialiuųjų programų ir (arba) panaudotų pažeidžiant teisės aktus, gražinimo į Lietuvos respublikos valstybės biudžetą, šių lėšų registravimo, apskaitos, projektų vykdytojų skolų pripažinimo abejotiniomis ir abejotinų skolų nurašymo taisyklių patvirtinimo“.

⁸⁸ Projektai Nr. P27010010 (UAB „Rovisa“) 4 882 538,00 Lt, P10020019 (Ūkininkas Česlav Moroz) 143 024,00 Lt ir P13020014 (KB „Daumantų skanėstai“) 311 493,00 Lt.

⁸⁹ Projektai Nr. P24020019 ir Nr. P28020027.

⁹⁰ 2005-05-30 LR Vyriausybės nutarimas Nr. 590 „Dėl Europos Sąjungos finansinės paramos, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų bei bendrojo finansavimo lėšų, išmokėtų iš Lietuvos respublikos valstybės biudžeto specialiuųjų programų ir (arba) panaudotų pažeidžiant teisės aktus, gražinimo į Lietuvos respublikos valstybės biudžetą, šių lėšų registravimo, apskaitos, projektų vykdytojų skolų pripažinimo abejotiniomis ir abejotinų skolų nurašymo taisyklių patvirtinimo“.

⁹¹ 2006-01-25 FAD darbo aprašymas Nr. BR1-23.

⁹² 2005-11-17 raštas Nr. BR6-(2.23)-8312 ir 2005-11-25 raštas Nr. BR6-(2.23)-8554 „Dėl SAPARD paramos gražinimo“.

AB Turto bankui.

- 2006 m. sausio 30 d. (protokolas Nr. 2) buvo nutarta ūkininko Č. Moroz skolos neperleisti AB Turto bankui ir pasinaudoti galimybe susigrąžinti skolą, atliekant užskaitą su būsimais mokėjimais pagal EŽŪOGF Garantijų skyriaus programas. Dėl ūkininko Č. Moroz (P10020019) skolos, susidariusios pagal SAPARD programą tarpuskaitos galimybės su išmokomis pagal 2004-2006 Kaimo plėtros planą, 2007 m. kovo 26 d. Europos Komisijai yra išsiųstas raštas Nr. BR6-(3.33)-5788. Gavus atsakymą, bus priimtas sprendimas dėl tolimesnių veiksmų.
- Agentūros veiksmų pagrindimas dėl UAB „Rovisa“ pateiktas Agentūros komentare pastebėjimui Nr. 1.

(11) vidutinės svarbos pastebėjimas – Netinkamai priskaičiuoti delspinigiai

Audito metu atlikę debitorių kontrolės ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme, kad Agentūra netinkamai priskaičiavo delspinigius už laiku negrąžintus debitorinius įsiskolinimus:

- trimis atvejais⁹³ delspinigiai priskaičiuoti už netinkamą laikotarpį, nesilaikant R. 2342/2002 86 str. nuostatų, pagal kurias už negrąžintą gautiną sumą delspinigiai skaičiuojami nuo kalendorinės dienos, kuri eina po skolos grąžinimo termino, nurodyto skolos rašte skolininkui, iki tos kalendorinės dienos, kurią skola yra visiškai grąžinama;
- visais atvejais taikyta netinkama delspinigių norma – Paramos sutartyse buvo nurodyta konkreti delspinigių norma – 0,02 proc. už kiekvieną pavėluotą dieną, tačiau Agentūra skaičiuodama delspinigius taikė LR Vyriausybės nutarime⁹⁴ nurodytą delspinigių normą – 0,03-0,04 proc., nors sutartys su paramos gavėjais nebuvo pakeistos ir jie nebuvo informuoti apie delspinigių normos pasikeitimus.

Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 forma) ir Debitorinių sumų ataskaitoje nurodyta 90 962 Lt didesnė išieškotinių skolų suma (žr. (9) pastebėjimą).

Audito metu nustatėme du atvejus⁹⁵, kai Agentūra nepriskaičiavo delspinigių⁹⁶ už negrąžintus debitorinius įsiskolinimus. Atsižvelgdami į tai, kad abiem Paramos gavėjams iškeltos bankroto bylos ir yra teismo nutartys⁹⁷, kuriose nurodytos Agentūrai teismo priteistos gautinos delspinigių ir palūkanų sumos, rekomendacijos dėl šių dviejų atvejų neteikiame. Apie šių aplinkybių įtaką metinei finansinei atskaitomybei rašoma (9) pastebėjime.

Rekomenduojame Agentūrai priskaičiuoti visus priklausančius delspinigius pastebėjime nurodytiems trijų atvejų debitoriniams įsiskolinimams ir tinkamai taikyti R. 2342/2002 86 str. bei Paramos sutarčių nuostatas dėl delspinigių už negrąžintas gautinas sumas skaičiavimo.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Rekomendacija bus įgyvendinta.

(12) vidutinės svarbos pastebėjimas – Neteisingai apskaičiuotos mokėtinos paramos sumos

Audito metu atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme atvejus, kai Agentūra neatėmė ir neteisingai atėmė netinkamas išlaidas, neteisingai apskaičiavo mokėtiną paramos sumą. Todėl Agentūra trims Paramos gavėjams sumokėjo 10 500 Lt didesnę paramos sumą. 18 lentelėje pateikiame informaciją apie nustatytus klaidų atvejus⁹⁸.

Rekomenduojame Agentūrai, atsižvelgiant į pastebėjime pateiktus klaidų atvejus, FAD darbo procedūrose nustatyta tvarka iš Paramos gavėjų susigrąžinti 10 500 Lt permokėtą paramos sumą.

⁹³ Projektai Nr. P27010010, P13020014, P10020019.

⁹⁴ 2005-05-30, Nr. 590.

⁹⁵ Projektai Nr. P24020019 ir P28020027.

⁹⁶ Projektui Nr. P24020019 delspinigiai neskaičiuoti, o projektui Nr. P28020027 priskaičiuota 42.916,99 Lt delspinigių už laikotarpį nuo 2006-07-05 iki 2006-09-30, tačiau 2006-10-31 Agentūros direktoriaus įsakymu Nr. BR1-549 visa delspinigių suma anuliuota.

⁹⁷ 2006-05-29 Klaipėdos apygardos teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2-443-112/2006 ir 2006-04-13 Kauno apygardos teismo nutartis civilinėje byloje Nr. B2-441-527/2006 (atsižvelgiant į Agentūros raštus UAB „Bankroto administravimo ir teisinių paslaugų biuru“ Nr. BR6-(2.23)-4012, 2006-03-24 ir Nr. BR6-(2.23)-4519, 2006-04-06).

⁹⁸ Klaidų vertinimas pateiktas Ataskaitos 1.5 dalyje ir Priede Nr. 3.

18 lentelė. 2006 metais Paramos gavėjams permokėtos paramos sumos

Eil. Nr.	Mokėjimo prašymo Nr.	Klaidos suma, Lt	Klaidos priežastis
1	M13050036	32	Neatimtos netinkamos išlaidos – banko mokesčių išlaidos už tarptautinius pavedimus.
2	M33050034	1 427	Neteisingai apskaičiuotos netinkamos išlaidos – atimant netinkamas išlaidas neteisingai priskaičiuoti procentiniai priedai.
3	M45050040	9 041	Neatimtos netinkamos išlaidos – parama išmokėta už nesumontuotus atsarginius įrengimus, trumpalaikį turtą.
Iš viso		10 500	

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Į rekomendaciją bus atsižvelgta. Paramos gavėjams, kuriems yra permokėtos sumos, bus išsiųsti raštai dėl lėšų grąžinimo.

(13) vidutinės svarbos pastebėjimas – Kompensuoti susijusių šalių vykdomi sandoriai

Audito metu atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme atvejį⁹⁹, kai Agentūra Paramos gavėjui 2006 m. kompensavo 657 705 Lt išlaidas už įrangą, įsigytą iš susijusios įmonės (...)*, nors tarp grupės įmonių atliekami sandoriai gali būti nepagrįsti normaliomis verslo sąlygomis.

Audito metu surinktą informaciją apie rizikingą mokėjimą ir su juo susijusias aplinkybes perduosime FNTT susipažinti ir panaudoti galimam tyrimui.

(14) vidutinės svarbos pastebėjimas – Nepakankamas rekomendacijų įgyvendinimas (2006 m. gruodžio 31 d.)

SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje buvo pateikti 39 pastebėjimai ir 37 rekomendacijos¹⁰⁰.

Audito metu atlikę 2005 m. pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūrą (žr. Ataskaitos 8 dalį), nustatėme, kad Agentūra buvo neįgyvendinusi 5 jai pateiktų rekomendacijų, iš dalies buvo įgyvendinusi 10 jai pateiktų rekomendacijų.

Audito metu atlikę 2004 m. pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūrą (žr. Ataskaitos 8 dalį), nustatėme, kad Agentūra iš 9 vis dar aktualių rekomendacijų iš dalies buvo įgyvendinusi 4 jai pateiktas rekomendacijas.

Rekomenduojame Agentūrai skubiai imtis tinkamų priemonių rekomendacijoms įgyvendinti.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Sertifikuojančios institucijos atlikto 2004 ir 2005 m. audito pagal SAPARD programą rekomendacijos įgyvendinamos vadovaujantis rekomendacijų įgyvendinimo planais, patvirtintais Agentūros direktoriaus 2005 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. BR1-414 bei 2006 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. BR1-326. Į šio audito metu pateiktas papildomas rekomendacijas bus atsižvelgta.

(15) nedidelės svarbos pastebėjimas – Įkeistas už paramos lėšas įsigytas turtas neturint Agentūros sutikimo

Audito metu atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme atvejį¹⁰¹, kai Paramos gavėjas, neturėdamas Agentūros leidimo, įkeitė už paramos lėšas įsigytą turtą. Atitinkamas Agentūros leidimas išduotas tik praėjus dviems mėnesiams po turto įkeitimo.

⁹⁹ Projektas Nr. P10030030 (MP Nr. M10060003).

* Informacija yra konfidenciali ir neskelbiama pagal valstybės kontrolieriaus 2007 m. gegužės 9 d. įsakymą Nr. V-83.

¹⁰⁰ 32 rekomendacijos pateiktos Agentūrai, 2 – Finansų ministerijos Vidaus audito departamentui, 1 – Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentui (toliau – NF) ir 2 bendros – Agentūrai ir NF.

(16) nedidelės svarbos pastebėjimas – Nepakankami veiksmai vertinant pasiektus projekto tikslus

Audito metu atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme atvejį¹⁰², kai Mokėjimo prašymo vertinimo metu buvo nustatyta¹⁰³, kad statinio, už kurį prašoma SAPARD parama, baigtumas – 87 proc. Tai buvo patvirtinta ir Agentūros darbuotojams atliekant kontrolinę Mokėjimo prašymo patikrą¹⁰⁴.

Audito metu, remdamiesi papildomai surinkta informacija¹⁰⁵, nustatėme, kad iki audito ataskaitos pateikimo datos statinio, kurio statybai skirta SAPARD parama, baigtumo laipsnis yra likęs toks pats – 87 proc.

Atsižvelgdami į tai, kad vienas iš pagrindinių šio paramos gavėjo projekto tikslų buvo pastatyti 130 vietų galvijų ferma, manome, kad dėl nevykstančios pažangos yra rizika, jog projekto tikslų nebus pasiekta.

Rekomenduojame Agentūrai įvertinti, ar pakankamai siekiama minėto projekto tikslų.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Rekomendacija bus įgyvendinta. Su mokėjimo prašymu buvo pateikta Utenos apskrities valstybinė maisto ir veterinarijos tarnybos pažyma apie įgyvendinto projekto atitikimą higienos, veterinarijos, sanitarijos, maisto produktų kokybės ir gyvūnų gerovės reikalavimus, nustatytuose teisės aktuose. Taip pat buvo pateikta ir Utenos regiono aplinkosaugos departamento deklaracija dėl projekto atitikimo aplinkosauginiams reikalavimams. Šios pažymos bei kiti prie mokėjimo prašymo pateikti dokumentai bei atlikta patikra vietoje patvirtina, kad paramos gavėjas galės vykdyti veiklą. Pažymėjime apie nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į įregistravimą nekilnojamojo turto registre nurodytas užbaigtumas 87 proc. neturi įtakos projekto vykdymui. Bus įvertinta, ar minėto projekto tikslai siekiami pakankamai.

(17) nedidelės svarbos pastebėjimas – Nesilaikoma nustatytų darbo procedūrų

Pagal KD darbo aprašymą, kilus neaiškumų vertinant Paramos gavėjo pateiktą Mokėjimo prašymą, FAD gali inicijuoti užsakomąsias patikras projekto vykdymo vietoje, kurias pagal darbo procedūras atlieka KKBS.

Audito metu atlikę kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus, nustatėme atvejį¹⁰⁶, kai, remiantis Užklausu dėl patikros vietoje (MP 12), patikra vietoje atlikta ne KKBS, o KDTS specialistų.

Pažymėtina, kad 2004 ir 2005 metų patvirtinimo audito metu į KDTS darbuotojų veiksmus, nenumatytus KDTS darbo aprašyme, buvo atkreiptas Agentūros dėmesys (žr. Ataskaitos 8 dalį).

Agentūros veiksmai ir komentarai

Atsakingi tarnautojai bus supažindinti su teikiama pastaba ir įpareigoti užtikrinti procedūrų laikymąsi.

5.2. Darbo, atlikto informacinių sistemų srityje, rezultatai

5.2.1. Atliktas darbas

Agentūros informacinių sistemų saugumo atitikimą DFS reikalavimams atlikome vadovaudamiesi EK DG AGRI paskelbtomis Mokėjimo agentūrų IT sistemų kompiuterinio saugumo gairėmis Nr. AGRI-2004-60334-01-00 (toliau – IT saugumo gairės), TAS, INTOSAI audito standartų įgyvendinimo Europoje 22 gaire ir naudojomės INTOSAI IT audito nuolatinio komiteto metodikomis. Audito metu mes pasinaudojome EŽŪOGF Garantijų skyriaus 2006 m. Patvirtinimo audito ataskaitoje pateikta informacija, susijusia su kompiuterinio saugumo vertinimu. EŽŪOGF Garantijų

¹⁰¹ Projektas Nr. P16040018 (MP Nr. 16060001).

¹⁰² Projektas Nr. P19040002 (MP Nr. M19060003).

¹⁰³ Pažymėjimas apie nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą nekilnojamojo turto registre 2006-09-26.

¹⁰⁴ 2006-11-21 Kontrolinės Mokėjimo prašymo patikros ataskaita KKM2 Nr. M19060003/06.

¹⁰⁵ Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašas 2006-09-26 datai.

skyriaus 2006 m. Patvirtinimo audito metu mes vadovavomės LST ISO/IEC 17799:2004 standartu. SAPARD patvirtinimo audito metu mes peržiūrėjome Agentūros praktinį atitikimą IT saugumo gairėms, pagrindinį dėmesį telkdami į tas sritis, kurių neapėmė 2006 m. EŽŪOGF Garantijų skyriaus Patvirtinimo auditas.

Agentūra jau atsižvelgė į 2006 m. EŽŪOGF Garantijų skyriaus Patvirtinimo audito išvadas ir daugelis rekomendacijų įgyvendinamos arba numatyti jų atlikimo terminai.

Patvirtinimo audito metu susipažinome ir analizavome SAPARD administravimo informacinę sistemą. Mes bendravome su šios sistemos prižiūrėtojais, t. y. su Agentūros ITD direktoriumi ir Agentūros informacinės sistemos administratoriais. Audito metu peržiūrėjome Agentūros informacines sistemas reglamentuojančius dokumentus.

5.2.2. Agentūros informacinė aplinka

SAPARD IS valdytoja yra Finansų ir apskaitos departamento direktorė. Agentūroje už informacinių sistemų priežiūrą ir projektavimą atsakingas atskiras padalinys – ITD. ITD padalinį 2006 m. sudarė du skyriai: Sistemų projektavimo ir Sistemų administravimo. ITD direktorius pavaldus Agentūros direktoriaus pavaduotojui. Agentūroje atskirtos informacinių sistemų projektavimo, administravimo ir duomenų suvedimo funkcijos, sukurta informacijos politika ir procedūros. SAPARD procesai kompiuterizuoti apskaitos modulyje, kuris yra sudėtinė Agentūros veiklos procesų ir SAPARD programos informacinės sistemos dalis. Šio apskaitos modulio pagrindas yra standartinė NAVISION programinė įranga.

5.2.3. Pastebėjimai

(18) nedidelės svarbos pastebėjimas – Pakeitimų valdymas

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.2.6 e) punktą, kompiuterių ir programinės įrangos pakeitimai turi būti patikrinami, jiems turi būti pritarta prieš juos diegiant, t. y. turi veikti pakeitimų valdymo procedūra.

Audito metu nustatėme, kad Agentūra nėra patvirtinusi savo pakeitimų testavimo metodikos pagal teisės aktu reikalavimus¹⁰⁷. Agentūra vadovaujasi sistemų kūrėjų siūlomomis testavimo metodikomis.

Rekomenduojame Agentūrai parengti pakeitimų testavimo metodiką.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Rekomendacija bus įgyvendinta. Iki 2007-06-01 bus papildytas Agentūros direktoriaus 2004 m. lapkričio 30 d. įsakymo Nr. BR1-474 „Dėl Informacinės sistemos modulio keitimo taisyklių patvirtinimo“ priedas „Informacinės sistemos modulio keitimo taisyklės“, kuriame bus apibrėžta pakeitimų klasifikavimo ir vertinimo, IS testavimo tvarka.

¹⁰⁶ Projektas Nr. P16030027 (MP Nr. M16050011).

¹⁰⁷ Informacinės visuomenės plėtros komiteto 2004-10-15 direktoriaus įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

(19) nedidelės svarbos pastebėjimas – Fizinė prieiga

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.2.6 f) punktą, kompiuterinės sistemos turi būti fiziškai apsaugotos nuo pašalinių asmenų naudojimosi jomis, o duomenys turi būti saugomi, darant jų kopijas, kurios būtų laikomos atskiroje saugioje vietoje.

Audito metu nustatėme, kad:

- Agentūroje ryšio kabeliai tinkamai neapsaugoti nuo galimo pažeidimo;
- vartotojai naudojantys nešiojamuosius kompiuterius, nežino apie užrakinimo galimybę;
- paliekama neapsaugota kompiuterinė įranga, vartotojai slaptažodžiu neapsaugo ekrano; nesankcionuotos priegios prie duomenų riziką sumažina automatinis priėjimo prie asmeninių kompiuterių blokvimas po nustatyto laiko;
- Agentūra neturi nepertraukiamo maitinimo šaltinių (toliau – NMŠ) įrangos negarantinio aptarnavimo sutarties, NMŠ periodiškai netikrinami, bandymai neatliekami ir neprotokoluojami, aptarnavimai nefiksuoja bandymo žurnaluose;
- Agentūroje nesudaryti veiklos tęstinumo bandymo planai, bandymai audituojamu laikotarpiu nebuvo atliekami.

Rekomenduojame Agentūrai nustatyti priemones (parengti tvarką), užtikrinančią kompiuterinių sistemų ir duomenų apsaugą.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Rekomendacija bus įgyvendinta. Atsakingi darbuotojai bus supažindinti su pastebėjimais bei įpareigoti parengti priemones (tvarką), užtikrinančią kompiuterinių sistemų ir duomenų apsaugą.

(20) nedidelės svarbos pastebėjimas – Duomenų slaptumas, vientisumas ir prieinamumas, pastovieji duomenys

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.2.6 antrąją dalį, remiantis patvirtinta informacijos ir ryšių technologijų strategija, turi būti sukurta išsami informacijos technologijų apsaugos politika, siekiant užtikrinti slaptumą, vientisumą ir visų duomenų prieinamumą.

Audito metu nustatėme, kad:

- audituojamu laikotarpiu, pasikeitus informaciniam turtui, neatliktas informacijos saugumo valdymo politikos dokumento¹⁰⁸ patikrinimas, kaip numatyta Agentūros Informacijos saugumo politikoje (toliau – Agentūros ISP);
- Agentūroje informacija nesuklasifikuota pagal teisės aktų rekomendacijas¹⁰⁹;
- Agentūroje neatliekama nepriklausoma periodinė vartotojų priegios teisių peržiūra;
- Agentūroje tinkamai nedokumentuota veiklos tęstinumo strategija, kaip numatyta Agentūros Informacijos saugumo politikoje;
- audituojamu laikotarpiu nebuvo vykdomi Agentūros veiklos tęstinumo politikos atnaujinimai – peržiūros, kaip numatyta Agentūros ISP;
- Agentūros Rizikos vertinimo ir valdymo skyriaus vedėjas paskirtas atsakingu už informacijos apsaugą, tačiau neturi informacijos turto sąrašų: duomenų bazių ir duomenų rinkmenų, sistemos dokumentų, vartotojo vadovų, mokymo medžiagos, naudojimo arba palaikymo procedūrų, nenutrūkstamumo planų, kopijavimo priemonių, archyvo informacijos.

Rekomenduojame Agentūrai, atsižvelgiant į išsamos informacijos technologijų apsaugos politikos reikalavimus, nustatyti priemones (parengti tvarką), užtikrinančias informacijos slaptumą, vientisumą ir visų duomenų prieinamumą.

Agentūros veiksmai ir komentarai

Rekomendacija bus įgyvendinta.

- (1) Audito metu atliktas informacijos saugumo rizikos vertinimas pagal CRAMM¹¹⁰ metodiką ir Agentūros vadovybės pasitarime ketinama teikti 2007-2009 m. informacijos saugumo vadybos sistemos tobu-

¹⁰⁸ Agentūros Informacijos saugumo politika, patvirtinta Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2004 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. BR1-481 (aktuali redakcija nuo 2006-07-01).

¹⁰⁹ LR vidaus reikalų ministro 2003 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 1V-33 „Dėl informacijos klasifikavimo pagal duomenų grupes rekomendacijų patvirtinimo“.

¹¹⁰ D. Britanijos Vyriausybės užsakymu sukurta ir visame pasaulyje taikoma informacijos apsaugos rizikų analizės ir valdymo metodika (angl. *UK Government's Risk Analysis and Management Method*)

linimo Agentūroje priemonių plano projektą. Agentūros rizikos analizės rezultatai parodė, kad negalima vienareikšmiškai klasifikuoti duomenų pagal visas LR vidaus reikalų ministro 2003 m. sausio 27 d. įsakyme Nr. 1V-33 „Dėl informacijos klasifikavimo pagal duomenų grupes rekomendacijų patvirtinimo“ nurodytas savybes.

- (2) Personalo skyrius teikia duomenis saugumo vadybininkui dėl Agentūros personalo pasikeitimo, kurių pagrindu numatoma vartotojų prieigos peržiūra.
 - (3) 2007-2009 m. informacijos saugumo vadybos sistemos tobulinimo Agentūroje priemonių plano projektas apima ir Agentūros veiklos tęstinumo strategijos bei su ja susijusių dokumentų parengimą.
 - (4) 2007-2009 m. informacijos saugumo vadybos sistemos tobulinimo Agentūroje priemonių plano projektas apima ir Agentūros veiklos tęstinumo strategijos bei su ja susijusių dokumentų parengimą. Informacijos turto sąrašai yra pasiekiami Agentūroje esančiose duomenų bazėse ir tarnautojas, paskirtas atsakingu už informacijos apsaugą, gali kreiptis į šių duomenų bazių savininkus dėl reikalingos informacijos pateikimo ir ją gauti visada atnaujintą.
-

5.3. Išvada

Išskyrus Ataskaitos 5.1 dalies pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad KD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių ir Komisijos Gairės Nr. 10 reikalavimų. Taigi su patikros vietoje atlikimo funkcija susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

Išskyrus Ataskaitos 5.1 dalies pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad FAD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių, taigi su mokėjimo sumos nustatymo, mokėjimo atlikimo, atliktų mokėjimų registravimo ir apskaitos funkcijomis susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai. Mokėjimo sumos nustatytos, mokėjimai atlikti, atliktų mokėjimų registravimas ir apskaita vedama laikantis nustatytų darbo procedūrų ir atitinka DFS reikalavimus, išskyrus mūsų pastebėjimuose minimus atvejus.

Išskyrus Ataskaitos 5.1 dalies pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad KPPD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių, taigi su projektų administravimo funkcijomis susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

Išskyrus Ataskaitos 5.1 dalies pastebėjimuose pateiktą atvejį, manome, kad VAD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių, taigi su vidaus audito funkcija susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai. VAD veikla užtikrina Agentūros vidaus kontrolės sistemų veikimą pagal DFS reikalavimus.

Išskyrus Ataskaitos 5.2 dalies pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad Agentūroje taikomos kompiuterių saugumo procedūros užtikrina, kad Agentūra atitinka atitinkamus DFS aprašytus akreditacijos kriterijus.

6. ATITIKTIES AKREDITAVIMO KRITERIJAMS PERŽVALGA

Šioje Ataskaitos dalyje apžvelgiamas akreditavimo teisinis pagrindas, Agentūros dabartinė atitiktis akreditavimo kriterijams.

6.1. Bendroji informacija

Pagal DFS šalys turi akredituoti Agentūrą atlikti mokėjimus iš SAPARD programos lėšų. Europos Komisija, suteikusi teisę Agentūrai administruoti SAPARD programos lėšas, prireikus turi teisę atlikti šios akreditacijos peržvalgą. Lietuvoje Agentūros nacionalinė akreditacija, suteikianti teisę administruoti SAPARD programos lėšas, buvo patvirtinta 2001-06-29.

2001-11-26 Europos Komisijos sprendimu buvo akredituotos 5 SAPARD paramos priemonės: „Investicijos į pirminę žemės ūkio gamybą“, „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“, „Ekonominės veiklos plėtra ir alternatyvių pajamų skatinimas“, „Kaimo infrastruktūros tobulinimas“, „Profesinis mokymas“. 2003-10-09 Europos Komisijos sprendimu Lietuvai buvo leista administruoti SAPARD paramos priemones „Techninė parama ir informavimas“, ir „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas ir miškų infrastruktūros tobulinimas“. Dar vienai SAPARD paramos priemonei, kuri buvo įtraukta į NŽŪKPP „Agrarinė aplinkosauga“, Agentūra akreditacijos nesiekė, kadangi buvo nuspręsta minėtos paramos priemonės netaikyti, o paramos lėšas naudoti kitoms paramos priemonėms.

Tam, kad gautų akreditaciją ir teisę valdyti SAPARD programos lėšas, Agentūra privalo atitikti kriterijus, susijusius su jos pagrindinėmis leidimų mokėjimams išdavimo, mokėjimų vykdymo ir mokėjimų apskaitos funkcijomis. Agentūra privalo laikytis DFS priedo A skyriaus 5 ir 14 straipsnių nuostatų, o ypač atitikti šiuos DFS priedo A skyriaus 4 straipsnio 4 dalyje numatytus akreditavimo kriterijus:

- rašytines procedūras;
- pareigų atskyrimą;
- patikras prieš patvirtinant projektus ir prieš atliekant mokėjimus;
- mokėjimų procedūras;
- apskaitos procedūras;
- kompiuterinių sistemų saugumą;
- vidaus auditą.

6.2. Agentūros akreditavimo procesas

Akreditavimo kriterijų laikymosi 2005 metais peržvalgą atliko Sertifikuojanti institucija (Valstybės kontrolė). Pagrindiniai auditorių pastebėjimai, susiję su atitiktimi akreditavimo kriterijams, buvo šie:

- rašytinės procedūros – nustatyti atvejai, kai taikomos rašytinės procedūros buvo nepakankamos; buvo vykdomos nenumatytos procedūros ir kai buvo nesilaikoma nustatytų rašytinių procedūrų;
- pareigų atskyrimas – nustatyti atvejai, kai nebuvo atskirtos vertinimo ir atlikto darbo peržiūros funkcijos;
- patikros prieš patvirtinant Mokėjimo prašymus – esminių pastebėjimų nenustatėme;
- mokėjimų procedūros – nustatyti atvejai, kai laikotarpis nuo Mokėjimo prašymo išsamumo įvertinimo KDTS iki jo apmokėjimo buvo ilgesnis negu trys mėnesiai; nustatyti penki atvejai, kai Mokėjimo prašymai apmokėti vėliau negu trys mėnesiai nuo paskutinio apmokėjimui reikalingo dokumento gavimo; nustatytas atvejis, kai mokėtinos sumos patvirtinimas buvo atliktas nesilaikant nustatytų FAD darbo procedūrų; nustatytas atvejis, kai mokėjimas buvo atliktas neturint visų išlaidas patvirtinančių dokumentų; nustatyti atvejai, kai investicijos buvo kompensuotos neturint Paramos gavėjo nuosavybę patvirtinančių dokumentų; nustatyti atvejai, kai buvo kompensuotos Mokėjimo prašymų vertinimo metu neatliktų darbų išlaidos;
- apskaitos procedūros – nustatyti atvejai, kai apskaitoje nebuvo atvaizduotos ūkinės operacijos, kai apskaitoje laiku neregistruojami Agentūros kreditoriniai įsipareigojimai, pasirašant ar keičiant Paramos sutartis; nustatytas atvejis, kai Bendrijos įnašas, praėjus dviems metams po skolininko užregistravimo skolininkų žurnale, buvo nurašytas vėluojant 4 mėnesius;
- kompiuterinių sistemų saugumas – esminių pastebėjimų nenustatėme;
- vidaus auditas – nustatyta, kad buvo nepakankamas VAD darbuotojų skaičius bei vidaus auditorių kaita per 2005 metus sudarė 19 proc.

Kartu su šiais pastebėjimais Agentūrai ir NF buvo pateiktos rekomendacijos, kurių įgyvendinimo vertinimas pateikiamas šios Ataskaitos 8 dalyje.

6.3. Atitikties akreditavimo kriterijams per 2006 metus peržvalga

6.3.1. Atliktas darbas

Patvirtinimo audito metu mes atlikome Agentūros atitikties akreditavimo kriterijams per 2006 metus peržvalgą. Atlikdami peržvalgą, mes rėmėmės mūsų atlikto kontrolės ir detalaus testavimo rezultatais. Taip pat susipažinome su išorės auditorių parengtomis ataskaitomis SAPARD programos srityje, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusiomis su Agentūros akreditavimo kriterijais:

- LR Valstybės kontrolės SAPARD 2005 metų išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita Nr. FA-1070-4-17;
- LR Valstybės kontrolės valstybinio audito „Specialioji nacionalinė kaimo plėtros programa SAPARD programai įgyvendinti 2000-2006 metais“ ataskaita Nr. 2030-4P-16;
- ŽŪM Vidaus audito departamento¹¹¹ parengta SAPARD krypties „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ projektų „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ (Nr. P23010017) ir „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“ (Nr. P25020020) audito ataskaita Nr. 5AT-(7.16)-6.

Kai kuriose iš anksčiau minėtų ataskaitų buvo pateiktos rekomendacijos veiklai tobulinti. 2006 m. Patvirtinimo audito metu mes atlikome pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūrą, kurios rezultatai pateikiami Ataskaitos 8 dalyje.

Audito metu mes peržiūrėjome 2006-02-23 SAPARD Priežiūros komiteto posėdžio protokolą Nr. 8. Atlikdami auditą mes taip pat atsižvelgėme į ES institucijų dokumentuose, skirtuose Sertifikuojančiai institucijai, gautus tiesiogiai ir per NF, pateiktus pastebėjimus ir rekomendacijas (žr. 19 lentelę).

¹¹¹ LR žemės ūkio ministras, vadovaudamasis LR finansų ministerijos prašymu (2006-06-05 Nr. (18.11-3)-6K-0605982), pavedė ŽŪM Vidaus audito departamento ES ir nacionalinės paramos audito skyriui atlikti minėtą auditą ir pateikti išvadas, ar nebuvo pažeistos įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos suteikiant paramą ir ar išlaidos, su galimu NŽŪKPP nustatyto maksimalaus dydžio viršijimu, yra tinkamos finansuoti.

19 lentelė. Iš ES institucijų gauti dokumentai.

Eil. Nr.	Siuntėjas (institucija / asmuo)	Dokumentas	Dokumento išsiuntimo / parengimo data	Dokumento Nr.	Agentūros dokumento gavimo data
1	EK DG AGRI / Wolfgang Burtscher	Sprendimas dėl lėšų panaudojimo atitikties, numatytas DFS A priedo 12 straipsnyje ¹¹² .	2006-05-03	D(2006)12484	2006-07-24
2	EK DG AGRI / Wolfgang Burtscher	Pranešimas apie EK sprendimą dėl SAPARD programos lėšų panaudojimo 2005 metais, numatytas DFS A priedo 11 straipsnio 7 dalyje.	2006-07-13	D(2006)21407	2006-07-31
3	EK DG AGRI / Dirk Ahner	Paaiškinimai dėl SAPARD programos užbaigimo, galimybės projektus finansuoti iš SAPARD ir EŽŪOGF GS bei artėjančio sertifikavimo.	2006-09-12	KK-es D(2006) 27440	2006-09-15
4	EK DG AGRI / Wolfgang Burtscher	EK 2006-09-26 sprendimas Nr. C(2006)4329 dėl SAPARD programos lėšų panaudojimo 2005 metais.	2006-10-12	Agri J.5/D D(2006)32003	2006-11-06

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Agentūros IS saugumo būklę patikrinome remdamiesi EK DG AGRI paskelbtomis Mokėjimo agentūrų IS saugumo gairėmis. Audito metu mes pasinaudojome EŽŪOGF GS 2006 metų Patvirtinimo audito metu atliktu darbu, susijusiu su kompiuterinio saugumo vertinimu Agentūroje. EŽŪOGF GS 2006 metų Patvirtinimo audito metu IT saugumas vertintas vadovaujantis LST ISO/IEC 17799:2004 standartu. SAPARD patvirtinimo audito metu mes peržiūrėjome Agentūros praktinę atitiktį IT saugumo gairėms, pagrindinį dėmesį telkdami į tas sritis, kurių neapėmė 2006 metų EŽŪOGF GS Patvirtinimo auditas.

Taip pat įvertinome Agentūros ir FM vidaus audito padalinių veiklą, siekiant užtikrinti vidaus kontrolės sistemos ir akreditavimo kriterijų atitikimą.

Agentūros vykdomos SAPARD programos administravimo atitikties akreditavimo kriterijams vertinimai pagrįsti I lygio kontrolės (atitikimo) ir detalaus testavimo bei II lygio vidaus kontrolės testavimo rezultatais.

¹¹² Įgaliotas valstybės pareigūnas 2006-07-20 raštu Nr. (18.6-3)-6K-0607483 informavo Sertifikuojančią instituciją apie sprendimą dėl 2004 m. išlaidų, susijusių su 2004 m. Patvirtinimo ataskaitoje pateiktu 4 pastebėjimu, atitikties kriterijams (plačiau žr. Ataskaitos 8 dalies 22 lentelės 1 punktą).

6.3.2. Pastebėjimai ir rekomendacijos

Toliau pateikiama mūsų pastebėjimų, susijusių su atitiktimi akreditavimo kriterijams, santrauka (išsamus šių pastebėjimų aprašymas pateikiamas šios Ataskaitos 5 dalyje):

- rašytinės procedūros – nustatyti atvejai, kai buvo vykdomos nenumatytos procedūros ir kai buvo nesilaikoma nustatytų rašytinių procedūrų;
- pareigų atskyrimas – pastebėjimų nenustatėme;
- patikros prieš patvirtinant Mokėjimo prašymus – atlikta Mokėjimo prašymo patikra vietoje neturint visų reikiamų dokumentų išlaidų tinkamumu įsitikinti;
- mokėjimų procedūros – nustatyti atvejai, kai laikotarpis nuo Mokėjimo prašymo išsamumo įvertinimo KDTS iki jo apmokėjimo buvo ilgesnis negu trys mėnesiai; nustatyti atvejai, kai Mokėjimo prašymai apmokėti vėliau negu trys mėnesiai nuo paskutinio apmokėjimui reikalingo dokumento gavimo; nustatyti atvejai, kai buvo neteisingai apskaičiuotos mokėtinos paramos sumos;
- apskaitos procedūros – nustatyti atvejai, kai Agentūros kreditoriniai įsipareigojimai apskaitoje buvo registruojami pavėluotai; nustatyta, kad Agentūra į debitorių apskaitai skirtus registrus buvo neįtraukusi jai teismo priteistų palūkanų ir delspinigių; nustatėme, kad Agentūra buvo netinkamai priskaičiavusi delspinigius nuo laiku negrąžintų debitorinių įsiskolinimų; nustatėme atvejus, kai Agentūra buvo nepriskaičiavusi delspinigių nuo negrąžintų debitorinių įsiskolinimų;
- kompiuterinių sistemų saugumas – esminių pastebėjimų nenustatėme;
- vidaus auditas – nustatyta, kad buvo nepakankamas VAD darbuotojų skaičius bei vidaus auditorių kaita per 2006 metus sudarė 31 proc.

6.3.3. Išvada

Manome, kad šiuo metu atitiktis akreditavimo kriterijams yra patenkinama.

Vadovaujantis DFS, teikti rekomendacijas apie mokėjimo agentūros akreditacijos statuso atšaukimą arba išsaugojimą ir tokios nuomonės pateikimas nėra Sertifikuojančios institucijos prievolė ir šio audito tikslas.

7. BENDRIJOS FINANSINIŲ INTERESŲ APSAUGA

Šioje Ataskaitos dalyje pateikiame atliktų audito užduočių, susijusių su avansais ir garantijomis, debitoriais, SAPARD eurų sąskaita ir nacionalinio bendrojo finansavimo dalimi rezultatus. Mes atlikome audito procedūras ir gavome patvirtinimus, kurie suteikė pakankamų, tinkamų ir patikimų audito įrodymų, kad Bendrijos finansiniai interesai yra tinkamai apsaugomi, kaip to reikalaujama pagal DFS. Atlikdami susijusias audito procedūras, atsižvelgėme ir į atitinkamas EK gaires bei nurodymus.

FNTT, atsakingai už bendradarbiavimą su OLAF, pavesta užtikrinti nusikalstamų veikų bei kitų teisės pažeidimų, susijusių su ES finansinės paramos lėšų gavimu ir panaudojimu, atskleidimą ir tyrimą.

Vadovaujantis 2002-07-19 pasirašytu Valstybės kontrolės ir FNTT bendradarbiavimo susitarimu, audito metu buvo nuolat keičiamasi reikalinga informacija. Remdamiesi minėtu susitarimu bei LR valstybės kontrolės įstatymu, perdavėme FNTT žiniai ir galimam tyrimui 2005 bei 2006 m. auditų metu surinktą informaciją¹¹³, susijusią su galimu sukčiavimu gaunant ir panaudojant SAPARD lėšas.

FNTT 2007-03-01 duomenimis, 2006 metais FNTT pradėti du ikiteisminiai tyrimai¹¹⁴, susiję su neteisėtu SAPARD paramos lėšų gavimu ir panaudojimu. Taip pat atliekamas 2005 metais pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl dokumentų klastojimo, sukčiavimo, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo vykdant projektą Nr. P22020048.

Audito metu paprašėme Agentūros vadovybės pateikti informaciją apie visus Agentūros vadovybei žinomus apgaulės ar galimos apgaulės atvejus, įtakojančius laikotarpį nuo 2006-01-01 iki 2006-12-31 ir susijusius su SAPARD administravimu arba bendra Agentūros veikla, kurie galėjo turėti įtakos Agentūros finansinei atskaitomybei. Agentūra 2007-02-28 mums pateikė informaciją apie septynis SAPARD paramos gavėjus, įtariamus galima apgaule¹¹⁵, susijusius su SAPARD administravimu (2006-01-01 iki 2006-12-31).

¹¹³ 2006-05-18 raštu Nr. S-(1070-1-10.1)-897 FNTT išsiuntėme 2006-04-27 SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitą Nr. FA-1070-4-17, prašydami atkreipti dėmesį į Ataskaitos 5 dalies 21 pastebėjime nustatytus faktus, taip pat detalesnę informaciją apie visus audito metu įvertintus 2005 m. Mokėjimo prašymus, kuriuose Paramos gavėjai už jiems suteiktas paslaugas ir atliktus darbus, kurie yra paramos objektas, grynaisiais pinigais apmokėjo daugiau nei 10 tūkst. Lt.

¹¹⁴ Projektai Nr. P15020006 (aplaidus apskaitos tvarkymas), P17030022 (sukčiavimas ir apgaulingas apskaitos tvarkymas). Su pastaruoju pareiškėju Paramos sutartis nebuvo pasirašyta.

¹¹⁵ Projektai Nr. P13020014, P22020048, P10020019, P43030050, P27010010, P13020061, P15020006.

Audito metu įsitikinome, kad visi šiuose FNTT bei Agentūros raštuose minimi Paramos gavėjai, su kuriais Agentūra yra pasirašiusi Paramos sutartis, buvo įtraukti į Pažeidimų vykdant SAPARD programą ketvirčio ataskaitas¹¹⁶, bei apie juos informuota EK.

7.1. Avansai ir garantijos (užstatai)

Agentūra 2006 metais neišmokėjo jokių avansų ir nesuteikė (negavo) jokių garantijų.

7.2. Debitoriai

7.2.1. Atliktas darbas

Audito metu mūsų atliktas darbas, susijęs su gautinų sumų apskaita ir administravimu bei taikomomis kontrolės priemonėmis Agentūroje per 2006 metus, apėmė:

- procedūrų, susijusių su gautinų sumų apskaita ir administravimu, jų pakeitimų vertinimą. Taip gavome papildomą užtikrinimą dėl kontrolės procedūrų, susijusių su Debitorių apskaitos knyga, teorinio buvimo, tinkamumo ir pakankamumo;
- suderinimo testus tarp (1) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Agentūros Analitinių sąskaitų 178101..178108 (Atsiskaitymai su debitoriais (pagal paramos priemones)) duomenų, (2) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Debitorinių sumų suvestinės (AA15) duomenų, (3) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Atsiskaitymų su debitoriais registro (AA17) duomenų, (4) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Debitorių apskaitos knyga (AA30) duomenų, siekiant įsitikinti, ar Agentūros Nacionaliniam fondui pateiktos papildomos, ketvirtinės bei metinės finansinės ataskaitos atitinka Agentūros buhalterinius dokumentus ir įrašus;
- detalų darbą, susijusį su visų debitorių nustatymu¹¹⁷ ir įtraukimu į 2006 m. Debitorinių sumų suvestinę (AA15) bei išmokų skolininkams sustabdymo ir tinkamo skolų gražinimo registravimu;
- Agentūros veiksmų dėl debitorinių skolų susigrąžinimo vertinimą.

2006 finansiniais metais Agentūra Atsiskaitymų su debitoriais registre (AA17) apskaitė 8 debitorius, iš kurių 2 užfiksuoti 2005 metais.

Detalizuoti Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) duomenys pateikiami 20 lentelėje.

¹¹⁶ Pažeidimų, vykdant specialiąją žemės ūkio ir kaimo plėtros programą (SAPARD), teikiamų pagal DFS F skyriaus 7.3 ir 7.5 punktų nuostatų reikalavimus, ketvirčio ataskaitos.

¹¹⁷ Siekdami įvertinti Debitorinių sumų suvestinės teisingumą, SAPARD paramos priemonės administruojančio KPPD AAS duomenis sutikrinome su Debitorinių sumų suvestinės (AA15) duomenimis.

20 lentelė. Agentūros 2006 metų Debitorinių sumų ataskaitos duomenys.

	Lt	EUR
Debitorių sumos likutis 2006-01-01	476 364	137 964
<i>SAPARD dalis</i>	340 888	98 727
<i>Bendro finansavimo dalis</i>	113 629	32 909
<i>Delspinigiai</i>	21 847	6 328
Iš viso priskaičiuota per 2006 metus, iš jų:	10 844 616	3 140 817
<i>SAPARD dalis</i>	7 842 481	2 271 339
<i>Bendro finansavimo dalis</i>	2 614 160	757 113
<i>Delspinigiai</i>	387 975	112 365
Iš viso išieškota per 2006 metus, iš jų:	4 727	1 369
<i>SAPARD dalis</i>	3 545	1 027
<i>Bendro finansavimo dalis</i>	1 182	342
<i>Delspinigiai</i>	0	0
Iš viso anuliuota per 2006 metus, iš jų:	43 020	12 459
<i>SAPARD dalis</i>	77	22
<i>Bendro finansavimo dalis</i>	26	7
<i>Delspinigiai</i>	42 917	12 430
Debitorių sumos likutis 2006-12-31, iš jo:	11 273 233	3 264 953
<i>SAPARD dalis</i>	8 179 747	2 369 017
<i>Bendro finansavimo dalis</i>	2 726 581	789 673
<i>Delspinigiai</i>	366 905	106 263

Šaltinis – Agentūra.

7.2.2. Agentūros taikomų procedūrų trumpas aprašymas

Siekdama užtikrinti deramą Bendrijos finansinių interesų apsaugą, Agentūra parengė ir taiko detalias rašytines debitorinio įsiskolinimo kontrolės procedūras. Toliau nurodomos šiuo atžvilgiu svarbiausios procedūros:

- KPPD darbo aprašyme nustatyta procedūra, numatanti, kad Agentūros direktoriui pasirašius įsakymą nutraukti Paramos sutartį, minėto departamento Administravimo ir analizės skyrius (toliau - AAS) turi paruošti Paramos sutarties nutraukimo aktą (SA13) ir informuoti apie tai FAD, kuris yra atsakingas už suteiktos paramos susigrąžinimo procedūrų vykdymą. Remiantis šiuo aktu duomenys FAD sutikrinami su registrais, kreditorinėmis kortelėmis ir fiksuojami Atsiskaitymų su debitoriais registre (AA17).
- Jei Paramos gavėjas negrąžina skolos per 30 kalendorinių dienų nuo sprendimo priėmimo ir jei negrąžintų lėšų suma didesnė nei 10 000 Lt, bei paramos gavėjas nėra biudžetinė įstaiga, FAD ESPAS informuoja KPPD ir Teisės departamentą, kurie suformuoja bylas ir jas perduoda AB Turto bankui pagal reikalavimo teisių perleidimo sutartį¹¹⁸.

¹¹⁸ Vadovaujantis LR Vyriausybės 2005-05-30 nutarimu Nr. 590 „Dėl ES finansinės paramos, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų bei bendrojo finansavimo lėšų, išmokėtų iš LR valstybės biudžeto specialiųjų programų ir (arba) panaudotų pažeidžiant teisės aktus, grąžinimo į LR valstybės biudžetą, šių lėšų registravimo, apskaitos, projektų vykdytojų skolų pripaži-

- Debitoriniams įsiskolinimams apskaityti Agentūroje yra pildomi: Debitorių apskaitos knyga (AA30), Atsiskaitymų su debitoriais registras (AA17) ir Debitorinių sumų suvestinė (AA15). Debitorių apskaitos knygoje yra galimybė peržiūrėti debitorinį įsiskolinimą, išieškotas sumas ir beviltiškas skolas pagal atskiras paramos priemones. Debitorinių sumų suvestinėje pateikiama informacija apie konkrečius debitorius, skolų sumas bei senumą. Atsiskaitymų su debitoriais registras skirtas fiksuoti Paramos gavėjų paramos lėšų skolas ir jų gražinimą į SAPARD lėšų banko sąskaitą ir bendro finansavimo lėšų banko sąskaitą.
- FAD ESPAS vedėjas pagal Agentūros direktoriaus pasirašytus įsakymus kas mėnesį sutikrina, ar visi paramos gavėjai įrašyti į debitorių suvestines ir registrus. Atsiskaitymų su debitoriais registro (AA17) ir Debitorių apskaitos knygos (AA30) duomenys kas mėnesį suderinami su KPPD AAS duomenimis.
- Pagal sukauptus duomenis kas ketvirtį ir kasmet rengiama Debitorinių sumų ataskaita (AA19A, AA19B) eurais ir litais, kuri siunčiama NF.

7.2.3. Pastebėjimai

Su debitoriais susiję pastebėjimai pateikti Ataskaitos 5.1 dalyje.

7.2.4. Išvada

Remdamiesi mūsų atliktu darbu, manome, kad, išskyrus pastebėjimuose pateiktus atvejus, Bendrijos finansiniai interesai, susiję su Debitorių apskaitos knyga, yra tinkamai apsaugoti, kaip to reikalaujama pagal Europos Komisijos gairę Nr. 5.

7.3. SAPARD eurų sąskaita

7.3.1. Atliktas darbas

Audito metu atlikome šias su SAPARD eurų sąskaita susijusias audito procedūras:

- SAPARD eurų sąskaitos sutikrinimą (žr. šios Ataskaitos 3 dalį);
- išmokų iš sąskaitos, Agentūros prašytų ir gautų sumų bei paramos gavėjams išmokėtų sumų sutikrinimą (žr. šios Ataskaitos 3 dalį);
- ataskaitinio laikotarpio pradžios ir pabaigos sąskaitos likučių patikrinimą;
- į sąskaitą priskaičiuotų palūkanų patikrinimą;
- administracinių užduočių ir kontrolės dokumentų analizę;

- sąskaitos duomenų ir buhalterinės apskaitos įrašų suderinimo patikrinimą;
- kai kurių operacijų (buhalterinių įrašų, atitikties norminiams aktams, ir pan.) peržiūrą;
- banko operacijų išlaidų dengimo, pagal SAPARD programą gautų palūkanų patikrinimą;
- patikrinimą, ar SAPARD eurų sąskaitos lėšos naudojamos pagal paskirtį;
- NF darbo procedūrų vadovo SAPARD programai ir DFS keliamų reikalavimų, susijusių su SAPARD eurų sąskaita, sutikrinimą.

Audito metu įsitikinome, kad 2006 m.:

- remiantis DFS priedo A skyriaus 2 straipsnio e dalimi, SAPARD eurų sąskaita naudojama tik SAPARD operacijoms eurais ir nuo SAPARD eurų sąskaitos neatliekami atskaitymai ir neimami mokesčiai;
- pagal DFS priedo A skyriaus 2 straipsnio e dalį ir DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 3 dalį, SAPARD eurų sąskaitai taikomos palūkanų normos atitinka normalias komercines sąlygas;
- remiantis DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 1f dalimi, palūkanos, priskaičiuojamos už SAPARD lėšų likutį įskaitytos į sąskaitą ne rečiau kaip kas mėnesį ir joms naudojamas tos dienos Europos centrinio banko skelbiamas valiutos keitimo kursas, kada tokios palūkanos buvo įskaitytos į sąskaitą;
- pagal DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 3 dalį, palūkanos, susikaupusios už SAPARD eurų sąskaitą ir Agentūros sąskaitą, susijusią su SAPARD, naudojamos tik SAPARD programai, ir nuo palūkanų, susikaupusių už SAPARD eurų sąskaitą ir Agentūros sąskaitą, susijusią su SAPARD, neatliekami atskaitymai ir neimami mokesčiai;
- laikantis DFS priedo A skyriaus 13 straipsnio 2 dalies, išieškotos dėl pažeidimų prarastos sumos, susijusios su Bendrijos įnašu, mokamos Agentūrai;
- remiantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 dalimi, visos išieškotos sumos pervedamos į SAPARD eurų sąskaitą per 3 darbo dienas nuo išieškojimo dienos ir visa nauda, kurią gauna Agentūra nuo išieškotų sumų yra priskirtinos Bendrijos įnašams ir yra įrašomos į SAPARD eurų sąskaitą bei naudojamos tik SAPARD programai;
- laikantis DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 1 dalies a punkto, Agentūros mokėjimai Paramos gavėjams atliekami nacionaline valiuta atitinkamai debetuojuant SAPARD eurų sąskaitą.

7.3.2. Agentūros ir Nacionalinio fondo taikomų procedūrų trumpas aprašymas

Siekiant užtikrinti deramą Bendrijos finansinių interesų apsaugą, NF parengtos ir 2006 m. taikytos šios rašytinės SAPARD eurų sąskaitos administravimo procedūros:

- ketvirtinės išlaidų deklaracijos (mokėjimo paraiškos lėšoms iš ES gauti) pateikimo procedūra;
- paraiškos dėl galutinio mokėjimo iš EK pateikimo procedūra;
- metinės išlaidų deklaracijos pateikimo EK procedūra;
- skolinimosi iš Finansų ministerijos valstybės išdo departamento procedūra;
- Agentūros paraiškos BF lėšoms iš valstybės biudžeto gauti vertinimo procedūra;
- Agentūros paraiškos SAPARD programos lėšoms iš NF gauti vertinimo ir lėšų pervedimo procedūra;
- paramos gavėjams neteisėtai išmokėtų lėšų gražinimo į NF procedūra;
- NF buhalterinės apskaitos procedūra.

7.3.3. Išvada

Remdamiesi šioje dalyje aprašytu mūsų atliktu darbu ir šios Ataskaitos 3 dalyje aprašytu duomenų sutikrinimu, manome, kad SAPARD eurų sąskaitos įrašai yra tikslūs, išsamūs ir teisingi.

7.4. Nacionalinio finansavimo dalis

7.4.1. Atliktas darbas

Atlikdami nacionalinio bendrojo finansavimo dalies, minimos DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 2 dalyje, vykdymo ir teisingumo peržvalgą, audito metu mes atlikome tokias audito procedūras:

- su nacionalinio bendrojo finansavimo dalimi susijusių dokumentų peržiūrą;
- Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinės (AA2) peržvalgą, siekdami patikrinti, ar taikomas teisingas Bendrijos ir nacionalinio finansavimo lėšų santykis (75 ir 25 proc. I-IV, VII priemonėms, 80 ir 20 proc. VIII priemonei);
- Agentūros gautų lėšų iš NF (SAPARD eurų sąskaitos ir iš valstybės išdo) sutikrinimą su Agentūros apskaitos registrų duomenimis bei AB banko Hansabanko SAPARD sąskaitos duomenimis;

-
- atskirų Agentūros apskaitos registru, skirtų BF ir ES lėšoms apskaityti, peržvalgą, siekiant įsitikinti, ar BF ir ES lėšų mokėjimo datos sutampa, kaip to reikalaujama pagal DFS priedo A skyriaus 8 straipsnį;
 - Mokėjimo pavedimuose paramos gavėjams, įtrauktuose į detaliam testavimui atrinktų pavyzdžių bylas, BF ir ES lėšų santykio teisingumo vertinimą.

7.4.2. Agentūros ir Nacionalinio fondo taikomų procedūrų trumpas aprašymas

Siekiant užtikrinti, kad Bendrijos įnašas būtų naudojamas kartu su nacionaliniu bendroju finansavimu, Agentūroje ir NF nustatytos šios svarbiausios procedūros:

- NF nagrinėja Agentūros pateiktą paraišką Bendrijos lėšoms gauti (AA 6S) tik tada, kai būna išnagrinėta paraiška dėl nacionalinio finansavimo dalies (AA 6B) ir lėšų pervedimas yra patvirtintas;
- Agentūra perveda ES ir BF lėšas paramos gavėjui vienu mokėjimo pavedimu.

7.4.3. Išvada

Remdamiesi mūsų atliktu darbu, galime patvirtinti, kad nacionalinio bendrojo finansavimo dalis, minima DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 2 dalyje, yra vykdoma ir išmokama teisingai.

8. IŠORĖS AUDITORIŲ PATEIKTŲ REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMAS

Vadovaudamiesi DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio 4 dalies e punktu, įvertinome, ar į Serifikuojančios institucijos ankstesnio audito metu pateiktas rekomendacijas dėl Agentūros kontrolės sistemų tobulinimo buvo atsižvelgta.

21 lentelėje pateikiama informacija, kaip įgyvendintos SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos.

21 lentelė. SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
1.	(1) Nepakankama planų sudarymo kokybė	Nedidelės svarbos	VAS veiklos planuose nurodyti, kokį metų ketvirtį planuojama atlikti vieną ar kitą plane numatytą vidaus auditą.	Įgyvendinta. Nors VAS 2006 m. veiklos plane nebuvo numatyti atlikimo terminai, tačiau visi 2006 m. planuoti auditai buvo atlikti. VAS 2007 m. darbiname veiklos plane nurodyta, kokį metų ketvirtį planuojama atlikti vieną ar kitą plane numatytą vidaus auditą.
2.	(2) Darbuotojų, turinčių IS audito žinių, trūkumas	Nedidelės svarbos	VAS vidaus auditoriams organizuoti specializuotus mokymus IS auditui atlikti.	Įgyvendinta. Vienas Finansų ministerijos vidaus auditorius 2006 m. išklaušė kursą „IT/IS audito pagrindai ir metodika pagal CISA egzamino reikalavimus“.
3.	(3) Europos Komisija neinformuota apie didelius projekto pasikeitimus	Svarbus	Agentūros vadovybei ir Įgaliotajam valstybės pareigūnui užtikrinti, kad apie visus Agentūros nustatytus atvejus, susijusius su dideliais projektų pasikeitimais, detaliau apibrėžtais DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 4 dalyje, būtų informuota Europos Komisija.	Įgyvendinta. Agentūra 2006-09-11 raštu Nr. BR6-(10.11)-12455 informavo NF, kad, remdamasi Agentūros direktoriaus 2006-07-05 įsakymu Nr. BR2-2, nutraukė Paramos sutartį Nr. SA 8-P28020027. NF apie nutrauktą sutartį informavo EK 2006-11-06, siųsdama ketvirtinę (III ketvirčio) išlaidų deklaraciją. Agentūra 2006-10-31 raštu Nr. BR6-(10.11)-14534 informavo NF, kad Agentūra, remdamasi Agentūros direktoriaus 2006-10-05 įsakymu Nr. BR2-3, nutraukė Paramos sutartį Nr. SA 8-P24020019. NF apie nutrauktą sutartį in-

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				formavo EK 2006-12-21, siūsdama ketvirtinę (IV ketvirčio) išlaidų deklaraciją.
4.	(4) Europos Komisija neinformuota apie DFS numatytus informacijos pasikeitimus	Svarbus	Agentūros vadovybei įgaliotąjį valstybės pareigūną informuoti apie 2005 metais Agentūroje vykusius pasikeitimus, susijusius su DFS priedo A skyriaus 4 straipsnio 7 dalyje ir 5 straipsnio 4 dalyje numatytais aspektais, o įgaliotajam valstybės pareigūnui, kaip tai numatyta EK reglamentu (EB) Nr. 1419/2004, rekomenduojame apie Agentūros nurodytus pakeitimus informuoti Europos Komisiją.	Įgyvendinta. NF 2006-11-24 informavo EK apie FAD darbo aprašymo pakeitimus, atliktus Agentūros direktoriaus 2005-02-01 įsakymu Nr. BR1-45, 2005-07-29 įsakymu Nr. BR1-582, 2005-12-15 įsakymu Nr. BR1-832. Šio audito metu įsitikinome, kad 2006 m. Agentūra informavo NF apie visus su SAPARD programa susijusių procedūrų pakeitimus. Audito metu nustatėme, kad NF informavo EK apie visus SAPARD procedūrų pakeitimus, išskyrus apie Pažeidimų, susijusių su SAPARD lėšomis, administravimo Agentūroje tvarkos aprašo patvirtinimą, apie kurį NF informavo EK po Sertifikuojančios institucijos pastabų, 2007-04-12.
5.	(5) Paramos gavėjo nusikalstama veika neįvertinta kaip pažeidimas	Svarbus	Agentūros vadovybei, atsižvelgiant į Paramos gavėjo atžvilgiu priimtą teismo baudžiamąjį įsakymą, įvertinti nusikalstamos veikos įtaką projekto tinkamumui ir pasinaudoti Paramos sutartyje numatyta teise nutraukti Paramos sutartį su Paramos gavėju (Projekto Nr. P14030003).	Iš dalies įgyvendinta. 2007-03-23 PAK posėdyje (Protokolas Nr. 3) nutarta, atsižvelgiant į 2006-10-26 Projekto vertinimo skyriaus išvadą ¹¹⁹ , kad A. Bublaičio veika neturėjo įtakos Projekto tinkamumo kriterijams, palikti sutartį SA 8-Nr.P14030003 galiojančia. Sertifikuojančios institucijos nuomone, atsižvelgiant į tai, kad dėl Paramos gavėjo padarytos nusikalstamos veikos (aplaidžiai tvarkomos buhalterinės apskaitos) buvo pažeistas vienas iš bendrųjų tinkamumo kriterijų, Paramos sutarties 3 str. 5.5 p. ir 10 str. Agentūros veiksmai yra netinkami.

¹¹⁹ Atsižvelgiant į tai, kad Teismo baudžiamajame įsakyme nurodyta, jog ūkio balanse ilgalaikis turtas 2003 m. ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje buvo užaukštintas (atitinkamai 344 054 Lt ir 338 789 Lt) ir nurodytas neteisingai, visoms kitoms pirminėms finansinių prognozių sudarymo prielaidoms esant tapačioms nurodytoms verslo plane (perskaičiavus verslo plano prognozių balanse 2003 m. ilgalaikio turto balansinę vertę) skolos rodiklio reikšmė 2003 metais būtų 0,65 (neatitinka 2001 vasario 6 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 24 <...> patvirtintų finansinę būklę apibūdinančių rodiklių kritinių reikšmių). Tačiau pažymėtina, kad Teismo metu nustatytų faktų žinojimas verslo plano rengimo metu, galėjo sąlygoti kitų pirminių finansinių prognozių prielaidų pasirinkimą.

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
6.	(6) Kompensuotos „sėkmės mokesčio“ išlaidos	Svarbus	Agentūros vadovybei užtikrinti, kad „sėkmės mokesčio“ atvejai būtų papildomai įvertinti dėl išlaidų jiems pagrįstumo ir tinkamumo.	Iš dalies įgyvendinta. 2006 m. gegužės mėn. Agentūra išsiuntė raštus pastebėjime nurodytiems trims Paramos gavėjams, prašydama pateikti dokumentus ar informaciją, kad „sėkmės mokesčio“ išlaidos yra realios ir pagrįstos. Agentūra gavo Paramos gavėjų atsakymus. 2006-10-11 PAK posėdžio metu (Protokolas Nr. 13) nutarta pastebėjime nurodytų Paramos gavėjų išlaidas verslo planams parengti laikyti tinkamomis, atsižvelgiant į tai, kad pastebėjime nurodyti Paramos gavėjai su konsultavimo bendrovėmis pasirašytose sutartyse nurodė bendrą verslo plano parengimo sumą, į kurią įtrauktas ir „sėkmės mokestis“, kuris šiose sutartyse traktuojamas ne kaip papildoma suma, išmokama kaip premija konsultavimo bendrovei už projekto patvirtinimą Agentūroje, o kaip sankcija už netinkamos kokybės verslo plano parengimą. Tačiau Sertifikuojančios institucijos nuomone, Paramos gavėjų pateikti dokumentai neįrodo „sėkmės mokesčio“ išlaidų pagrįstumo ir tinkamumo.
7.	(7) Rekomendacijų įgyvendinimas 2005-12-31: įgyvendintos ne visos rekomendacijos	Vidutinės svarbos	Agentūros vadovybei skubiai imtis tinkamų priemonių dar neįgyvendintoms rekomendacijoms įgyvendinti. Pažymėtina, kad ir EK suvestinėje ataskaitoje apie 2004 m. SAPARD sąskaitų lėšų panaudojimą akcentuojama, kad Agentūra turi imtis visų reikiamų priemonių, siekdama laiku įgyvendinti jai pateiktas rekomendacijas.	Iš dalies įgyvendinta. Žr. 22 lentelę „SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas“. Taip pat žr. (14) pastebėjimą.
8.	(8) Du neteisėti Projektų atrankos komisijos posėdžiai	Vidutinės svarbos	Agentūros vadovybei užtikrinti, jog bus įvertintas pastebėjime įvardytų visų PAK posėdžių metu priimtų sprendimų pagrįstumas ir, jei reikia, inicijuoti atitinkami koregavimai.	Įgyvendinta. 2006-04-20 vykusiame PAK posėdyje (Protokolas Nr. 7) buvo persvarstytas sprendimų, priimtų dėl pastebėjime nurodytų projektų, pagrįstumas. Nutarta 2005 m. PAK

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
			Rekomenduojame PAK pirmininkui, atsižvelgiant į posėdyje negalinti dalyvauti narių skaičių, nukelti posėdžio dieną, kaip tai numatyta PAK darbo aprašymo 3.4 dalies 7 punkte, ir tokiu būdu užtikrinti PAK posėdžių teisėtumą.	posėdžiuose Nr. 9 ir Nr. 11 svarstyty klausimų nutarimus pripažinti teisėtais. Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad būtų vykęs neteisėtas PAK posėdis.
9.	(9) Nepakankami veiksmai įtariamiesiems pažeidimams įvertinti	Vidutinės svarbos	KPPD inicijuoti užsakomąją patikrą vietoje, kurios metu būtų patikrintas FNTT rašte nurodytas Paramos gavėjo projekte subrangovo neatliktų statybos darbų atlikimo faktas ir, atsižvelgiant į užsakomosios patikros rezultatus, priimti sprendimą dėl išlaidų tinkamumo. KD užtikrinti pildomų ataskaitų išsamumą.	Įgyvendinta. 2006-04-12 KPPD inicijavo užsakomąją patikrą vietoje. 2006-05-05 KD atliko užsakomąją patikrą vietoje. Kadangi Mokejimo prašymo byloje subrangovų aktų nėra, todėl patikra atlikta remiantis tik generalinio rangovo aktais. Minėtos patikros metu neatitikimų nenustatyta. 2006-05-17 KPPD tarnybiniu pranešimu informavo FAD dėl patikros vietoje rezultatų. 2006-05-19 gautas FAD tarnybinis pranešimas, patvirtinantis išlaidų tinkamumą. KD tarnautojų susirinkime (2006-03-30 Protokolas Nr. KD 1-(4.23)-21) KDTs vedėjai įpareigoti informuoti savo skyriaus darbuotojus apie patikrą vietoje ataskaitų pildymo reikalavimus, t. y. ataskaitos turi būti aiškiai ir išsamiai aprašytos.
10.	(10) Nevykdomos procedūros dėl Paramos sutarties nutraukimo	Vidutinės svarbos	Papildyti KPPD darbo procedūras dėl Agentūros veiksmų Paramos gavėjo veiklos nutraukimo atvejais.	Neįgyvendinta. KPPD darbo procedūros dėl Agentūros veiksmų Paramos gavėjo veiklos nutraukimo atvejais nepapildytos. Tačiau atsižvelgusi į pastebėjime pateiktus atvejus dėl procedūrų susijusių su Paramos sutarties nutraukimu, nevykdymo, Agentūra ėmėsi šių veiksmų: ▪ Paramos sutartis Nr. SA8-P24020019 Agentūros direktoriaus 2006-10-05 įsakymu Nr. BR2-3 nutraukta ir Paramos gavėjui išmokėta 3 924 944 Lt parama 2006-10-05 įtraukta į debitorių registrą. 2006-10-20 aktu Nr. E9-2(7.5-7.7) Agentūra perdavė reikalavimo teises į Paramos ga-

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				<p>vėjo skolą AB Turto bankui.</p> <p>▪ Paramos sutartis Nr. SA8-P28020027 Agentūros direktoriaus 2006-07-05 įsakymu Nr. BR2-2 nutraukta ir Paramos gavėjui išmokėta 1 644 329 Lt parama 2006-07-05 įtraukta į debitorių registrą. 2006-08-08 aktu Nr. E9-1(7.5-7.7) Agentūra perdavė reikalavimo teises į Paramos gavėjo skolą AB Turto bankui.</p> <p>Audito metu nustatėme, kad abiem atvejais Agentūra netinkamai atliko šiuos veiksmus – žr. (9) ir (10) pastebėjimus.</p> <p>Nustatėme atvejį, kai Agentūra nevykdė procedūrų dėl Paramos sutarties nutraukimo – žr. (4) pastebėjimą.</p>
11.	(11) Nepakankama atitikimo tinkamumo kriterijui kontrolė	Vidutinės svarbos	<p>KPPD direktoriui užtikrinti, kad pastebėjime įvardyti atvejai būtų išanalizuoti ir priimti sprendimai dėl minėtų projektų tinkamumo ir galimo paramos susigrąžinimo.</p> <p>KD direktoriui užtikrinti, kad visi patikrų vietoje metu nustatyti neatitikimai būtų užfiksuojami patikrų vietoje dokumentuose.</p> <p>KPPD į Metines projekto vykdymo ataskaitas įtraukti klausimą dėl visų Paramos gavėjo išsipareigojimų, turinčių įtakos Paramos gavėjo veiklai.</p>	<p>Iš dalies įgyvendinta.</p> <p>Pastebėjime nurodytas vienas projekto atvejis¹²⁰ buvo nagrinėtas Projektų atrankos komisijoje 2006-05-18 ir 2006-07-31 (Protokolai Nr. 8 ir Nr. 10). Pastarojo posėdžio metu buvo priimtas sprendimas KPPD AAS prašyti Paramos gavėją pateikti išsipareigojimą, kuriame turėtų būti nurodomas laikas, iki kada planuojama padidinti žemės plotus, kaip numatyta projekte bei kiek planuojama priimti darbuotojų, o Paramos gavėjui pateikus išsipareigojimą ir reikiamus dokumentus projektą pakartotinai svarstyti PAK. Audito metu patikrinus VI „Registrų centras“ nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašus apie visą Paramos gavėjo turimą turtą, įsitikinome, kad Paramos gavėjo turtas nėra areštuotas.</p> <p>Kitas pastebėjime nurodytas projekto atvejis¹²¹ svarstytas</p>

¹²⁰ Projektas Nr. P13020015 (MP Nr. M13050002).

¹²¹ Projektas Nr. P15030039.

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				<p>PAK 2006-04-20 ir 2006-10-26 (Protokolai Nr. 7 ir Nr. 14). Tačiau Agentūra neįvertino rizikos, kad esant pastebėjime nurodytoms aplinkybėms, projektas nebus vykdomas, ir nesiėmė visų reikiamų veiksmų pateiktai rekomendacijai įgyvendinti – žr. (4) pastebėjimą.</p> <p>2006-05-23 ir 2006-05-26 vykusiuose KD tarnautojų susirinkimuose (Protokolai Nr. KD 1-(4.23)-33, Nr. KD1-(4.23)-35) akcentuota, jog visi nustatyti neatitikimai turi būti užfiksuoti patikrų vietoje dokumentuose, KDTS vedėjai įpareigoti informuoti savo skyriaus darbuotojus apie pateiktas Valstybės kontrolės pastabas bei imtis visų reikiamų priemonių, kad ateityje nepasikartotų Valstybės kontrolės pastebėjimuose nurodyti trūkumai bei užtikrinti, kad procedūrų bus griežtai laikomasi.</p> <p>Agentūros direktoriaus 2006-12-11 įsakymu Nr. 603 patvirtintoje Užbaigto projekto metinės ataskaitos formoje (SA17a/b) patikslintas klausimas dėl pakitimų objekte, kuriam skirta parama, projektui pasibaigus.</p>
12.	(12) Ne laiku nutraukta Paramos sutartis	Vidutinės svarbos	<p>KPPD direktoriui užtikrinti, kad ateityje Paramos sutarties nutraukimas būtų atliekamas laikantis darbo procedūrų ir užtikrinti DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 5 dalies nuostatos laikymąsi.</p> <p>FAD direktoriui užtikrinti pakankamas priemones skoloms susigrąžinti.</p>	<p>Neįgyvendinta.</p> <p>Nustatėme, kad rekomendacija dėl Paramos sutarties nutraukimo laikantis darbo procedūrų ir DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 4 dalies nuostatų, vis dar taikytina 2006 metais – žr. (4) pastebėjimą.</p> <p>Siekdama užtikrinti reikiamas priemones skoloms susigrąžinti, Agentūra su AB Turto banku 2006-01-26 pasirašė reikalavimo teisių perleidimo sutartį. Tačiau audito metu nustatėme, kad Agentūra pavėluotai perdavė / neperdavė reikalavimo teisių į Paramos gavėjų skolas – žr. (10) pastebėjimą.</p>

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
13.	(13) Kompensuoti Mokėjimo prašymų vertinimo metu neatlikti darbai	Vidutinės svarbos	PAK pirmininkui ir FAD Mokėjimo prašymo skyriaus vedėjui užtikrinti, kad Agentūra Paramos gavėjams kompensuotų tik Mokėjimo prašymo pateikimo metu faktiškai atliktų darbų išlaidas.	Iš dalies įgyvendinta. Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad būtų kompensuoti Mokėjimo prašymų vertinimo metu neatlikti darbai. Nustatėme atvejį, kai Agentūra kompensavo Paramos gavėjo išlaidas neturėdama reikiamų įrodymų, kad darbai faktiškai atlikti (žr. (2) pastebėjimą).
14.	(14) Atlikti pakeitimai neįvertinus, ar projektai pasieks NŽŪKPP numatytus tikslus	Vidutinės svarbos	PAK įvertinti pastebėjime įvardytų sprendimų pagrįstumą atsižvelgiant į pakeitimų įtaką projektų tikslų pasiekimui.	Iš dalies įgyvendinta. 2006-04-20 vykusiame PAK posėdyje (Protokolas Nr. 7) persvarstytas pastebėjime įvardytų projektų pagrįstumas bei jų atitikimas NŽŪKPP tikslams, ir nutarta, kad 2005 m. PAK posėdžiuose Nr. 9 ir Nr. 11 svarstytų klausimų nutarimus pripažinti teisėtais, projektų tikslus – pasiektais. Tačiau iš PAK protokolo matyti, jog posėdyje nebuvo užsiminta apie tai, kad šio Paramos gavėjo žemė yra areštuota, todėl manome, kad šio projekto atveju Agentūros veiksmų buvo nepakankamai. Taip pat žr. (4) pastebėjimą.
15.	(15) Kompensuotos investicijos neturint Paramos gavėjų nuosavybę patvirtinančių dokumentų	Vidutinės svarbos	FAD tinkamai įvertinti Paramos sutarties sąlygų laikymąsi ir užtikrinti vienodą Paramos gavėjų dokumentų vertinimą. KD direktoriui užtikrinti KD darbo procedūrų laikymąsi, t.y. kad Mokėjimo prašymas būtų registruojamas tik tuomet, kai su Mokėjimo prašymu pateikti visi Mokėjimo prašymo administravimui reikalingi dokumentai.	Įgyvendinta. Dėl pastebėjime nurodytų atvejų Agentūra iš Paramos gavėjų gavo reikalingus Paramos gavėjų nuosavybę patvirtinančius dokumentus: Pripažinti tinkamu naudoti 2006-04-10 aktas Nr. AS5-51 ir 2006-04-21 Pažymėjimas apie nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą nekilnojamojo turto registre (Projektas Nr. P14030048); 2006-12-19 Pažymėjimas apie nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą nekilnojamojo turto registre (Projektas Nr. P13030097). Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad būtų kompensuotos investicijos neturint Paramos gavėjų nuosavybę patvirtinančių dokumentų.
16.	(16) Netinkamai kei-	Nedidelės	KPPD užtikrinti, kad Paramos	Įgyvendinta.

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
	čiamos Paramos sutartys	svarbos	sutarties pakeitimai būtų atliekami laikantis Taisyklių ar atitinkamai pakeisti Taisyklių reikalavimai.	Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad Paramos sutarties pakeitimas būtų atliktas nesilaikant Taisyklių.
17.	(17) Ne laiku ir netinkamai įvykdyta PAK priimta rekomendacija	Nedidelės svarbos	PAK užtikrinti, kad PAK rekomendacijos dėl papildomų kontrolės priemonių būtų vykdomos laiku ir tinkamai.	Įgyvendinta. Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad PAK rekomendacijos dėl papildomų kontrolės priemonių būtų įvykdytos netinkamai.
18.	(18) Nesilaikoma nustatytų darbo procedūrų	Nedidelės svarbos	KD direktoriui užtikrinti darbo procedūrų laikymąsi.	Iš dalies įgyvendinta. 2006-05-23 vykusiame KD tarnautojų susirinkime (Protokolas Nr. KD 1-(4.23)-33) KDTS vedėjai įpareigoti informuoti savo skyriaus darbuotojus apie pateiktas Valstybės kontrolės pastabas bei imtis visų reikiamų priemonių, kad ateityje nepasikartotų Valstybės kontrolės pastebėjimuose nurodyti trūkumai bei užtikrinti, kad procedūrų būtų griežtai laikomasi. Tačiau audito metu nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina 2006 metais – žr. (17) pastebėjimą.
19.	(19) Nebuvo atskirtos vertinimo ir atlikto darbo peržiūros funkcijos	Nedidelės svarbos	Agentūros KDTS vedėjams visais atvejais užtikrinti, kad asmuo, parengęs dokumentą nevykdytų ir peržiūros funkcijos.	Įgyvendinta. Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad būtų neatskirtos vertinimo ir atlikto darbo peržiūros funkcijos.
20.	(20) Netinkamai atlikta patikra vietoje	Nedidelės svarbos	KD KKBS vedėjui užtikrinti tinkamą peržiūrą ir laikymąsi KD darbo procedūrų, numatančių, kad patikras atliekantys tarnautojai susipažintų su Projektų priežiūros ir Mokėjimo prašymų bylose esančiais dokumentais ir patikrų vietoje ataskaitose užfiksuoti neatitikimai būtų pateikti ir ataskaitų išvadose.	Įgyvendinta. Šio audito metu nenustatėme tokio atvejo.
21.	(21) Agentūra kompensavo investicijas, už kurias Paramos gavėjai atsiskaitė grynaisiais pinigais	Svarbus	Agentūros vadovybei skubiai imtis tinkamų priemonių įgyvendinti SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktą ir iki šiol neįgyvendintą rekomendaciją – imtis priemonių, užtikrinančių, kad ateityje investicijos, už kurias Paramos gavėjas atsiskaitė grynaisiais pinigais, būtų pripažįstamos netinkamomis.	Iš dalies įgyvendinta. Agentūra 2006-05-03 išsiuntė NF ir ŽŪM Kaimo plėtros departamentui raštą Nr. BR6-(1.10)-5783 „Dėl atsiskaitymų grynaisiais pinigais“, kuriame teigiama, kad pagal galiojančius LR įstatymus Agentūra neturi teisės uždrausti Paramos gavėjams atsiskaityti grynaisiais pinigais.

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				<p>gais su tiekėjais ir rangovais. Prašoma Finansų ministerijos imtis teisinių priemonių bei veiksmų, kad subjektai, gaunantys SAPARD ir struktūrinę paramą, negalėtų vykdyti atsiskaitymų su tiekėjais ir rangovais grynaisiais pinigais.</p> <p>Agentūra 2006-05-23 gavo FM raštą Nr. (18.9-3)-6K-0605471 „Dėl atsiskaitymo grynaisiais pinigais“, kuriuo informuojama, kad remiantis DFS priedo A skyriaus 5 straipsnio 1 dalies d) punktu bei Vyriausybės 2001-07-31 nutarimu Nr. 953 nustatoma SAPARD agentūros užduotis raštu išdėstyti sutartines priedoles tarp Agentūros ir Paramos gavėjų, įskaitant informaciją apie galimas sankcijas, taikomas šių priedolių nevykdymo atvejais, ir kur reikiama, išduoti leidimą pradėti darbą. Todėl mano, kad atsiskaitymo būdą galėtų apibrėžti Agentūros ir Paramos gavėjų pasirašomos sutartys (sutarčių šalys turi teisę inicijuoti atitinkamų sutarčių pakeitimus).</p> <p>Tačiau dėl grynųjų pinigų kompensavimo SAPARD programoje Agentūra ėmėsi ne visų reikiamų priemonių rekomendacijai įgyvendinti, nes kaip teigiama Agentūros 2006-06-07 rašte Nr. BR6-(1.10)-7533 Žemės ūkio ministerijai, SAPARD sutarčių keitimas nėra tinkamas sprendimas likus nebaigtiems įgyvendinti vos keletui SAPARD projektų. Todėl ši problema išlieka 2006 metais – žr. (2) pastebėjimą.</p> <p>FM 2006-05-23 rašte Nr. (18.9-3)-6K-0605471 taip pat paminėta, kad nuostata dėl subjektų, gaunančių ES struktūrinių fondų paramą, atsiskaitymo negrynaisiais pinigais prireikus galėtų būti įtraukta į Paramos skyrimo projektams, pagal kuriuos</p>

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				<p>įgyvendinamos 2004-2006 Bendrojo programavimo dokumento (toliau - BPD) priemonės, pavyzdinės paramos sutarties formą, patvirtintą finansų ministro 2004-01-28 įsakymu Nr. 1K-033. Siūlymas dėl šios pavyzdinės formos pakeitimo bus pateiktas Vadovaujančiajai institucijai.</p> <p>Agentūra 2006-06-07 raštu Nr. BR6-(1.10)-7533 ir 2007-01-26 raštu Nr. BR6-(1.10)-1633 kreipėsi į ŽŪM siūlydama naujam programavimo 2007-2013 m. periodui įtraukti apribojimus projektų vykdytojams dėl atsiskaitymo grynais pinigais.</p> <p>Atsižvelgdamas į Agentūros veiksmus, žemės ūkio ministras 2007-04-06 įsakymu Nr. 3D-153 patvirtino Lietuvos Kaimo plėtros 2007-2013 metų programos administravimo taisyklės, kuriose buvo įtraukta nuostata, kad paramos gavėjų atsiskaitymai su tiekėjais turi vykti tik per bankines institucijas.</p>
22.	(22) Galimas netinkamų išlaidų kompensavimas	Vidutinės svarbos	KPPD užtikrinti, kad pastebėjime įvardytas atvejis būtų išanalizuotas ir priimtas sprendimas dėl pastebėjime minimų išlaidų tinkamumo.	<p>Neįgyvendinta.</p> <p>Agentūra, remdamasi 2006-07-28 Tarnybiniu pranešimu Nr. 1, pastebėjime minėtą atvejį pakartotinai išanalizavo ir priėmė teigiamą sprendimą dėl patirtų prieš Paramos sutarties pasirašymą išlaidų tinkamumo.</p> <p>Sertifikuojanti institucija, siekdama įsitikinti pastebėjime nurodytų išlaidų tinkamumu, 2006-09-21 raštu Nr. S-(70.-1.11)-1506 kreipėsi į Paramos gavėjo (Projektas Nr. P43030001) Paslaugų tiekėją, prašydama pateikti visų su Paramos gavėjo paslaugų sutartimi susijusių Paslaugų tiekėjo pirminių apskaitos dokumentų kopijas ir apskaitos registrų, kuriuose atsispindi visos su šia sutartimi susijusios ūkinės operacijos, išrašus. 2006 m. spalio mėn. iš Paslaugų tiekėjo gauti</p>

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				<p>dokumentai įrodo, kad Agentūros kompensuotos 8 743 Lt išlaidos yra patirtos prieš pasirašant Paramos sutartį Agentūrai su Paramos gavėju (Paramos sutartis Nr. SA 8-P43030001 pasirašyta 2004-09-10, išlaidos pagal išankstinį apmokėjimą padarytos 2004-09-01).</p> <p>Atsižvelgdami į išdėstytus faktus, manome, kad Agentūra, priimdama sprendimą dėl išlaidų tinkamumo, ėmėsi ne visų reikiamų veiksmų. Agentūrai tikslinga atlikti pakartotinį tyrimą.</p>
23.	(23) Neišsamios Europos Komisijai teikiamos Pažeidimų ataskaitos	Svarbus	Papildyti Europos Komisijai teikiamas Pažeidimų ataskaitas ir tais atvejais, kada pradėti ikiteisminiai tyrimai dėl įtariamų pažeidimų.	<p>Įgyvendinta.</p> <p>Agentūra 2006-03-26 raštu Nr. BR6-(3.32)-5513 papildomai pateikė pažeidimų ataskaitas apie pastebėjime nurodytus Paramos gavėjus (Paramos sutartys Nr. SA8-P22020048 ir Nr. SA8-P43030050), kuriems yra pradėti ikiteisminiai tyrimai.</p> <p>NF informavo Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybą apie pastebėjime nurodytus Paramos gavėjus, kuriems yra pradėti ikiteisminiai tyrimai, šiais raštais: 2006-05-09 Nr. (18.6-3)-6K-0604907, 2006-07-19 Nr. (18.6-3)-6K-0607482, 2006-10-30 Nr. (18.6-3)-6K-0610690, 2007-01-03 Nr. (18.6-3)-6K-0700120.</p>
24.	(24) Neteisingai apskaičiuotos mokėtinos paramos sumos	Vidutinės svarbos	FAD direktoriui, atsižvelgiant į pastebėjime pateiktus klaidų atvejus, FAD darbo procedūrose nustatyta tvarka iš keturių Paramos gavėjų susigražinti jiems permokėtas paramos sumas – 4 830 Lt, o šešiems Paramos gavėjams sumokėti jiems priklausančią 17 606 Lt paramą.	<p>Įgyvendinta.</p> <p>Agentūros direktoriaus 2006-05-11 įsakymu Nr. BR1-219 „Dėl įtraukimo į kreditorių sąrašą“ visos ataskaitoje nurodytos Paramos gavėjams priklausančios paramos sumos (17 606 Lt) buvo įtrauktos į kreditorių sąrašą.</p> <p>Agentūros direktoriaus 2006-05-11 įsakymu Nr. BR1-220 „Dėl įtraukimo į debitorių sąrašą“ visos ataskaitoje nurodytos iš Paramos gavėjų susigražintinos sumos (4 830 Lt) įtrauktos į debitorių sąrašą.</p>

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
25.	(25) MP apmokėti vėliau negu po trijų mėnesių	Vidutinės svarbos	FAD direktoriui užtikrinti, kad būtų laikomasi DFS ir Paramos sutartyje numatyto trijų mėnesių Mokėjimo prašymo apmokėjimo termino.	Neįgyvendinta. 2006-05-05 buvo sušauktas FAD susirinkimas (Protokolas Nr. 1), kuriame aptartos Valstybės kontrolės pastabos. Tačiau audito metu nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina 2006 metais – žr. (8) pastebėjimą.
26.	(26) Apskaitoje neatvaizduotos ūkinės operacijos	Vidutinės svarbos	FAD direktoriui užtikrinti, kad į apskaitą būtų įtrauktos visos ūkinės operacijos, kaip to reikalauja Buhalterinės apskaitos įstatymas ir Tarpautiniai apskaitos standartai.	Neįgyvendinta. 2006-05-05 buvo sušauktas FAD susirinkimas (Protokolas Nr. 1), kuriame aptartos Valstybės kontrolės pastabos. Tačiau audito metu nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina 2006 metais – žr. (6) pastebėjimą.
27.	(27) Neįsitikinta, kad investicija visiškai sukomplektuota	Vidutinės svarbos	Minėtų projektų administratoriams imtis KPPD darbo aprašyme numatytų priemonių, jog būtų įsitikinta, kad turtas ir įrenginiai yra pas Paramos gavėjus.	Įgyvendinta. Agentūra 2006-04-12 ir 2006-04-20 inicijavo pastebėjime nurodytų projektų užsakomąsias patikras vietoje. Atlikus projektų patikras įsitikinta, kad turtą ir įrenginius turi Paramos gavėjai.
28.	(28) Mokėtinų sumos patvirtinimas atliktas nesilaikant darbo procedūrų	Nedidelės svarbos	Agentūros vadovybei užtikrinti, kad kai darbe nėra ir savo funkcijų negali atlikti FAD direktorius, jo funkcijų laikino vykdymo klausimas būtų išspręstas laikantis FAD darbo aprašymo procedūros „Nenumatytos situacijos“.	Įgyvendinta. Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad mokėtinų sumos patvirtinimas būtų atliktas nesilaikant darbo procedūrų.
29.	(29) Atliktas mokėjimas be visų išlaidas patvirtinančių dokumentų	Nedidelės svarbos	FAD MPS vedėjui užtikrinti Agentūros atliekamų mokėjimų pagrįstumą.	Įgyvendinta. Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad mokėjimas būtų atliktas neturint visų išlaidas patvirtinančių dokumentų.
30.	(30) Nevertinamos metinės ir ketvirtinės projektų vykdymo ataskaitos	Vidutinės svarbos	Skubiai imtis tinkamų priemonių įgyvendinti SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktą ir iki šiol neįgyvendintą rekomendaciją – KPPD direktoriui inicijuoti KPPD darbo aprašymo papildymą, numatant Paramos gavėjo Agentūrai siunčiamų metinių ataskaitų vertinimo dokumentavimo tvarką. Rengiant šią tvarką patariame sukurti ataskaitų tikrinimo klausimynus, numatyti už jų pildymą bei peržiūrą atsakin-	Įgyvendinta. Agentūros direktoriaus 2006-12-11 įsakymu Nr. BR1-603, keičiant Kaimo plėtros programų departamento darbo aprašymą, patvirtinta Paramos gavėjo Agentūrai siunčiamų metinių ataskaitų vertinimo dokumentavimo tvarka, kurioje numatyta, kad metinės ataskaitos patikrinamos per 1 mėnesį nuo ataskaitos gavimo dienos. Užbaigto įgyvendinti projekto metinei ataskaitai tikrinti naudojamas Užbaigto projek-

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
			gus asmenis, ataskaitų vertinimo terminus.	to metinės ataskaitos tikrinimo klausimynas.
31.	(31) Neužtikrinamas savalaikis Metinių projekto vykdymo ataskaitų pateikimas	Vidutinės svarbos	KPPD AAS vedėjui užtikrinti, kad, kai Paramos gavėjai laiku nepateikia Metinių projekto vykdymo ataskaitų, būtų laikomasi KPPD darbo aprašymo 7.2.2 dalies 13 skyriuje numatytos kontrolės priemonės.	Įgyvendinta. Šio audito metu nenustatėme atvejo, kad dėl ne laiku pateiktos Metinės projekto vykdymo ataskaitos, Agentūra nebūtų parengusi Pranešimo dėl nepateiktos informacijos.
32.	(34) Rekomendacijų įgyvendinimo planų sudarymas	Nedidelės svarbos	Agentūros vadovybei užtikrinti, kad visais atvejais audituojamųjų padalinių vadovai pateiktų VAD direktoriui trūkumų šalinimo planus, kaip to reikalauja Agentūros darbo reglamento 20.2 punktą.	Įgyvendinta. 2005-09-06 vykusiame Agentūros vadovybės ir struktūrinių padalinių vadovų pasitarime (Protokolas Nr. BR11-(1.8)-24) buvo priimtas sprendimas, kad per šiuos pasitarimus struktūrinių padalinių vadovai pateiktų veiksmų planus VAD rekomendacijoms įgyvendinti, kurie po to bus įforminami protokoliniais pavedimais. Peržiūrėti keli pasirinkti protokolai (2006-06-14 Nr. BR11-(1.8)-12, 2006-09-26 Nr. BR11-(1.8)-18), kuriuose patvirtinti veiksmų planai dėl VAD auditų metu pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo.
33.	(35) Nepakankamas rekomendacijų įgyvendinimo dokumentavimas	Nedidelės svarbos	Agentūros vadovybei užtikrinti, kad audituojamieji dokumentuotų veiksmus, susijusius su VAD pateiktų rekomendacijų įgyvendinimu.	Įgyvendinta. Agentūros vadovybės ir struktūrinių padalinių vadovų pasitarimuose yra aptariamai ir tvirtinami rekomendacijų įgyvendinimo planai, o audituojamieji VAD teikia informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimą.
34.	(36) Fizinė prieiga	Nedidelės svarbos	Agentūros Saugumo forumui užtikrinti Agentūros informacijos apsaugos atitiktį IT saugumo gairėms.	Iš dalies įgyvendinta. Agentūros direktoriaus 2005-09-12 įsakymu Nr. BR1-653 patvirtinta ITD darbo procedūra, numatanti vaizdo ir garso įrašų darymą, numatytas nešiojamųjų kompiuterių rakinimas. Agentūroje rengiami veiklos tęstinumo mokymai, tačiau audituojamam laikotarpiu nebuvo baigti sudaryti veiklos tęstinumo bandymo planai.
35.	(37) Duomenų slapnumas, vientisumas ir prieinamumas, pasto-	Nedidelės svarbos	Agentūros Saugumo forumui užtikrinti Agentūros informacijos apsaugos atitiktį IT sau-	Iš dalies įgyvendinta. Agentūros direktoriaus 2006-07-01 įsakymu Nr. BR1-336

Eil. Nr.	SAPARD 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
	vieji duomenys		gumo gairėms.	atnaujintas Agentūros saugos politikos dokumentas, kuriame buvo numatyti techniniai IS auditai ir techninių pažeidžiamumų peržiūros, tačiau audituojamu laikotarpiu nebuvo vykdomos nepriklausomos saugos politikos peržiūros.
36.	(38) Ne laiku anuliuotas debitorinis išskolinimas	Vidutinės svarbos	FAD užtikrinti DFS nustatyto termino dėl debitorių anulavimo laikymąsi.	Neaktualu 2006 m.
37.	(39) Į SAPARD eurų sąskaitą pervestos nevisos palūkanos	Vidutinės svarbos	Įgaliotam valstybės pareigūnui užtikrinti, kad visos 2005 metais sukauptos palūkanos būtų pervestos į SAPARD eurų sąskaitą, NF atsakingiems tarnautojams užtikrinti, kad būtų laikomasi DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 3 dalies reikalavimo.	Įgyvendinta. Agentūros sąskaitoje, kurioje apskaitomos SAPARD ir BF lėšos prieš pervedant jas Paramos gavėjams, buvusias SAPARD lėšų likučio 2005 m. sausio – gegužės mėnesiais susikaupusias palūkanas (57 EUR) NF 2006 m. balandžio 27 d. pervedė į SAPARD eurų sąskaitą. Finansų ministro 2006-06-12 įsakymu Nr. 1K-220 buvo papildytas NF darbo procedūrų vadovas SAPARD programai, nurodant, kad palūkanos, sukauptos SAPARD eurų sąskaitoje ir SAPARD Agentūros sąskaitose, susijusiose su SAPARD programos lėšomis, yra pridedamos prie sumų, numatytų metinėse finansavimo sutartyse, ir naudojamos tik SAPARD programai įgyvendinti. Agentūros direktoriaus 2006-04-06 įsakymu Nr. BR1-162 patvirtintos naujos SAPARD programos Didžiosios knygos buhalterinės sąskaitos, kad būtų galima atskirai apskaityti palūkanų lėšas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

22 lentelėje pateikiama informacija, kaip įgyvendintos SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos, kurios 2005 m. buvo neįgyvendintos, iš dalies įgyvendintos arba įgyvendinamos.

22 lentelė. SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas

Eil. Nr.	SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
1.	(4) Galimai dirbtinai suskaidytas projektas, kuriam išmokėta parama viršija NŽŪKPP numatytą sumą	Svarbus	Agentūros vadovybei įvertinti prieš tai pateiktus faktus ir aplinkybes, ir nuspręsti, ar išlaidos, susijusios su galimu II priemonės projektui NŽŪKPP nustatyto maksimalaus paramos dydžio viršijimu 8 736 268 litais (2 530 198 eurai), yra tinkamos.	<p>Iš dalies įgyvendinta.</p> <p>Agentūros VAD 2005 m. (2005-06-02-2005-06-06) atliko šiame pastebėjime pateiktų faktų analizę, tačiau Agentūra nepriėmė sprendimo, ar išlaidos, susijusios su II priemonės projektui NŽŪKPP nustatyto maksimalaus paramos dydžio galimu viršijimu 8 736 268 Lt (2 530 198 EUR), yra tinkamos finansuoti.</p> <p>Pažymėtina, kad EK 2006-05-03 raštu Nr. D(2006) 12484 įpareigojo Įgaliotąjį valstybės pareigūną (Kompetentingą instituciją) priimti sprendimą dėl pastebėjime įvardytų galimų netinkamų išlaidų tinkamumo ir apie sprendimą informuoti Sertifikuojančią instituciją ir SAPARD Agentūrą.</p> <p>Finansų ministerija 2006-07-20 informavo Europos Komisiją, Sertifikuojančią instituciją ir Agentūrą, kad rekomendacijoje minima parama buvo suteikta nepažeidžiant teisės aktų nuostatų ir neviršijant NŽŪKPP 2000-2006 m. nustatytų maksimalių paramos dydžių. Rašte pažymima, kad Įgaliotasis valstybės pareigūnas tokį sprendimą priėmė atsižvelgdamas į tai, kad pakartotinai išanalizavus projektus „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ (Nr. P23010017) ir „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“ (Nr. P25020020) ir remiantis Agentūros 2006-06-09 raštu Nr. BR6-(10.11)-7771¹²², ŽŪM 2006-06-27 raštu Nr. 2D-(7.4)-3166¹²³ ir</p>

¹²² Rašte teigiama, kad Agentūra pakartotinę ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ ir AB „Krekenavos agrofirma“ projektų peržiūrą atliko 2005-06-02 - 2005-06-06 dienomis. Projektų peržiūra buvo atlikta remiantis Sertifikuojančios institucijos pateiktais pastebėjimais dėl ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ ir AB „Krekenavos agrofirma“. Minėtos peržiūros rezultatai nesudaro prielaidos teigti, kad Agentūros darbuotojai-vertintojai, vertindami pateiktus projektus, neįvertino galimos neatitikties NŽŪKPP 2000-2006 m. nuostatomis ir atitikties DFS priedo A sk. 14 str. 2 d. 2.2.3 p. ir B sk. 4 str. 1 d. reikalavimams dėl gero finansinio valdymo principų laikymosi.

¹²³ Rašte pateiktos ŽŪM 2006-06-23 SAPARD krypties „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ projektų „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ (Nr. P23010017) ir „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“ (Nr. P25020020)

Eil. Nr.	SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				2006-06-23 FNNT raštu Nr. 25/11-2-3284 ¹²⁴ nebuvo nustatyta esminių paraiškų administravimo nukrypimų ar vertintojų klaidų, galėjusių turėti įtakos kitokių išvadų, dėl projekto tinkamumo gauti paramai, patvirtinimui. Sertifikuojanti institucija 2006-08-22 raštu Nr. S-(70-1.10.1)-1364 kreipėsi į ŽŪM prašydama pateikti 2006-06-23 SAPARD krypties „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ projektų „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“

audito ataskaitos Nr. 5AT-(7.16)-6 išvados: paramos gavėjai pateikė visus reikalaujamus dokumentus, audito atlikimo metu nebuvo nustatyta esminių paraiškų administravimo nukrypimų, vertintojų ar kontrolierių klaidų, kurios galėjo ir būtų įtakojusios kitokių išvadų, susijusių su projektų tinkamumo paramai gauti patvirtinimu, pateikimą; projektai yra tinkami paramai gauti, nes atitinka tinkamumo kriterijus; atsižvelgiant į nuostatuose patvirtintus reikalavimus, abu pareiškėjai patvirtinti paramos gavėjais teisėtai; Agentūra pareiškėjams apmokėjo tik tas išlaidas, kurios vadovaujantis teisės aktais yra patvirtintos tinkamomis kompensuoti; atlikus auditą nenustatyta, kad ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ projektui „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ (Nr. P23010017) ir AB „Krekenavos agrofirma“ projektui „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“ (Nr. P25020020) parama suteikta pažeidžiant teisės aktų nuostatas ir viršija NŽŪKPP 2000-2006 m. nuostatose numatytus maksimalius paramos dydžius.

¹²⁴ Rašte FNNT teigia, kad FNNT išnagrinėta Sertifikuojančios institucijos nuomonė dėl paramos projektų „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ ir „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“ galimo neatitikimo NŽŪKPP 2000-2006 m. nuostatoms ir atitikties DFS priedo A sk. 14 str. 2 d. 2.2.3 p. ir B sk. 4 str. 1 d. reikalavimams dėl gero finansinio valdymo principų laikymosi. FNNT mano, kad sprendimą dėl minėtų projektų išlaidų tinkamumo finansuoti iš SAPARD programos priima valstybės institucijos ir įstaigos, atsakingos už 2001-07-21 LR vyriausybės nutarimu Nr. 953 paskirtų funkcijų įgyvendinimą.

¹²⁵ Abu projektai įgyvendinami tose pačiose gamybinėse patalpose, dalis vieno projekto lėšomis įsigytų inžinerinių tinklų ir įrengimų yra sumontuoti kito projekto teritorijoje, žemės sklypo savininku yra vienas pareiškėjas, o taip pat aprūpinimas žaliava, finansavimo šaltiniai.

¹²⁶ Skerdyklos ir perdirbimo įmonės projektai yra vienas nuo kito priklausomi, nes: įgyvendinami viename gamybos pastate (yra vienas objektas); kiaulių ir galvijų skerdimo ir mėsos perdirbimo procesai yra vienas nuo kito technologiškai priklausomi ir gali būti vykdomi nepertraukiamai; dalis AB „Krekenavos agrofirma“ iš paramos lėšų įsigytų inžinerinių tinklų ir įrengimų yra sumontuota ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ skerdyklai priklausančioje teritorijoje; kartu su AB „Krekenavos agrofirma“ Paraiška pateikta ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ ir AB „Krekenavos agrofirma“ Jungtinės veiklos sutartis, kuria numatyta bendra rinkodaros strategija, taip pat bendra abiejų objektų veiklos pradžia – 2004-01-01; žemės sklypo, kuriame pastatyta skerdykla ir perdirbimo įmonė, nuomininkė yra ŽŪKB „Krekenavos mėsa“, kuri dalį žemės, kurioje pastatyta mėsos perdirbimo įmonė, pernuomavusi AB „Krekenavos agrofirma“.

¹²⁷ Agentūros VAD 2005-06-02 - 2005-06-06 ataskaita „Valstybės kontrolės pateiktų pastebėjimų dėl SAPARD programos lėšų skyrimo analizė“, ŽŪM 2006-06-23 SAPARD krypties „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ projektų „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ (Nr. P23010017) ir „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“ (Nr. P25020020) audito ataskaita Nr. 5AT-(7.16)-6.

¹²⁸ Sertifikuojanti institucija 2005-05-06 raštu Nr. S-(1070-1.10.1)-870 FNNT pateikė 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitą, ir vadovaujantis bendradarbiavimo sutartimi, prašė atkreipti dėmesį į Ataskaitos 4, 5, 8 ir 9 pastebėjimuose nurodytus faktus ir įstatymų nustatyta tvarka bei pagrindais iširti galimus teisės aktų pažeidimus, susijusius su ES finansinės paramos lėšų gavimu ir panaudojimu pagal SAPARD programą.

FNNT 2005-06-27 raštu Nr. 25/11-2-2935 informavo Sertifikuojančią instituciją, kad FNNT atliekamas 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje 4, 5, 8 ir 9 pastebėjimuose pateiktų galimų teisės aktų pažeidimų, susijusių su ES finansinės paramos lėšų gavimu ir panaudojimu, aplinkybių tyrimas.

FNNT 2005-08-08 raštu Nr. 25/11-2-3857 informavo Sertifikuojančią instituciją, kad FNNT 2005-08-01 vadovaujantis LR Baudžiamojo proceso kodekso 3 str. 1 d. 1 p. ir 168 str. nuostatomis (atitinkamai „Baudžiamasis procesas negali būti pradedamas, o pradėtas turi būti nutrauktas, jeigu nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių“, „Prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą, o reikiamais atvejais - ir jų patikslinimą, gali atsakyti pradėti ikiteisminį tyrimą tik tuo atveju, kai skunde, pareiškime ar pranešime nurodyti faktai apie padarytą nusikalstamą veiklą yra akivaizdžiai neteisingi“) priimtas sprendimas atsakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje 4, 5 pastebėjimuose nustatytų faktinių aplinkybių. Rašte taip pat pažymėta, kad LR Baudžiamojo proceso kodekso 168 str. 4 d. numatyta tvarka Sertifikuojanti institucija turi teisę priimti nutarimą apskųsti prokurorui.

Eil. Nr.	SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				<p>(Nr. P23010017) ir „Šiuolai-kinė mėsos perdirbimo įmonė“ (Nr. P25020020) audito ataskaitą Nr. 5AT-(7.16)-6. Žemės ūkio ministerija 2006-08-28 raštu Nr. 2D-4202(7.5.) šią ataskaitą Sertifikuojančiai institucijai pateikė. ŽŪM Vidaus audito departamento audito, atlikto 2006-06-16–2006-06-23, ataskaitoje pažymėta, kad galima patvirtinti, jog abu projektai turi bendrų sąlyčio taškų¹²⁵, tačiau šie projektai atsižvelgiant į jų gamybos procesus, gali būti traktuojami ir kaip atskiri. 2004 m. Patvirtinimo audito metu pateikti faktai¹²⁶ įrodo, kad skerdyklos ir perdirbimo įmonės projektai yra vienas nuo kito priklausomi.</p> <p>Pažymėtina, kad nei ŽŪM Vidaus audito departamento, nei Agentūros VAD atliktų auditų ataskaitose¹²⁷ nepa-neigti Sertifikuojančios institucijos pastebėjime pateikti faktai dėl galimai dirbtinai suskaidyto projekto, kuriam išmokėta parama viršija NŽŪKPP numatytą sumą.</p> <p>2007-03-27 Sertifikuojanti institucija antrą kartą¹²⁸ FNTT pateikė su projektais susijusią ir galimas sukčiavimo aplinkybes detalizuojančią informaciją apie vieno Paramos gavėjo AB „Krekenavos agrofirma“ dirbtinai sukurtas sąlygas vieno projekto suskaidymui, siekiant gauti didesnę nei leistina paramos sumą.</p>
2.	(5) Įmonė galimai įsteigta vieninteliu tikslu gauti SAPARD paramą	Svarbus	Agentūros vadovybei įvertinti prieš tai pateiktus faktus ir aplinkybes, ir nuspręsti, ar yra tinkamos finansuoti 1 761 273 Lt (510 100 EUR) išlaidos, susijusios su išmokėta parama UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“, kuri galėjo būti įsteigta turint vienintelį tikslą – gauti SAPARD paramą.	Iš dalies įgyvendinta. Agentūros VAD 2005 m. (2005-06-02 - 2005-06-06) atliko šiame pastebėjime pateiktų faktų analizę, tačiau Agentūra nepriėmė sprendimo, ar yra tinkamos finansuoti 1 761 273 Lt (510 100 EUR) išlaidos, susijusios su išmokėta parama UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“, kuri galėjo būti įsteigta turint vienintelį tiks-

Eil. Nr.	SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				Iš – gauti SAPARD paramą.
3.	(9) Kompensuoti susijusių šalių vykdomi sandoriai	Svarbus	<p>Agentūros vadovybei, atsižvelgiant į pastebėjime pateiktą informaciją, imtis priemonių tikslu nustatyti, ar sandoriai vykdomi normaliomis verslo sąlygomis, o parama būtų išmokėta tik įsitikinus, kad Paramos gavėjų pirkimai atitinka rinkos kainas.</p> <p>Taip pat rekomenduojame Agentūros vadovybei užtikrinti, kad sudarant naujas sutartis pagal BPD ir KPP, taikyti principą, kad sandoriai tarp susijusių šalių yra neleistini.</p>	<p>Iš dalies įgyvendinta.</p> <p>Agentūra nesiėmė priemonių nustatyti, ar pastebėjime minėtais atvejais sandoriai buvo vykdomi normaliomis verslo sąlygomis. Tačiau naujam programavimo 2007-2013 m. laikotarpiui, remiantis Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintomis Taisyklėmis¹²⁹, kurios turi būti taikomos BPD Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioritetui priemonėms, konkurso organizatorius privalo užtikrinti, kad konkurse dalyvautų tiekėjai, kurie turi teisę užsiimti nurodyta veikla ir nėra susiję su konkursą organizuojančiu projektu vykdytoju arba partneriu pavaldumo, giminystės, šeimos ryšiais. Visi vienu metu konkurse dalyvaujantys prekių, paslaugų ar darbų tiekėjai neturi būti tarpusavyje susiję šiais ryšiais. Be to, žr. (4) ir (13) pastebėjimus.</p>
4.	(10) Administravimo procedūrų peržiūra	Vidutinės svarbos	<p>Agentūros vadovybei užtikrinti, kad pastebėjime minėtuose Agentūros direktoriaus įsakymuose nuostata dėl privalomos administravimo procedūrų peržiūros VAD būtų pakeista į nuostatą dėl privalomos informacijos pateikimo apie keičiamas procedūras VAD.</p>	<p>Nebeaktualu.</p> <p>Pastebėjime minimi Agentūros direktoriaus įsakymai buvo rengti ir aktualūs 2004-2006 m. akreditaciniam procesui.</p> <p>Keičiant procedūras, VAD išitraukimo į administravimo veiklą rizika sumažėjo. Remiantis 2005-05-18 vykusio Agentūros vadovybės ir struktūrinių padalinių vadovų pasitarimo protokolu Nr. BR 11-(1.8)-16, Agentūros struktūrinių padalinių vadovai turi kontroliuoti, kad apie parengtas procedūras būtų informuojamas VAD, o procedūrų projektų VAD peržiūrai neteikti.</p>
5.	(16) Neaiškų atitikimo ekonominiam gyvybingumui vertinimas	Vidutinės svarbos	<p>KPPD direktoriui inicijuoti žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintos tvarkos 11 punkto taikymo išaiškinimą.</p>	<p>Įgyvendinta.</p> <p>Agentūros direktoriaus 2006-12-11 įsakymu Nr. BR1-603, keičiant Kai-</p>

¹²⁹ LR žemės ūkio ministro 2004 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 3D-543 „Projekto vykdytojo ir (arba) partnerio, pretenduojančio gauti paramą iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų pagal Lietuvos 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumento „Kaimo plėtros ir žuvininkystės“ prioritetui priemonės, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklės“.

Eil. Nr.	SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
				mo plėtos programų departamento darbo aprašymą, patvirtinta Paramos gavėjo Agentūrai siunčiamų metinių ataskaitų vertinimo dokumentavimo tvarka, kurioje numatyta, kad jeigu tikrinant metinę ataskaitą nustatoma, kad pagal gautus finansinės atskaitomybės dokumentus apskaičiuotas skolos rodiklis didesnis nei 0,5, projektas teikiamas svarstyti PAK. Be to, tvarkoje numatyta, kad atsakingas administratorius, tikrindamas baigtų projektų metines ataskaitas, stebi kaip kryptys įgyvendinamos pagal atitinkamus pažangos rodiklius. Jeigu atsakingas administratorius ar skyriaus vedėjas nustato, kad Paramos gavėjas nesilaiko Paraiškoje numatytų ar Paramos sutartimi prisiimtų įsipareigojimų, projektas teikiamas svarstyti PAK.
6.	(24) Įrengimų pakeitimas kitais	Vidutinės svarbos	FAD direktoriui užtikrinti, kad būtų įvertinti pastebėjime pateikti faktai ir aplinkybės.	Iš dalies įgyvendinta. Pastebėjime pateikti faktai ir aplinkybės pakartotinai nebuvo įvertintos, tačiau Agentūroje vyko FAD susirinkimas, kuriame buvo aptartas šis pastebėjimas ir nuspręsta FAD direktoriui, MPS vedėjui ir tarnautojams atidžiai ir nuosekliai atlikti MP vertinimą, kad ateityje nebūtų panašių atvejų ir vienos mašinos, mechanizmai ir įrengimai nebūtų keičiami kitais.
7.	(30) Rekomendacijų įgyvendinimo procedūros VAD lygmeniu	Vidutinės svarbos	VAD direktoriui užtikrinti, kad poauditinės veiklos atlikimo tvarka būtų papildyta nuorodomis į konkrečius standartizuotus darbo dokumentus, rekomendacijų įgyvendinimo priežiūros registrus, pažangos stebėjimo užbaigimo procedūras VAD lygmeniu.	Įgyvendinama. VAV nėra papildytas detalio poauditinės veiklos atlikimo tvarka, nėra pateiktų nuorodų į darbo dokumentus, tačiau VAD yra standartizuotas darbo dokumentas, kuriame dokumentuojama SAPARD rekomendacijų įgyvendinimo priežiūra. Programinė įranga „Auto Audit for Windows“, kuria bus stebimas rekomendacijų vykdymas yra įdiegta, atliekamas adaptavimas ir testavimas darbinėje aplinkoje.

Eil. Nr.	SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Rekomendacijos įgyvendinimas
	Pastebėjimo Nr., pavadinimas	Pastebėjimo svarba	Rekomendacija	
8.	(31) Mokėjimų vidaus auditams atlikti atranka	Vidutinės svarbos	VAD direktoriui užtikrinti, kad būtų parengtas rizikos analizės modelis mokėjimų pagal SAPARD paramos priemonės vidaus auditams atlikti.	Įgyvendinta. Kiekvieno audito metu atliekamas rizikos vertinimas yra numatytas VAV. 2006 m. SAPARD mokėjimo audito metu buvo atliktas rizikos vertinimas, mokėjimų atranka atlikta taikant grupinės atrankos bei sisteminės atrankos metodus.
9.	(35) Duomenų slaptumas, vientisumas ir prieinamumas, pastovieji duomenys.	Vidutinės svarbos	Agentūrai parengti nesuderinamų pareigų matricą.	Nebeaktualu. Paraiškų surinkimo laikotarpis baigėsi prieš dvejus metus.

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Valstybės kontrolės ataskaitoje „Specialioji nacionalinė kaimo plėtros programa SAPARD programai įgyvendinti 2000-2006 metais“ pateikti du pastebėjimai ir trys rekomendacijos. Patvirtinimo audito metu rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra apėmė užklausimų atsakingiems Agentūros padaliniais pateikimą ir gautų atsakymų bei, kur tinkama, pateiktų įgyvendinimą pagrindžiančių dokumentų peržiūrą.

Mes nustatėme, kad įgyvendintos visos trys pateiktos rekomendacijos. 23 lentelėje pateikiami peržiūros rezultatai.

23 lentelė. Valstybinio audito ataskaitoje „Specialioji nacionalinė kaimo plėtros programa SAPARD programai įgyvendinti 2000-2006 metais“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo peržiūra

Valstybinio audito ataskaita „Specialioji nacionalinė kaimo plėtros programa SAPARD programai įgyvendinti 2000-2006 metais“			Sertifikuojančios institucijos vertinimas
Nr.	Pastebėjimas	Rekomendacija	
1.	Nacionalinės mokėjimo agentūros Kaimo plėtros programų departamento darbo aprašymo procedūros nenumato termino, per kurį projekto administratorius turi įvertinti metines ataskaitas ir finansinės atskaitomybės dokumentus.	Papildyti Nacionalinės mokėjimo agentūros Kaimo plėtros programų departamento (KPPD) darbo aprašymo nuostatas, numatant terminą, per kurį administratorius įvertintų metines ataskaitas ir finansinės atskaitomybės dokumentus.	Įgyvendinta. Agentūros direktoriaus 2006-12-11 įsakymu Nr. BR1-603 patvirtintas KPPD darbo aprašymas, kuriame papildytas SAPARD projektų administravimo procedūros aprašymas numatant, kad Metinės ataskaitos patikrinamos per 1 mėnesį nuo ataskaitos gavimo dienos.
2.	Nacionalinės mokėjimo agentūros Kaimo plėtros programų departamento darbo aprašyme nenumatyta ūkio subjekto finansinė analizė, t. y. kad projekto priežiūrą vykdančios administratoriai turi stebėti ūkio subjekto finansinę būklę ir tai-	Papildyti Nacionalinės mokėjimo agentūros Kaimo plėtros programų departamento (KPPD) darbo aprašymo nuostatas, numatant projekto priežiūrą vykdančio administratoriaus veiksmus stebint paramos gavėjo finansinę būklę po projekto užbaigimo.	Įgyvendinta. Agentūros direktoriaus 2006-12-11 įsakymu Nr. BR1-603 patvirtintas KPPD darbo aprašymas, kuriame papildytas SAPARD projektų administravimo procedūros aprašymas numatant, kad Užbaigto įgyvendinti projekto metinės ataskaitos tikrinimui naudojamas Už-

Valstybinio audito ataskaita „Specialioji nacionalinė kaimo plėtros programa SAPARD programai įgyvendinti 2000-2006 metais“			Sertifikuojančios institucijos vertinimas
Nr.	Pastebėjimas	Rekomendacija	
	kyti kontrolės priemonės.		baigto projekto metinės ataskaitos tikrinimo klausimynas. Jeigu tikrinant metinę ataskaitą nustatoma, kad pagal gautus finansinės atskaitomybės dokumentus paskaičiuotas skolos rodiklis didesnis nei 0,5, projektas teikiamas svarstyti Projektų atrankos komisijos posėdyje. Atsakingas administratorius, tikrindamas pabaigtų projektų metines ataskaitas, stebi kaip kryptys įgyvendinamos pagal atitinkamus pažangos rodiklius. Jeigu atsakingas administratorius ar skyriaus vedėjas nustato, kad Paramos gavėjas nesilaiko Paraiškoje numatytų ar Paramos sutartimi prisiimtų įsipareigojimų, projektas teikiamas svarstyti Projektų atrankos komisijos posėdyje.
3.		Perkelti nuostatas dėl paramos gavėjo finansinės būklės stebėjimo į kitų paramos programų administravimą projekto vykdymo metu ir po projekto užbaigimo.	<p>Įgyvendinta.</p> <p>1) Papildyta Projekto įgyvendinimo ataskaitos forma, įrašant, kad prie ataskaitos teikiami priedai - finansinės atskaitomybės dokumentai.</p> <p>Taip pat papildytos Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonių sutarčių formos įtraukiant nuostatą, kad baigus įgyvendinti projektą 5 metus ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų pasibaigus kalendoriniams metams teikiant papildomą Projekto įgyvendinimo ataskaitą reikia teikti ir finansinės atskaitomybės dokumentus už praėjusius atskaitinius metus.</p> <p>2) Agentūros direktoriaus 2006-12-13 įsakymu Nr. BR1-609 papildytas Projektų paramai gauti pagal Lietuvos 2004-2006 metų BPD Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonės administravimo procedūros aprašas numatant, kad tikrindamas galutinę ataskaitą, specialistas pildo Galutinės ataskaitos tikrinimo klausimyną. Jeigu tikrinant galutinę ataskaitą nustatoma, kad pagal gautus finansinės atskaitomybės dokumentus paskaičiuotas skolos rodiklis didesnis nei 0,5 ar galutinėje ataskaitoje nurodomi mažesni pasiekti rezultatai (rodikliai) nei buvo planuota, projektas teikiamas svarstyti Projektų atrankos komisijos posėdyje.</p>

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

L.e. 7-ojo audito departamento direktoriaus pareigas

Vilija Stirbienė

7-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Žaneta Grečnienė

Valstybinio audito ataskaita perduota:

1. Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentui
2. Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos

9. PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
dėl specialiosios žemės ūkio ir kaimo
plėtros programos (SAPARD)
2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo
1 priedas

Naudojamų sutrumpinimų sąrašas

Naudojamas sutrumpinimas	Pavadinimas
Agentūra	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos
Agentūros ISP	Agentūros Informacijos saugumo politika
Bendrija / EB	Europos Bendrija
BF	Bendrasis finansavimas
BPD	Bendrasis programavimo dokumentas
CISA	Sertifikuotas informacinių sistemų auditorius (<i>angl. Certified Information Systems Auditor</i>). Profesinis laipsnis, suteikiamas itin didelę patirtį turintiems IS valdymo ir audito srities profesionalams.
CRAMM	D. Britanijos Vyriausybės užsakymu sukurta ir visame pasaulyje taikoma informacijos apsaugos rizikų analizės ir valdymo metodika (<i>angl. UK Government's Risk Analysis and Management Method</i>)
D-1 forma	Išlaidų deklaracija ir Mokėjimo paraiška
D-2 forma	Metinės sąskaitos deklaracija
DFS	Daugiametė finansavimo sutartis su vėlesniais pakeitimais EK reglamentu (EB) Nr. 1419/2004.
ECB	Europos centrinis bankas
EK	Europos Komisija
EK DG AGRI	Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas
EK gairės	Europos Komisijos EŽŪOGF GS ataskaitų patvirtinimo gairės
ES	Europos Sąjunga
EŽŪOGF	Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas
EŽŪOGF GS	Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų skyrius
FAD	Finansų ir apskaitos departamentas
FAD ESPAS	Finansų ir apskaitos departamento Europos Sąjungos paramos apskaitos skyrius
FAD MPS / MPS	Finansų ir apskaitos departamento Mokėjimo prašymų skyrius
FM	Finansų ministerija
FNTT	Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos
IS	Informacinės sistemos
IT	Informacinės technologijos
IT saugumo gairės	EK Žemės ūkio generalinio direktorato paskelbtos Mokėjimo agentūrų IS saugumo gairės Nr. AGRI-2004-60334-01-00
ITD	Informacinių technologijų departamentas
KD	Kontrolės departamentas
KD KKBS / KKBS	Kontrolės departamento Kontrolės kokybės skyrius
KDTS	Kontrolės departamento teritorinis skyrius

Naudojamas sutrumpinimas	Pavadinimas
Komisija	2006-05-16 Finansų ministro ir Žemės ūkio ministro įsakymu ¹³⁰ sudaryta Komisija ES institucijų pateiktai informacijai dėl UAB „Rovisa“ įvertinti
KPP	Kaimo plėtros planas
KPPD	Kaimo plėtros programų departamentas
KPPD AAS / AAS	Kaimo plėtros programų departamento Administravimo ir analizės skyrius
LR	Lietuvos Respublika
MP	Mokėjimo prašymas
NF	Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas
NMŠ	Nepertraukiamo maitinimo šaltiniai
NŽŪKPP	Nacionalinė žemės ūkio ir kaimo plėtros programa 2000 – 2006 metams
OLAF	Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (angl. <i>The European Anti - Fraud Office</i>)
PAK	Projektų atrankos komisija
Paraiška	Paraiška SAPARD paramai gauti
SAPARD / SAPARD programa	Specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros programa
SFMIS	Struktūrinių fondų valdymo ir administravimo informacinė sistema (angl. <i>Structural Funds Management Information System</i>)
TAS	Tarptautiniai audito standartai
VAD	Vidaus audito departamentas
Valstybės kontrolė	Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė
VAS	Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius
VAV	Vidaus audito vadovas
VAV NF	Vidaus audito vadovas Nacionalinio fondo auditui atlikti
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

¹³⁰ Nr. 1K-191/3D-206.

Valstybinio audito ataskaitos
dėl specialiosios žemės ūkio ir kaimo
plėtros programos (SAPARD)
2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo
2 priedas

Informacija apie audito grupės narius

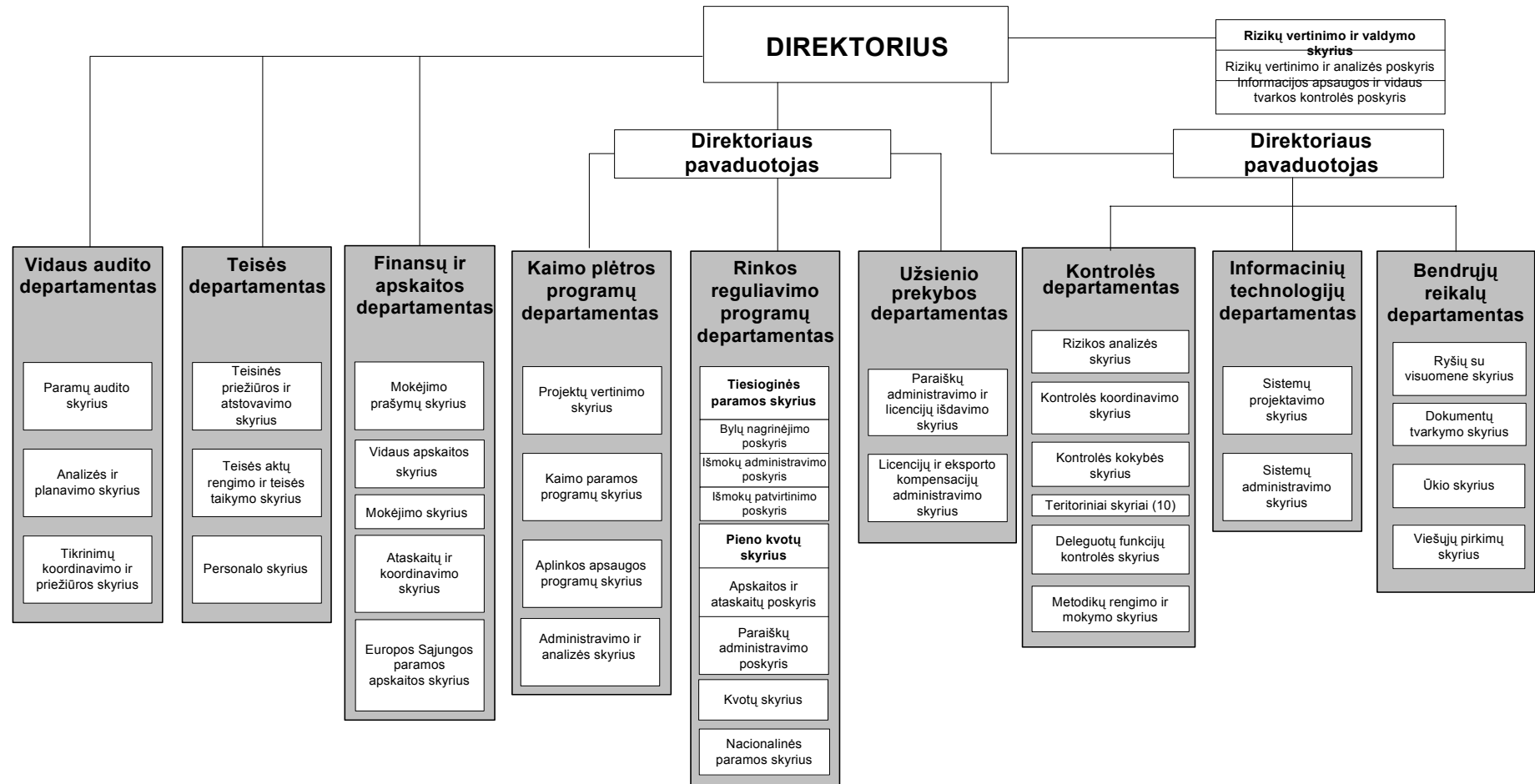
Eil. Nr.	Vardas Pavardė	Pareigos	Profesinė kvalifikacija	Dirbtų dienų skaičius
1	Tomas Mackevičius	Finansinio audito 7-ojo departamento direktorius	Universitetinis išsilavinimas, ekonomisto diplomas. Nuo 1995 m. dirba Valstybės kontrolėje, aštuonerių metų patirtis dalyvaujant tarptautiniuose Europos AAI auditų projektuose, buvęs EUROSAI Aplinkos apsaugos audito darbo grupės narys, stažotė Europos Audito Rūmuose, kėlė kvalifikaciją įvairiuose su apskaita ir auditu susijusiuose mokymuose. 2002-2006 m. Finansinio audito 7-ojo departamento, atliekančio ES paramos auditus, direktorius. Nuo 2006 m. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus pavaduotojas.	3
2	Vilija Stirbienė	L. e. 7-ojo audito departamento direktoriaus pareigas	Universitetinis išsilavinimas, ekonomisto diplomas. Nuo 2001 m. dirba Valstybės kontrolėje. Mokesčių administravimo, audito metodologijos rengimo patirtis. Kėlė kvalifikaciją Europos Audito Rūmuose, Jungtinės Karalystės NAĮ, dalyvauta SIGMA Audito vadovų darbo grupėje, taip pat Dvynių projekto su Jungtinės Karalystės NAĮ priemonėse. 2003-2006 m. Finansinio audito 7-ojo departamento direktoriaus pavaduotoja. Nuo 2006 m. liepos mėn. laikinai eina 7-ojo audito departamento, atliekančio ES paramos auditus, direktoriaus pareigas.	20
3	Žaneta Grečnienė	Vyriausioji valstybinė auditorė - audito grupės vadovė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro ir magistro laipsniai apskaitos ir finansų srityje. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės ir su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su Jungtinės Karalystės NAĮ priemonėse. 2007 m. dalyvavo eksperte SIGMA organizuotame seminare „ES ir priešįstojiminės paramos sertifikavimas ir auditas“, Makedonijoje. 1999-2001 m. buhalterio pareigos trijose privačiose įmonėse. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2001 m., dalyvauja ES paramos audituose, SAPARD 2003 m. patvirtinimo audito grupės narė, SAPARD 2004, 2005 m. patvirtinimo audito grupės vadovė, EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narė.	70
4	Sigita Rojutė	Vyriausioji valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis apskaitos ir audito srityje, tarptautinio verslo magistro laipsnis. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės bei su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su Jungtinės Karalystės NAĮ priemonėse. Europos audito rūmų Informacinio tinklo BŽŪP reformai narė. Stažotė Indijos Generalinio kontrolieriaus ir auditoriaus įstaigoje IT audito klausimais. ACCA (Professional scheme) studentė nuo 2005 m. 2001-2003 m. buhalterio, auditoriaus padėjėjo, direktoriaus pareigos trijose privačiose įmonėse. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2003 m., dalyvauja ES paramos audituose - SAPARD 2003 m. patvirtinimo audito grupės narė, EŽŪOGF GS 2004, 2005, 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės vadovė.	26
5	Laura Pranckevičiūtė	Vyresnioji valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis verslo vadybos ir administravimo srityje, Magistro laipsnis teisės ir val-	43

Eil. Nr.	Vardas Pavardė	Pareigos	Profesinė kvalifikacija	Dirbtų dienų skaičius
			dymo srityje. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės ir su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su Jungtinės Karalystės NAĮ priemonėse. Dalyvavo Jungtinės Karalystės NAĮ Londone rengtoje tarptautinėje auditorių kvalifikacijos tobulinimo programoje. 2007 m. dalyvavo eksperte SIGMA organizuotame seminare „ES ir priešįstojiminės paramos sertifikavimas ir auditas“, Makedonijoje. 2002-2003 m. auditoriaus padėjėja UAB „PricewaterhouseCoopers“. SAPARD 2002 m. patvirtinimo audito, atlikto UAB „PricewaterhouseCoopers“, grupės narė. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2003 m., dalyvauja ES paramos audituose, SAPARD 2003, 2004, 2005 m. patvirtinimo audito grupės narė. EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narė.	
6	Vytenis Laukys	Valstybinis auditorius	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis apskaitos srityje, Magistro laipsnis teisės ir valdymo srityje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2004 m., pabaigti įvadiniai valstybės tarnautojo ir valstybinio audito mokymai. Dalyvauja ES paramos audituose, SAPARD 2004, 2005 m. patvirtinimo audito grupės narys, EŽŪOGF GS 2005, 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narys.	43
7	Emilija Anapolskytė	Valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro ir magistro laipsniai apskaitos ir audito srityje. 2003-2005 m. auditoriaus padėjėja privačioje audito įmonėje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2005 m., dalyvauja ES paramos audituose - EŽŪOGF GS 2005, 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narė.	40
8	Justas Kurelaitis	Valstybinis auditorius	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis viešojo administravimo srityje, veiklos audito magistro laipsnis. Bakalauro studijos teisės ir valdymo srityje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2005 m., dalyvauja ES paramos audituose - EŽŪOGF GS 2005, 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narys.	46
9	IS auditas Živilė Kindurytė	Vyresnioji valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, finansų vadybininkės diplomas. 1995-2006 vadybininkė privačiose įmonėse. Kėlė kvalifikaciją IBM eServer, HP Client Systems techniniuose mokymuose. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2006 m. SAPARD 2005 m. patvirtinimo audito grupės narė, EŽŪOGF GS 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito grupės narė.	3
10	Irina Kiškina	Valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, magistro laipsnis ekonominės informatikos srityje, tarptautinio verslo vadybos bakalauro diplomas. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose su auditu ir informacinių sistemų valdymu ir kontrole susijusiuose mokymuose. 2002-2005 m. privačios įmonės direktoriaus pavaduotoja finansams. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2005 m., informacinių sistemų auditorė nuo 2006 m.	2

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Valstybinio audito ataskaitos
dėl specialiosios žemės ūkio ir kaimo
plėtros programos (SAPARD) 2006 m.
išlaidų ataskaitų patvirtinimo
3 priedas

Agentūros organizacinė struktūra¹³¹

¹³¹ Agentūros direktoriaus 2005-06-21 įsakymas Nr. BR1-510.

Valstybinio audito ataskaitos
dėl specialiosios žemės ūkio ir kaimo
plėtros programos (SAPARD)
2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo
4 priedas

Nacionalinio fondo SAPARD balansas 2006-12-31

Sąsk. Nr.	Sąskaitos pavadinimas	Lt	EUR
TURTAS			
101	EUR sąskaita Nr. 6532419 Lietuvos banke	84 Lt	24
102	LTL sąskaita Nr. 2235419 Lietuvos banke, nacionalinės lėšos	2 043	592
103	LTL sąskaita Nr. 2135412 Lietuvos banke, nulinio balanso	-	-
220	Europos Komisijos išmokos	1 685 719	488 218
557	Iš Agentūros gautos išieškotos lėšos, pripažintos skola EK	-	-
901	Iš Europos Komisijos gautinos lėšos	-	-
909	Valstybės biudžetui (Valstybės išdo departamentui) grąžintos lėšos	21 641 705	6 267 871
911	Iš Agentūros gautinos lėšos	8 179 746	2 369 018
991	Valiutų kursų pasikeitimo įtaka	-	-
	Iš viso	31 509 297	9 125 723
ĮSIPAREIGOJIMAI			
228	Išieškotų lėšų koregavimas dėl ECB ¹³² ir Lietuvos banko nustatyto eurų kurso skirtumo	4	1
507	Iš Agentūros gautos išieškotos lėšos	797 239	230 896
701	Palūkanos už sąskaitos likutį	888 560	257 345
902	Europos Komisijai pateiktos mokėjimo paraiškos	-	-
904	Skola Europos Komisijai	-	-
907	Agentūros lėšos	2 043	592
908	Skola nacionaliniam biudžetui (Valstybės išdo / Skolos valdymo departamentui)	21 641 705	6 267 871
912	Agentūros skola	8 179 746	2 369 018
991	Valiutų kursų pasikeitimo įtaka	-	-
	Iš viso	31 509 297	9 125 723

Šaltinis – Nacionalinis fondas.

¹³² Europos Centrinis bankas